

BASF

The Chemical Company

ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 222**Seme rađa
profit**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com

Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina II • Broj 7 • 11. januar 2013. • cena 40 dinara**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

Foto: D. Čosić

POTENCIJAL RODNOСТИ

Pupoljci vinove loze (zimski okca) se mogu aktivirati sredinom januara što se koristi pri utvrđivanju njihove potencijalne rodnosti. U tu svrhu drže se u vodi u staklenicima i plastenicima i toplim prostorijama gde dolazi do njihovog aktiviranja – kretanja i porasta lastara.

Ovo je dragoceno za utvrđivanje potencijalne rodnosti te određivanje dužine rezidbe i stepena opterećenja čokota rodnim okcima. Naime, držanjem okaca sa delom internodije u vodi preko perforiranog stiropora ili lima u toplim prostorijama nakon 20-tak dana dolazi do provokacije i formiranja mladih lastara i na njima cvasti. Prebrojavanjem broja aktiviranih okaca, zatim broja cvasti, rasporeda rodnosti po dužini lastara, projektuje se rezidba za svaku sortu ponaosob.

U OVOM BROJU

Rusi traže slankamenačku jabuku Strana 2.**Mitrovčani značajnije pomažu poljoprivredu** Strana 4.**Irig - voćarski i vinogradarski centar Vojvodine** Strana 10.**Stočari godinama osuđeni na propast** Strana 11.

STRUČNA MONOGRAFIJA "SREMSKO SVINJARSTVO"

Svinjogojstvo

Svinjarstvo je od davnina imalo, a i danas ima veoma značajnu ulogu u privredi naše zemlje. Ovo se naročito odnosi na pojedine krajeve, kojima su i prirodni uslovi bili naklonjeni za takvu proizvodnju i kojima uzgoj svinja za domaće potrebe i izvoz predstavlja uslov egzistencije i standarda brojnih porodica. I mada je proizvodnja svinja zastupljena u svim krajevima naše zemlje, u tom pogledu se posebno ističu: Srem, Bačka, Banat, Šumadija, Stig, Pomoravlje, Mačva i drugi ravničarski prostori.

Od ove postavke polazi u svom radu dr **Radolje Markičević**, iz Sremske Mitrovice, nudeći stručnoj ali i širokoj javnosti svoju novu knjigu, pod naslovom *Sremsko svinjarstvo* i sa podnaslovom *Od šiške do savremenih rasa*. Ovaj poznati poljoprivredni stručnjak opredelio se da u svojoj monografiji predstavi istorijat i savremenu proizvodnju svinja u Sremu, polazeći od njegovih komparativnih prednosti i tradicije u svinjogojstvu.

SMS MALI OGLASI 064/1629-737

Od 24.12. do 28.12. 2012.

- Rast cene kukuruza
- Pad cena na američkim berzama
- Stabilne cene pšenice i soje

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

Održiva poljoprivreda i ruralni razvoj

Kako bi se prehranilo stanovništvo na planeti Zemlji (sad ima sedam milijardi žitelja), potrebno je da se do 2050. godine (kada će ih biti devet milijardi) poveća poroizvodnja pšenice, pirinča i drugih žitarica za milijardu tona i još mesa za 200 miliona tona

Strateški ciljevi Srbije su da se ostvare ideje o održivoj poljoprivredi i ruralnom razvoju, konstatovano je na Međunarodnom naučnom skupu koji je Institut za ekonomiku poljoprivrede organizovao na Tari.

Ukupna zemljišna površina planete Zemlje iznosi 14,94 milijarde hektara ili 2,22 hektara po jednom stanovniku. Sadašnji trend rasta broja stanovnika na planeti Zemlji dovest će do toga da se do 2050. godine prosečne površine po jednom stanovniku smanje na 1,66 hektar. Odnosno, broj stanovnika će se povećati sa sedam na devet milijardi žitelja. Još od doba industrijalizacije, svedoci smo zauzimanja obradivih površina za izgradnju naselja i poslovnih objekata. Tako, širenjem urbanih naselja, industrijskih i tehnoloških parkova i infrastrukturne mreže s jedne strane i stalnim rastom broja stanovnika, s druge strane, stalno se smanjuju i obradive površine. U svetu se na taj način godišnje izgubi 30 miliona hektara obradivih površina. Poređenja radi, to je površina jedne Italije. Kako onda na smanjenjem površina na svetu proizvesti dovoljno hrane za svo stanovništvo na zemljinj kugli gde je svakodneвно više od milijardu gladnih, ukazuje se u radu Branislava Gulana iz PKS i dr Danila Tomića sa Visoke poslovne škole strukovnih studija u Novom Sadu,

Da bi se prehranilo stanovništvo, neophodno proizvesti daleko više hrane

saopštenom na Međunarodnom naučnom skupu "Održiva poljoprivreda i ruralni razvoj u funkciji ostvarivanja strateških ciljeva Republike Srbije u okviru dunavskog regiona". U svetu su se obradive površine povećale za 1,8 milijardi hektara u 2008. godini u poređenju sa 1992. godinom. To je posledica krčenja šuma, razoravanja pašnjaka i ledina i njihovog pretvaranja u plodno zemljište. U prezentovanom radu, Gulana i Tomića se ističe da Srbija ima oko pet miliona hektara poljoprivrednog zemljišta, a od toga se zvanično vodi

da je oko 4,2 miliona hektara obradivih oranica. Navodno po stanovniku Srbija poseduje čak 0,56 hektara, što je znatno više nego u Holandiji, Nemačkoj i drugim zemljama.

- Realno mi nemamo više tolike obradive površine. Kolike su tačno, utvrdiće se posle popisa u poljoprivredi koji je u toku. Što zbog gradnje puteva, bespravne gradnje, podizanja različitih objekata na najboljim obradivim površinama, svake godine nam se fond obradivih površina smanjuje. Nema preciznih podataka koliko je to, pretpostav-

Ograničavajući faktori

Kada je o Srbiji reč, veću proizvodnju hrane onemogućava ekstenzivan način korišćenja zemljišta sa lošom setvenom strukturom uz smanjenje broja stoke za tri odsto godišnje. Smetnju predstavlja i mali posed (prosek ispod tri hektara), smanjeno unošenje organske materije zbog nedostatka stoke i stalna degradacija zemljišta izazvana vodom i vetrom.

ka je da se na ovaj način godišnje u Srbiji gubi oko 25.000 hektara. Sa druge strane ostaje neobrađeno između više od 400.000 hektara, što sebi ne dozvoljavaju ni mnogo razvijenije zemlje od Srbije. Između ostalog i to značajno utiče na oscilacije u proizvodnji od rasta pa do pada proizvodnje u agraru od 20 odsto - naveo je Gulan. Inače, čak četvrtina svetskog zemljišta je u velikoj meri uništena, i taj trend mora biti promenjen kako bi se nahranilo svetsko stanovništvo koje je u stalnom porastu. Kako bi se prehranilo stanovništvo na planeti Zemlji (sad ima sedam milijardi žitelja), potrebno je da se do 2050. godine (kada će ih biti devet milijardi) poveća

poroizvodnja pšenice, pirinča i drugih žitarica za milijardu tona i još mesa za 200 miliona tona.

Sekretar Odbora za tehnološke inovacije Privredne komore Srbije dr Danica Mićanović zajedno sa dr Veselinkom Zečević, redovnim profesorom Fakulteta za "Biogarming" u Bačkoj Topoli, pripremila je rad "Nauka i privreda".

- Znanje, obrazovanje i inovacije pokreću privredni razvoj i vode kulturnom, socijalnom i ekonomskom prosperitetu društva u celini. Zakonska regulativa u oblasti naučno tehnološkog razvoja, inovacione delatnosti i intelektualne svojine u Srbiji, harmonizovana je sa zakonodavstvom EU, i obezbeđuje uslove za stvaranje, razvoj i primenu inovacija i novih tehnologija u privredi. Time je stvoren osnov za podsticanje i unapređenje industrijski primenljivih ideja, podizanje konkurentnosti naših proizvođača i privlačenje stranih investitora - naveo su autorke Danica Mićanović i Veselinka Zečević. Međutim, veza nauke i privrede u Srbiji nije dovoljno zaživela i dosta je labava. Mali je broj tehnoloških rešenja. Kao i istraživačkih rezultata, sa projektima koji se finansiraju iz budžeta, a da nađu primenu u privredi. Tržišna valorizacija stvaralaštva je preduslov za unapređenje nivoa tehnološkog razvoja zemlje, i zato je neophodno sistematsko uređenje ove oblasti u Srbiji".

B. G.

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

(Ne)spremni za konkurenciju

Radi zaštite domaćeg agrara i činjenice da naši farmeri još uvek ne mogu da pariraju evropskim farmerima, Vlada Srbije je odredila i proizvode na koje će se u 2013. godini plaćati dažbine pri uvozu iz Evropske Unije

Liberalizacija tržišta poljoprivrednih proizvoda deo je primene Prelaznog trgovinskog sporazuma sa Evropskom Unijom koji je Srbija jednostrano počela da primenjuje još 2009. godine. Taj sporazum podrazumeva snižavanje carina ili njihovo potpuno ukidanje na agrarne proizvode iz Evropske unije, kao i stvaranje zone slobodne trgovine.

U Vladi Srbije izjavili su za Radioteleviziju Vojvodine da poljoprivrednici ne treba da strepe da će liberalizacijom doći do naglog uvoza agrarnih proizvoda iz zemalja EU i navode da carine neće biti odmah ukinute, već da će to biti postepeno urađeno do ulaska Srbije u EU.

Proizvođači u Sremu kažu da u Srbiji ima poljoprivrednika koji su konkurentni evropskim farmerima, ali da su, na žalost, ipak malobrojni.

- Veći deo proizvođača je spreman za tu utakmicu i trku. Međutim jedan deo, pretežno malih proizvo-

Đorđe Bugarin

đača koji faktički će jednostavno izgubiti. Država mora doneti neke mere za njih, a reč je o nekoj vrsti nekomercijalnih gazdinstava koja će u budućnosti biti socijala. Oni menjati strukturu proizvodnje. - kaže Milan Mezić iz Noćaja.

U Privrednoj komori Vojvodine kažu da našim poljoprivrednicima

treba adekvatnim merama država da pomogne kako bi se podigla njihova konkurentnost.

Posebno ukazuju na neophodnost promene zemljišne politike.

- Država mora da promeni zemljišnu politiku u smislu da stvori uslove da se poveća prosečna veličina zemljišnog poseda komercijalnog gazdinstva koje je aktivno na tržištu. U skladu sa tim, država mora da podrži opremanje poljoprivrednika koji imaju šansu da se nose konkurencijom evropskih farmera, pre svega kroz nabavku mehanizacije. To je mera ruralnog razvoja kao drugi stub agrarne politike kojoj Evropa daje sve veći značaj a direktna davanja imaju sve manje značaj. I zbog toga je važno da se ruralni razvoj u Srbiji počne ozbiljnije tretirati nego do sada - kaže Đorđe Bugarin iz Privredne komore Vojvodine.

Radi zaštite domaćeg agrara i činjenice da naši farmeri još uvek ne

Država mora pomoći nabavku mehanizacije

mogu da pariraju evropskim farmerima, Vlada Srbije je odredila i proizvode na koje će se u 2013. godini plaćati dažbine pri uvozu iz Evrop-

ske Unije. Tako su utvrđene zaštitne carine za mleko, meso, kobasice, voće i povrće.

RTV - S.P.

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica

• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović • UREDNIK IZDANJA: Dragan Čosić
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Zorica Garašanin-Stefanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Milan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 064/16-29-737

• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.

- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

INTERVJU: JOVAN ČONIĆ,
DIREKTOR ZZ „VOČAR SLANKAMEN“- NOVI SLANKAMEN

Rusi traže slankamenačku jabuku

Put Rusije, pred kraj godine otišlo je oko 20 kamiona sa po 20 tona najkvalitetnijih jabuka iz Novog Slankamena. Kupuju se prva, druga i treća klasa

Novi Slankamen je naselje in-dijske opštine koje je godi-nama čuveno po zasadima voća, najviše jabukama i breskva-ma. Dobra klima i kvalitetno zemlji-šte doprinelo je da se najveći broj slankamenačkih paora opredeli za uz-goj ovih kultura, koje traže velika ulaganja, ali isto tako donose veliku dobit, pogotovo kada Rusi zakucaju na vrata. O ovoj temi govori **Jovan Čonić**, direktor Zemljoradničke zadruge „Vočar Slankamen“ iz Novog Slankamena.

S obzirom da je leto bilo sušno, kako ste zadovoljni rodom jabuke?

- Godina je bila takva kakva je-
ste, shodno očekivanjima mi smo
dobro i prošli. Dosta ljudi ima za-
livni sistem „kap po kap“ koji je dao
odlične rezultate u 2012. godini.
Ima i onih koji su svoje atare zali-
vali cisternama, direktno su dovozili
vodu na njih, sprovodili u kanale
koje su za tu priliku iskopali i to je
mnogo pomoglo voću. Potrebno je
dva puta zalivati u par navrata, ka-
ko se ne bi osetile posledice suše.

Najkvalitetnija jabuka
ide za Rusiju

Jovan Čonić

Međutim, ima i onih voćara koji ni-
su bili u mogućnosti da zalivaju, te
je tu rod znatno niži i imaju sitniju
jabuku.

**Kakvo je bilo interesovanja
ruskih kupaca za jabuke iz Slan-
kamena?**

- Rusko tržište je izuzetno za na-
še voćare. Rusi jednostavno traže i
prvu i drugu klasu jabuka. Pred kraj
godine put Rusije je otišlo 20 ka-
miona sa po 20 tona najkvalitetnije
jabuke. Oni jednostavno znaju da
je slankamenačka jabuka jako do-
bra, jer Novi Slankamen ima izuzet-
an položaj dobro zemljište i klimu
i to doprinosi da jabuka ima odličan
ukus i boju. Interesovanje za drugu
klasu je veoma poraslo a to ranijih
godina nije bio slučaj i prodaja je
teško išla. Možemo reći da smo ve-
oma zadovoljni i kada bi se tako na-
stavilo i sledeće godine to bi bio pun
pogodak.

**Da bi se isplatio uzgoj jabu-
ka, koliko je potrebno ulagati?**

- Naši zadrugari a ima ih blizu
40 puno investiraju u njihove voć-
njake. To se pre svega odnosi na
novu mehanizaciju i kupovinu zem-
ljišta za nove zasade. Za jedan
hektar zemljišta gde može da se
podigne zasad potrebno je negde
oko 50 hiljada evra, a to nisu mala
sredstva. Sve što se zaradi investira
se u novu proizvodnju, a moraš
da imaš najmanje deset hektara da
bi opstao na tržištu. Sve države u
okruženju subvencionišu svoje po-
ljoprivredne proizvođače, dok je kod
nas malo teža situacija, ali nadamo
se boljem.

**Da li ste uspeali da prodate in-
dustrijsku jabuku i kakva je si-
tuacija ovih dana?**

- I treću klasu smo uspeali da pro-
damo. To je već završeno. Cena se
kreće između 16 i 18 dinara, pa lju-
di dolaze svakodnevno da kupuju.
Od ukupne prošlogodišnje proizvo-
dnje, od pet do deset odsto je otišlo
na industrijsku jabuku. Ono što nas
muči, jeste kako obezbediti svim
zadrugarima mogućnost navodnja-
vanja voćnjaka. Rešenje vidimo u
tome da se uvede električna energija
na njivama, iskopaju bunari i na
taj način obezbede dovoljne količi-
ne vode. Ako bude postojala šansa
da nam neko od nadležnih obezbedi
sistem za navodnjavanje to će bi-
ti odlično, ali ne nadamo se tome
dok ne vidimo radove - zaključuje
na kraju Jovan Čonić, direktor ZZ
„Vočar Slankamen“ iz Novog Slan-
kamena.

Marija Balabanović

DR MIROSLAV MALEŠEVIĆ:

Podstaći trgovinu pšenicom

**Čim krene prolećna vegetacija biljaka, trebalo bi podsta-
ći trgovinu pšenicom novog roda da bi se lakše odgovo-
rilo na međunarodne obaveze u vezi sa tom robom, ali i
da bi bio nadomešten nedostatak hrane za stoku**

Direktor Instituta za ratarstvo
i povrtarstvo u Novom Sadu
Miroslav Malešević, izjavio je
da će u Srbiji ove godine verovatno
biti proizvedeno mnogo više hleb-
nog žita, jer su zasejane površine
veće skoro 100.000 hektara nego
lane, što će povoljno uticati i na do-
maće bilanse pšenice.

Prof. dr Miroslav Malešević je su-
gerisao da bi, čim krene prolećna
vegetacija biljaka, trebalo podsta-
ći trgovinu pšenicom novog roda da bi
se s jedne strane lakše odgovorilo
na međunarodne obaveze u vezi sa
tom robom, ali i da bi bio nadome-
šten nedostatak hrane za stoku, na-
stao zbog lanjske suše.

- Ukoliko u Srbiji ove godine bu-
de očekivano dobar rod pšenice,
ječma, tritikalea i drugih strnina,
znatan deo tih viškova moći ćemo
da preusmerimo u stočnu hranu, is-
takao je Malešević. On je ocenio da
je znatno povećanje površina pod
pšenicom veoma dobar potez rata-
ra, dodajući da ne bi bilo suvišno da
smo proleće jeseni posejali i svih
600.000 hektara.

- Pšenica se do sada veoma do-
bro razvila, nisu je pogodile bolesti
i na najvećem delu zasejanih povr-
šina izgleda izvanredno što je vrlo
dobar potencijal - rekao je Male-
šević napominjući da je žetva još
daleko i da bi u predstojećem peri-
odu trebalo još mnogo toga uraditi

Prof. dr Miroslav Malešević

kako bi bili otklonjeni ili ublaženi
nedostaci.

I u protekloj setvi ratari su kori-
stili dosta nedeklarisanog semena, a
možda najveća nepoznanica kada je
reč o budućem rodu može da bude
količina padavina jer, kako je ocenio
Malešević, dosadašnje nisu prokvasi-
le zemljište dublje od 50 do 60 centi-
metara, što je biljkama nedovoljno.

Očekuje se da će ove zime i na
proleće biti dovoljno padavina da se
zemljište prokvasi barem na 120 do
150 centimetara "pa da onda mirni-
je možemo planirati proizvodnju ja-
rih kultura", zaključio je Malešević.

S. P.

BEOGRAD • SPOLJNOTRGOVINSKI BILANS AGRARA

Usporen izvoz agrara

Očekuje se da će izvoz agrara u prošloj godini iznositi 2,7, uvoz 1,45 milijardi dolara, a suficit će biti 1,25 milijardi dolara

Za 11 meseci 2012. godine iz
Srbije je u svet izvezeno po-
ljoprivredno prehrambenih
proizvoda u vrednosti od 2,5 mili-
jardi dolara, a istovremeno je uve-
zeno za 1,32 milijarde dolara, pa je
ostvaren suficit od 1,18 milijardi do-
lara, što ukazuje na činjenicu da je
pokrivenost uvoza sa izvozom 189
osto. Agrarni izvoz Srbije u prošloj
godini karakteriše rast od 2,2 odsto
u odnosu na isto vreme prethodne
godine, a njegovo učešće u ukup-
nom izvozu zemlje je 24,2 odsto.
Istovremeno uvoz je imao rast od
5,4 odsto i njegovo učešće u ukup-
nom robnom uvozu zemlje je 7,7
odsto. Suficit u spoljnotrgovinskoj
razmeni poljoprivredno - preham-

benih proizvoda u vremenu od ja-
nuara do novembra 2012. godine
ima pad od 1,1 odsto.

Savetnik predsednika Privredne
komore Srbije za poljoprivredu Vo-
jislav Stanković ističe da kretanja u
spoljnotrgovinskoj razmeni poljo-
privrede i prehrambene industrije
Srbije, tokom novembra 2012. go-
dine, ukazuju na usporavanje tem-
pa rasta izvoza, dok je povećan rast
uvoza. Međutim, realno je i pored
toga očekivati da će spoljnotrgovin-
ske performanse ostati na nivou od
2011. godine. Po rečima Stankovi-
ća, izvoz bi trebao da dostigne 2,7
milijardi dolara, uvoz 1,45 milijardi
dolara i suficit da bude 1,25 milijar-
di dolara.

Najvažniji proizvodi agrarnog po-
rekla u izvozu, tokom 11 meseci proš-
le godine su: žuti kukuruz u vred-
nosti od 520,9 miliona dolara koji je
izvezen u količini od 2,1 miliona tona,
rafinirani šećer od šećerne repe izve-
zen je u vrednosti od 146,7 miliona
dolara i u količini od 155.718 tona,
zamrznuta malina prodata je u svetu
za 124,7 miliona dolara u količino od
60.491 tonu, a rafinirano jestivo ulje
od suncokreta u količini od 62.019
tona prodato je za 89,6 miliona do-
lara, dok je izvezeno i pivo od slada
u bocama od jedan litar u količini od
100.368 tona što je donelo 68,2 mi-
liona dolara. Ostala bezalkoholna pi-
ća izvezena su u količini od 95.239
tona za šta je dobijeno 56,5 miliona

dolara, zatim u svet je otpremljeno
i 43.074 tona sirovog sojinog ulja u
vrednosti od 53,8 miliona dolara kao
i slatkih biskvita i vafli i ostalih slič-
nih proizvoda u količini od 16.737
tona za 51,8 miliona dolara. Posma-
trano po odsecima SMTK, u izvozu
dominiraju robne grupe žita i proiz-
vodi na bazi žita u vrednosti od 776,5
miliona dolara, sa učešćem od 7,5
odsto u ukupnom robnom izvozu i
voće i povrće sa izvozom od 500,2
miliona dolara i sa učešćem od 4,8
odsto u ukupnom robnom izvozu, na-
vodi Stanković.

Na uvoznj strani, medju agrar-
nim proizvodima, dominira tradi-
cionalno grupa „nekonkurentnih“
proizvoda - sirova kafa u vrednosti

od 93,4 miliona dolara i u količini od
31.061 tonom, zatim sveže i ostale
banane u količini od 38.912 tona za
koje je plaćeno 30,2 miliona dolara, a
uvezeno je i 31.196 tona pomorandži
za šta je plaćeno 17,7 miliona dolara.
Od ostalih proizvoda zastupljenih u
uvozu vredno je istaći i cigarete koje
sadrže duvan u vrednosti od 41,7 mi-
liona dolara i u količini od 651 tonom.
Po ostvarenoj vrednosti u uvozu naj-
zastupljeniji su odseci voće i povrće
sa vrednošću od 256,8 miliona dola-
ra (učešće u ukupnom uvozu je 1,5
odsto) i kafa, čaj, kakao i začini u
vrednosti od 194,6 miliona dolara
sa učešćem u ukupnom uvozu od
1,1 odsto, kaže Vojislav Stanković.

B. G.

Mitrovčani značajnije pomažu poljoprivredu

Nije važna količina novca već što su prepoznate potrebe u kom pravcu treba usmeravati novac, smatra v.d. resornog načelnika Vladimir Nastović

Na poslednjoj prošlogodišnjoj sednici Skupštine grada Sremska Mitrovica, tokom rasprave o budžetu za 2013. godinu, istaknuto je da je suma novca namenjena poljoprivredi ovog puta više-struko veća nego u prošlogodišnjem budžetu. Ovo se odnosi posebno na sredstva za subvencije u poljoprivredi jer, kako je navedeno u konkretnoj odluci od ukupno 98 miliona dinara budžetskih subvencija na poljoprivredu se odnosi 61 milion dinara. Međutim, v.d. načelnika ove gradske uprave **Vladimir Nastović** smatra da nije bitna količina novca već činjenica da su prepoznate potrebe poljoprivrede i pravac u kome treba usmeravati novac.

Udruženja sve više

- Para, ipak, neće biti dovoljno koliko su potrebe poljoprivrede, ali je najbitnija želja da se pomogne ovoj delatnosti. Planirali smo i najvažnije nam je da ćemo nastaviti da finansiramo započete aktivnosti kao što su udruživanje poljoprivrednih proizvođača, jer smatramo da je to prava mera i tako će oni opstati na tržištu posebno sada kada se približavamo Evropskoj uniji. Uz standardna udruženja, tu imamo i Udruženje proizvođača svinja iz Kuzmina tu je i novoformirano Udruženje "Stočar - Srem", a ozbiljni po aktivnostima su proizvođači meda kao i odgajivači konja. Meni je to posebno drago, jer udruženje odgajivača konja ima 50 članova što je dobra osnova za dalji razvoj, a na proleće će se o njima više čuti jer planiraju da organizuju neke manifestacije kao što je fijkajerijada. Planirano je i uređenje hipodroma kraj Kazneno-popravnog zavoda tako da

Vladimir Nastović, v.d. načelnika za poljoprivredu

će i grad imati mnogo od ovakvih aktivnosti, naveo je Nastović ističući kako će grad usmeriti finansijsku podršku udruženjima iz oblasti poljoprivrede.

Ova gradska uprava planira da i ove godine osigura subvencije poljoprivrednicima za osiguranje useva, koliko će procenata ono iznositi biti poznato na vreme, osigurana su i sredstva za subvencije za navodnjavanje oranica.

Sigurnija proizvodnja

- U narednom periodu samo na to možemo da računamo pri proizvodnji hrane zbog drastičnih promena vremenskih prilika, a navodnjavanje je šansa i za povećanje prinosa. Važan projekat kojeg ćemo nastaviti

je uređenje kanalske mreže, ali tako da se prečišćena voda stavi na raspolaganje seljcima za navodnjavanje. Zato ćemo tu mogućnost ponuditi proizvođačima kroz subvencije i ko bude hteo da ulaže u sistemu za navodnjavanje 20 posto od investicije biće finansirano od strane grada. Država će takodje ulagati, bar takav je sadašnji predlog, a čulo se da bi to bilo još 30 odsto novca tako da bi ova pomoć bila značajna proizvođačima, ocenio je Nastović, dodajući kako će grad pokušati da pomogne povrtarima pri ulaganjima u gradnju plastenika sa određenim procentom od vrednosti projekta i drugim.

Kada je subvencionisanje u pitanju, ništa manje nije vredan projekat kojeg će grad da sufinansira zajedno sa nadležnima u AP Vojvodini, a reč je o velikom projektu uređenja kanalske mreže, za koji će se ove godine izdvojiti 30 miliona dinara. Među zajedničkim investicijama u oblasti poljoprivrede je i projekat izgradnje infrastrukture za voćare uz pomoć kojeg bi oni obezbedili električnu energiju i tako mogli da realizuju svoje investicije, navodi naš sagovornik.

Zajednički projekti

- Ovaj projekat cilj da "pokrije" teren dovoljnom količinom električne energije kako bi voćari razvijali svoju proizvodnju gradili hladnjače, kapacitete za preradu i slično. To je, procenjuje se, projekat vrednosti oko 35 miliona dinara, ne računajući sredstva od pokrajine, istakao je v.d. načelnika Vladimir Nastović, dodajući da ako se ovakav trend subvencionisanja i sufinansiranja u poljoprivredi Sremske Mitrovice nastavi za 2014. godinu može se očekivati više novca i novi vidovi subvencija.

Da se obećano poštuje pokazuju rezultati konkursa kojih je ova gradska uprava realizovala krajem 2012. godine, a čija suština je da je po osnovu konkursa za subvencije isplaćeno proizvođačima i udruženjima oko 4,5 miliona dinara.

Budžet i subvencije

Od ukupno 98 miliona planiranih subvencija iz budžeta grada Sremska Mitrovica za 2013. godinu Gradskoj upravi za poljoprivredu je namenjen 61 milion dinara i to za sledeće projekta: za osiguranje useva 10 miliona dinara, za projekte navodnjavanja 15 miliona dinara, za infrastrukturu šest miliona, a za projekat uređenja kanalske mreže u mesnim zajednicama 30 miliona, kroz program sufinansiranja od strane AP Vojvodine, JVP "Vode Vojvodine" i Grada Sremska Mitrovica. Ovo su podaci iz odluke o budžetu vezani za planirane subvencije.

Razvoj voćarstva

Cilj konkursa je bio da se pospeši osiguranje poljoprivrednih useva, poveća broj umatičenih krava i doprinese daljem udruživanju proizvođača.

Tri konkursa

Po rečima v.d. načelnika za poljoprivredu sredstva su raspodeljena na 222 poljoprivredna proizvođača i udruženje voćara koji su učestvovali na kraju 2012. godine sprovedenim konkursima.

- Uradili smo sve što je po konkursima bilo predviđeno tako da su sredstva i isplaćena. Radi se o subvencijama za osiguranje poljoprivrednih useva, za proizvođače mleka i za udruživanje poljoprivrednih proizvođača. Na prvi pomenuti konkurs stiglo je 183 zahteva od kojih je samo jedan odbijen, jer je podnosilac konkurisao za osiguranje proizvodnje povrća, a to nije bilo

predviđeno. Svi ostali koji su konkurisali dobili su sredstva i po tom osnovu iz budžeta je isplaćeno 3,064.447 dinara. Planiran je nastavak ove mere, objasnio je nam je v.d. načelnika za poljoprivredu.

Na konkursu za proizvođače mleka, davalo se 2.000 dinara po kravi kao pomoć pri umatičenju grla, a sredstva su značajna je jer i država sprovodila sličan, još obimniji program uz značajnija sredstva. Na konkurs je stiglo 39 zahteva mlekaru koji imaju ukupno 534 krave i svi oni su, po oceni komisije, ispunili zahteve tako da je po tom osnovu raspodeljena suma od 1,068 miliona dinara.

Sredstva sa posebnog konkursa za subvencije udruženjima u vrednosti od 300 000 dinara dodeljena su udruženju voćara za kupovinu dve mašine radi povećanja efekta đubrenja zemljišta.

S. Đaković

Pomoć pri umatičenju krava

Osiguranjem protiv posledice suše

Višestruka korist od navodnjavanja

Zaštita pšenice od poljskih glodara

Suzbijanje glodara mora biti stalna mera, te ih treba suzbijati dok im je brojnost mala, da ne bi došlo do prenamnožavanja

Piše: **Dipl.ing. Jasmina Gabor**

Red glodara (Rodentia) ima preko 300 vrsta, od kojih u našoj zemlji živi samo 50 vrsta. Međutim, od tog broja za naše podneblje je interesantno samo nekoliko:

1. Porodica **Muridae** (miševi) sa rodovima *Rattus*, *Mus* i *Apodemus*, u koje spadaju sledeće vrste: Sivi pacov (*Rattus norvegicus*), domaći crni pacov (*Rattus rattus*), domaći kućni miš (*Mus musculus*), poljski miš (*Apodemus agrarius*), žutogrlji miš (*Apodemus flavicollis*);

2. Porodica **Cricetidae**, u koju spadaju poljske voluharice (*Microtus arvalis*), bizamski pacov (*Fiber zibethicus*) i hrčak (*Cricetus cricetus*).

Miševi-kućni miš (*Mus musculus*), **prugasti poljski miš** (*Apodemus agrarius*) i **žutogrlji miš** (*Apodemus flavicollis*) su česti štetnici na polju, kao i u skladištu gde se često zavlade da prezime. Prugasti poljski miš je veoma štetan za povrtnjake, a žutogrlji miš za poljoprivredne useve. Skloni su prenamnožavanju i vrlo su proždrljivi. Zbog tople i suve jeseni, kao i otežane ili redukovane obrade zemljišta, stvaraju se optimalni uslovi za masovno razmnožavanje

Apodemus flavicollis

glodara. Sada masovno naseljavaju ponikle useve ozimih strnina ali se u sve većem broju nalaze i u višegodišnjim zasadima (naročito u onima koji su zatravljeni). Za sada broj rupa nije veliki, ali se iz nedelje u nedelju povećava.

Ako broj rupa na parcelama pod strninama, lučerištima i dr. prelazi 10/100 m², a u voćnjacima 10/100 metara dužnih reda, treba pristupiti trovanju.

Suzbijanje glodara mora biti stalna mera, te ih treba suzbijati dok im je brojnost mala, da ne bi došlo do prenamnožavanja. Kada se govori o suzbijanju, obično se misli na hemijsko tretiranje. Mamci za trovanje glodara

Mus musculus

se zovu **rodenticidi**. Oni su većinom na bazi kumarina, brodifakuma, bromadiolona, difetialona, flokumafena. Treba ih primenjivati samo ako su ostvareni kritični brojevi. Prilikom postavljanja mamaca, obavezno sta-

viti rukavicu, ne samo zbog preostrojnosti već i zbog toga što miševi kad osele miris čoveka neće da ih jedu. Međutim, i razni predatori (lisice, ptice grabljivice) mogu biti od velikog značaja, pa treba preduzeti sve

Apodemus agrarius

mere da se očuva njihov opstanak u agroekosistemu. Zbog svoje štetnosti po drugu divljač i domaće životinje mamke je potrebno stavljati u rupe (aktivne rupe) ili na skrovita mesta gde druge životinje ne mogu doći do njih. **Nikako ne rasipati mamke po površini zemljišta. Ukoliko je tretirana površina udaljena do 100 metara od vodenih površina, umesto cinkofosfida, posebno je primeniti antikoagulate, tj. mamke druge generacije –koji ne deluju trenutno.**

Praćenje i suzbijanje glodara treba nastaviti i u narednom periodu, s obzirom da jedan tretman sigurno neće biti dovoljan. Zato se poljoprivrednim proizvođačima preporučuje redovno obilaženje parcela.

Rad Prognozno-izveštajne službe

Prognozno - izveštajna služba predviđa mesto, vreme i intenzitet pojave štetnog patogena i prouzrokovala bolesti, prati dalji biološki razvoj i na osnovu toga upozorava poljoprivredne proizvođače na opasnost i preporučuje optimalne rokove za efikasnu zaštitu

Pišu: **Dipl.ing. Ružica Mikić**
Dipl.ing. Jasmina Gabor

S obzirom da u poslednjih nekoliko godina dolazi do velikih klimatskih promena, poplava, zemljotresa, suša, vremenskih nepogoda, koje utiču na smanjenje prinosa gajenih kultura, veoma je važno da se maksimalno iskoriste prirodni resursi da bi se obezbedio bolji kvalitet i kvantitet proizvoda. Savremena biljna proizvodnja je moguća samo sa dobro organizovanom zaštitom bilja od štetnih patogena. Obzirom da se u svetu sve više nekontrolisano i prekomerno koriste hemijska sredstva u zaštiti bilja a da bi se očuvala životna sredina, posebno je vršiti kontrolu upotrebe hemijskih sredstava. Ta kontrola je jedino moguća preko Prognozno - izveštajne službe.

Prognozno - izveštajna služba predviđa mesto, vreme i

intenzitet pojave štetnog patogena i prouzrokovala bolesti, prati dalji biološki razvoj i na osnovu toga upozorava poljo-

privredne proizvođače na opasnost i preporučuje optimalne rokove za efikasnu zaštitu. Ovim se postiže maksimalni efekat zaštite useva poljoprivrednih proizvođača, pri čemu se omogućava minimalna upotreba sredstava za zaštitu bilja, kao i maksimalna zaštita životne sredine.

Prognozno - izveštajna služba omogućava :

- utvrđivanje prisustva pojedinih štetnih organizama,
- donošenje optimalnih odluka o tretiranju,
- smanjivanje broja tretiranja,
- ekonomsku uštedu u proizvodnji,
- sprečavanje ili smanjenje pojave rezistentnosti,
- smanjenje količine rezidua (ostataka) u zemljištu,
- povećanje očuvanja životne sredine i zdravlja ljudi,

- zaštitu prirodnih neprijatelja mnogih štetočina,
- ostvarivanje standarda za izvoz proizvoda na strano tržište

Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo finansira i nadzire rad 13 poljoprivrednih stručnih službi u AP Vojvodina, koji na terenu prate rad poljoprivredne proizvodnje. Ovakav sistem rada zahteva planiranje, finansijska sredstva, ljudske kapacitete i neophodnu savremenu opremu za praćenje na terenu.

Pored toga, za rad ovakvog sistema potrebno je uvođenje propisanih procedura i standarda i poštovanje određenih pravila. Sve ove informacije potrebno je da budu distribuirane putem različitih vrsta medija, kako bi se poljoprivrednim proizvođačima omogućilo da na vreme budu informisani, kako bi mogli pravovremeno da reaguju i spreče intenzivne napade na svojim parcelama.

Prognozno - izveštajna služba je usko povezana sa svetodavnom službom, jer svetodavac ne može davati prave i kvalitetne

savete ukoliko ne prati rad Prognozno - izveštajne službe tj. situaciju na terenu.

Učesnici sistema prognozno - izveštajnih poslova su:

- Pokrajinski centar,
- Područni centri-poljoprivredne stručne službe AP Vojvodine,
- Punktovi osmatranja i javljanja,
- Osmatrači i izvestioci,
- Saradnici u radu.

Korisnici sistema prognozno izveštajnih poslova su:

- poljoprivredni proizvođači,
- zadruge,
- udruženja,
- asocijacije poljoprivrednih proizvođača,
- apotekari,
- savetodavne službe,
- poljoprivredna preduzeća,
- organizatori proizvodnje,
- lokalna samouprava.

Uspostavljanjem sistema prognozno - izveštajne službe na nivou AP Vojvodine, naši poljoprivredni proizvođači će imati mogućnost da smanje broj tretmana, imaju bolji plasman svojih proizvoda na tržištu kao i veće finansijske prihode.

Neadekvatan tretman privredne grane sa izuzetnim prednostima

Piše: **Prof. dr Radovan Pejanović**
Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

Poljoprivreda Republike Srbije nalazi se u permanentnoj i višestrukoj krizi: kriza upravljanja, kriza organizovanja, finansijska kriza, kriza konkurentnosti, kriza investiranja, kriza tržišta, kriza agrarne politike, kriza poverenja i drugi oblici krize. Potrebne su sistemske i radikalne mere i akcije na makro i mikronivou, kako bi se prevazišlo teško stanje u kome se nalazi naša poljoprivreda, kao strateška delatnost Republike Srbije.

Faktori naših agrarnih kriza

Kriza u našoj poljoprivredi traje već dugo. Istorijski koreni naše agrarne krize sežu u period između dva svetska rata, gde smo imali problem agrarne prenaseljenosti, potom posle Drugog svetskog rata kada se pojavio problem deagrarizacije (usled koncepta industrijalizacije). Devedesetih godina prošlog veka inflacija, hiperinflacija, sankcije, ratovi, bombardovanje ostavili su katastrofalne posledice na poljoprivredu i agrarni sektor. Prvu deceniju devedesetih godina ovog veka obeležili su suša, poplave (klimatske promene), nepovoljni ekonomski položaj poljoprivrede i na kraju svetska ekonomsko-finansijska kriza.

Svetska ekonomska i finansijska kriza negativno se odrazila i odražava se na (poljo)privredu Republike Srbije. Poljoprivreda, nažalost, i ovoga puta trpi najveće posledice, jer se nije oporavila ni od drugog i trećeg kriznog ciklusa iz devedesetih godina prošlog veka. Upečatljiv indikator krize poljoprivrede je kriza stočarstva, koja dobija zabrinjavajuće razmere.

Uzroci krize su mnogobrojni i svode se na permanentno nepovoljan ekonomski položaj poljoprivrede. Reč je o pogrešnom strateškom makroekonomskom konceptu, po kome je ova grana, s izuzetnim komparativnim prednostima, neadekvatno tretirana i neadekvatno pozicionirana.

Kompleksne i mnogobrojne faktore krize poljoprivrede Republike Srbije možemo klasifikovati u nekoliko, po našem mišljenju, ključnih grupa problema: nepovoljna agrarna struktura i neorganizovanost robnih proizvođača, neuređenost tržišta agrarnih proizvoda, nekonkurentnost, neadekvatna uloga države.

Nepovoljna agrarna struktura i neorganizovanost robnih proizvođača, neuređenost tržišta agrarnih proizvoda, nekonkurentnost, neadekvatna uloga države ključni su faktori krize poljoprivrede u Srbiji

Nepovoljna agrarna struktura i neorganizovanost poljoprivrednih proizvođača

U ekonomskoj strukturi naše poljoprivrede već dugo dominira sitna robna proizvodnja (prosečno oko tri hektara u odnosu na oko 20 hektara u EU), na malim gazdinstvima. Tranzicija nije uspešla da reši ovaj krupan problem.

Gazdinstva srednje veličine od jedan do pet hektara, kojih je u Srbiji čak 76,8 odsto (prema popisu iz 2002), imaju karakteristike polunaturalnih gazdinstava - nespecijalizovana, "svaštarska" gazdinstva; rentiraju mala zemljišta; malo upošljavaju radnu snagu; imaju zastarelu mehanizaciju; male su ekonomske snage; nedostatak investicija; kreditna zaduženost; nizak nivo korišćenja navodnjavanja; nepovoljna stara struktura; nepovoljna obrazovna struktura; odsustvo preduzetničkih ideja i inicijativa; mali prinosi; mali tržišni viškovi.

Što se tiče velikih gazdinstava ona su prošla i prolaze kroz proces privatizacije. U mnogim slučajevima privatizacija je bila neuspešna, s ogromnim negativnim posledicama i sa aspekta proizvodnje i sa aspekta zaposlenosti.

Postoje međutim primeri vrlo uspešnih privatizacija. Ta preduzeća treba prihvatiti kao naše uzorne poljoprivredne kompanije, a ne posmatrati ih s predrasudama, stereotipima ili čak ideološkim predznanjima.

Neorganizovanost u našoj poljoprivredi ogleda se u nedovoljnoj organizovanosti poljoprivrednih proizvođača u udruženja, zadruge, klastere; nedovoljno razvijenoj kooperaciji i ugovornoj proizvodnji; nereguliranim uslovima otkupa i otkupne cene (uglavnom na štetu primarnih proizvođača); otkupljivači (uglavnom) ne poseduju HACCP sertifikat, njihova tražnja je nestabilna (oscilatorna) i prilagođena sopstvenim potrebama, a na štetu primarnih proizvođača; sistem plaćanja je neregulisan (dug, neizvestan i na štetu primarnih proizvođača); visoko je učešće prekupača (posebno u otkupu stoke); robni proizvođači su prepušteni surovim "čudima" tržišta i neizvesnoj sudbini poslovanja.

Poslovno povezivanje robnih poljoprivrednih proizvođača moglo bi da ima značajne pozitivne efekte: jeftinija nabavka inputa, lakši i sigurniji plasman, razmena znanja i iskustava, pristup povoljnijim kreditima, jeftinija i brža sertifikacija, razvoj robne marke, bolja edukacija i obuka, pravna zaštita itd. Jednom rečju, postigla bi se veća konkurentnost robnih proizvođača.

Neuređenost tržišta agrarnih proizvoda

Tranzicija naše privrede ostavila je pogubne posledice kada je o poljoprivredi reč. Administrativni model upravljanja zamenjen je liberalnim tržišnim modelom privredivanja. Pri tom, tržište, kao ključna institucija modernog demokratskog društva, nije uređeno, što se negativno odražavalo i odražava na subjekte privredivanja u poljoprivredi. Tržište, osim toga, nije razvijeno ni efikasno ni kada su u pitanju tržišta robe, novca, kapitala, radne snage, zatim tržište zakupa i prometa zemljišta (zastareli registar zemljišta i katastarski sistem, nerešeno pitanje društvene svojine u zadrugama, nedovršena registracija itd.).

Neuređeno tržište poljoprivrednih proizvoda ogleda se u:

- monopolizovanosti tražnje - Tržištem dominira nekoliko preradiivača (oligopola) koji se kroz kartel dogovaraju, posebno po pitanju otkupnih cena poljoprivrednih proizvoda;
- atomiziranosti ponude - Veliki

broj relativno slabo udruženih sitnih poljoprivrednih proizvođača na strani ponude (pogodnost za monopolizaciju);

- velikom procentu tržišta koje je u nereguliranim tokovima otkupa i plaćanja (npr. visoko učešće "prekupača" u otkupu stoke i sl.);
- nestabilnosti cena poljoprivrednih proizvoda praćene disparitetima cena, posebno u stočarstvu;
- neefikasnim inspeksijskim organima u regulisanju tržišta (veterinarska, sanitarna, fitosanitarna, poljoprivredna i druge inspekcije);
- nedostatku otkupno-distributivnih centara i zadruga u funkciji plasmana i distribucije; nedovoljno razvijenom robnom berzanskom tržištu;
- neefikasnom sistemu robnih rezervi;

- domaćem tržištu koje je malog obima i niske kupovne moći,
- stranom tržištu koje je zahtevno, sporo se i nedovoljno osvaja.

Nekonkurentnost

Konkurentnost je imperativ modernog tržišnog privredivanja. U razvijenim privredama sve je podređeno konkurentnosti i na mikro i na makronivou. Tranzicija nije kod nas, nažalost, napravila od poljoprivrede modernu efikasnu i profitabilnu privrednu delatnost. Ekonomski subjekti u poljoprivredi nisu transformisani u ekonomski jake i sposobne robne proizvođače, koji mogu ravnopravno

da se nose na sve zahtevnijem svetskom tržištu. Suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni agrarnim proizvodima, koji ostvaruje naša zemlja od 2004. godine, više je indikator naših potencijalnih mogućnosti nego stvarne konkurentnosti.

Nekonkurentnost naših poljoprivrednih proizvođača i poljoprivrednih proizvoda ogleda se u sledećem:

- naša poljoprivredna proizvodnja je skupa i neefikasna (i troškovno i cenovno);
- ekstenzivnost naše ukupne poljoprivredne proizvodnje (0,25 uslovnih grla stoke po hektaru, u odnosu na 0,98 u EU). Ekstenzivnost je posledica relativno niske produktivnosti, neefikasne zemljišne politike, zastarele tehničko-tehnološke opremljenosti, niskog nivoa poslovne povezanosti;
- neizgrađenost i nedovoljna iskorišćenost sistema za navodnjavanje (mali procenat navodnjavanih površina);
- nepovoljan poslovni ambijent (relativno visok indeks poslovne i političke nestabilnosti, visok nivo korupcije, administriranje i sl.);
- kvalitet proizvoda ne zadovoljava u dovoljnoj meri standarde EU (sporo uvođenje standarda kvaliteta, spor razvoj kvaliteta kroz znanje i inovacije, sporo uvođenje HACCP programa - samostalnog ili integrisanog sa ISO 9001, sporo uvođenje GlobalGAP-a);
- najveći deo naših izvezenih poljoprivrednih proizvoda sadrži veliki udeo primarnih proizvodnih faktora, a mali udeo dodatne vrednosti (znanje primenjeno kroz tehnologiju i marketing);
- narušen je i "iskidan" agroindustrijski lanac (proizvodnja, prerada, promet, logistika);
- nerazvijenost faza distribucije,

promocije i drugih marketinških aktivnosti vezanih za poljoprivredne proizvode;

- u nestabilnim i neizvesnim uslovima privredivanja preduzetništvo i preduzetnički duh su nedovoljno razvijeni (spor razvoj malih i srednjih preduzeća u agrobiznisu);

- nerazvijen i slab sistem lobinga (agrarni lobi).

Neadekvatna uloga države
Ni druga važna institucija privredivanja, država, nije kod nas u procesu tranzicije doživela adekvatnu transformaciju. S jedne strane, ostala je u "glavama" robnih proizvođača želja za paternalističkom ulogom države, a s druge strane država se pokazala i pokazuje nemoćnom i sa nedefinisanim ulogom u kreiranju i sprovođenju "pravila igre".

Neadekvatna uloga države u poljoprivredi ogleda se u:

- nepostojanju nacionalne strategije za privredu, kao ni akcionog programa za poljoprivredu i ruralni razvoj;
- neobjašnjivom i neprihvatljivo niskom agrarnom budžetu (prosečno tri odsto od ukupnog budžeta u dve-hiljaditim godinama);
- nedovoljnosti i neizvesnosti podsticaja poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja i to kroz: neposredne podsticaje - premije, podsticaji za proizvodnju, regresni, podrška nekomercijalnim gazdinstvima; tržišne podsticaje - izvozni podsticaji, troškovi skladištenja, kreditna podrška, strukturne podsticaje - mere ruralnog razvoja, poboljšanje zaštite i kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, mere institucionalne podrške;
- neresenom sistemu finansiranja poljoprivrede i investiranja u agrobiznis sektor;
- neizgrađenom registru poljoprivrednih gazdinstava;
- nerazvijenoj mreži savetodavne službe;
- neizgrađenom sistemu evidentiranja i izveštavanja u poljoprivredi: nepostojanje sistema poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka radi praćenja prihoda i troškova gazdinstava, nepostojanje integrisanog poljoprivrednog informacionog sistema;
- neefikasnosti mera agrarne i ruralne politike (nedovoljna zaštita domaće agrarne proizvodnje, između ostalog i akcijom "Kupujmo domaće"; neresenost poljoprivrednih penzija, poljoprivrednih dugova, i sl.);
- problemu agrarnog zakonodavstva, koje je nepotpuno i nedovoljno se primenjuje;
- neadekvatnoj zemljišnoj politici (što se ogleda u postojećem zakonu o poljoprivrednom zemljištu, koji dovodi do ozbiljnih problema u primeni);
- nedostatku institucija (npr. razvojna banka, agrarna komora, agencija za hranu i sl.);
- izostanku planske funkcije (neoliberalni koncept upravljanja poljoprivredom koji je uglavnom napušten, a koji je kod nas još uvek u primeni). Potrebne su, očigledno, duboke i sveobuhvatne reforme agrarnog sektora, kao i niz mera i akcija na zaustavljanju kriznih ciklusa.

Foto: D. Čosić

PEĆINCI • RASPISAN DRUGI KRUG LICITACIJE ZA POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE U DRŽAVNOJ SVOJINI

U drugom krugu više od 740 hektara

Za drugi krug licitacije preostalo je više od 744 hektara poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini u katastarskim opštinama Ašanja, Brestač, Deč, Donji Tovarnik, Karlovčić, Kupinovo, Obrež, Ogar, Prhovo i Sremski Mihaljevci

Na osnovu Zakona o poljoprivrednom zemljištu i opštinske Odluke o određivanju nadležnog organa za sprovođenje postupka davanja u zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, predsednik opštine Pećinci Sava Čojčić 28. decembra 2012. godine doneo je Odluku o raspisivanju javnog oglasa za davanje u zakup poljoprivrednog u državnoj svojini u drugom krugu. Raspisan oglas za javnu licitaciju odnosi se na državno zemljište u pećinačkoj opštini koje je preostalo nakon prvog kruga nadmetanja koji je održan poslednjih dana novembra prošle godine. Za drugi krug licitacije preostalo je više od 744 hektara poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini u katastarskim opštinama Ašanja, Brestač, Deč, Donji Tovarnik, Karlovčić, Kupinovo, Obrež, Ogar, Prhovo i Sremski Mihaljevci. Licitacioni korak iznosi 500 dinara, a uvid u

dokumentaciju, grafički pregled katastarskih parcela po katastarskim opštinama i spisak parcela po formiranim javnim nadmetanjima koja su predmet izdavanja u zakup može se izvršiti u zgradi opštine Pećinci u kancelariji br. 14 svakog radnog dana od 9 do 13 časova.

Dokumentacija za učešće u drugom krugu licitacije podnosi se do podne 14. januara ove godine i blagovremenim smatraće se sve prijave koje stignu u tom terminu na pisarnicu Opštinske uprave. Javno nadmetanje za zemljište u državnoj svojini u katastarskim opštinama: Ašanja, Kupinovo, Ogar, Donji Tovarnik i Obrež održaće se 15. januara 2013. godine u 10 sati. Za KO Deč, Karlovčić, Sremske Mihaljevce, Prhovo i Brestač javna licitacija održaće se 16. januara, takođe, u 10 sati. Zemljište se, inače daje u zakup od jedne do tri godine, a zakupnina na dan licitacije biti preračuna-

ta u evre po srednjem kursu Narodne banke Srbije i plaća se unapred u dinarskoj protiv vrednosti. Za jednogodišnji zakup najpovoljniji ponuđač je u obavezi da u roku od 10 dana od pravosnažnosti odluke dostavi dokaz o uplati zakupnine u utvrđenom iznosu, umanjenom za iznos uplaćenog depozita (ostalim ponuđačima depozit se vraća), koji će dostaviti Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede posredstvom Opštinske uprave opštine Pećinci. Za ugovore čiji je rok trajanja duži od jedne godine, zakupac plaća zakupninu najkasnije do 30. septembra za svaku narednu godinu zakupa, a uz uplatnicu za prvu godinu zakupa dostavlja i: garanciju poslovne banke u visini godišnje zakupnine ili rešenje o upisu hipoteke na poljoprivredno zemljište u visini dvostruke vrednosti godišnjeg zakupa i ugovor o jemstvu jemca. Ukoliko se ovi uslovi ne ispoštuju, ugovor o zakupu se

raskida i povlači ugovorne posledice. Pravo učešća u javnom nadmetanju za zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini imaju pravna i fizička lica, upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i imaju aktivan status. Pravo učešća u ovom nadmetanju nemaju pravna i fizička lica koja nisu ispunila obaveze iz ranijih ili tekućih ugovora o zakupu poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, kao ni ona koja su izvršila ometanje poseda poljoprivrednog zemljišta ili koja su narušavala nesmetano odvijanje bilo kog dela postupka javnog nadmetanja prilikom davanja poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini u zakup. Sredstva dobijena od zakupa, kao i dodatna sredstva iz opštinskog budžeta, opština Pećinci će uložiti u razvoj poljoprivrede kao jedne od tri strateška cilja (industrija i turizam) razvoja ove sremske opštine.

G. M.

STARA PAZOVA
ZA STOČARE
KOJI SE BAVE
TOVOM JUNADI

Dokumentacija za subvencije

Prema odluci direktora PSS Sremska Mitrovica, lica zadužena za prijem dokumentacije za subvencije tova junadi doći će u Staru Pazovu 18.01.2013. i 25.01.2013. godine. Za konkurs je potrebno dostaviti kopije (plavog) pasosa životinje koji izdaje nadležni veterinar i popunjen obrazac zahteva, ne očekuju se kašnjenja (grla koja su rođena u 2012. godini imaju pravo na subvenciju, trebali bi da dobiju bez većih problema pasosa u roku od mesec dana koliko je ostavljeno uredbom 31.01.2013. godine). Bilo bi dobro da poljoprivredni proizvođači, pre dolaska, odu u trezor i provere da li su grla prijavljena na gazdinstvu, jer u suprotnom može se pojaviti problem sa pronalaganjem HID broja na gazdinstvu.

Obrasce zahteva za podsticajna sredstva za tov junadi za 2012. godinu stočari će moći da preuzmu na Info pultu Opštine Stara Pazova. Prijem zahteva će se od 25.01. do 31.01.2013. godine obavljati u Sremskoj Mitrovici.

Kontakt osobe: Milan Milić 064 8589 636 i Željko Graovac 064 8589 611

Доо ветеринарска
станица
САВА СРЕМ

Лаћарак

Лаћарак, 022/670-750, ул. 1. Новембар 266

Др. вет. мед. Радован Цикуша и Др. вет. мед. Ненад Раичевић

Сремска Митровица, 022/618-020, ул. Петра Прерадовића 80

Др. вет. мед. спец. Миленко Перић

Мартинци, 022/ 668-387, ул. Војвођанска 9

Др. вет. мед. спец. Сава В. Шарац

Чалма, 022/685-600, ул. Победа 24

Др. вет. мед. Милорад Кевил

Велики Радинци, 022/660-230, ул. Моше Пијаде 7

Др. вет. мед. Наташа Секулић

- Лечење
- Вакцинација
- Вештачко осемењавање
- Превентива
- Трихиноскопија
- Продаја пиљића
- Сточна храна
- Премикси
- Лекови

VETERINA

Dr. vet. med. spec.
Sava Šarac

Konj ili latinski equus caballus, spada u red najrasprostranjenijih i najčešće spominjanih domaćih životinja. Ne postoji mesto i predeo (izuzev ekstremnih) gde se ne gaje i ne koriste konji. I kroz istoriju konj je veoma zastupljen i delio je mnogo dobrog i lošeg sa čovekom. Čovek je imao pouzdanog i vernog pratioca, koji je i opevan i spominjan u mnogim književnim delima.

Međutim nije tema ovog rada veličanje ljudsko-konjskog prijateljstva, nego veterinarski osvrt na zdraevstveno stanje ove predivne životinje. Bolesti postoje kao i kod drugih životinjskih vrsta, ali obolenja ove životinje zaista su specifične po svojoj etiologiji i manifestaciji. Ne mogu, a da ne naglasim da, opšte uzevši konj je najzdravija i najotpornija životinja. Kaže se, konja pravilno hrani i vodi računa o nezi (pre svega o nogama i kopitima) i ne brini.

Postoje razne vrste bolesti od kojih konji obolevaju: mikrobiološke, parazitarne, organske, metaboličke ili reproduktivne prirode, ali se one pravilnim držanjem marginalizuju. Bolesti izazvane virusima i bakterijama postale su retke, pre svega "zahvaljujući" smanjenoj populaciji konja, a ne preventivnom radu u konjarstvu. Nabrojao bih samo nekoliko najčešće spominjanih: sakagija, infektivna anemija kopitara, tetanus, influenza

KOLIČNA OBOLENJA KONJA

Bolesti organa za varenje

Pogrešno je koristiti narodne lekove (nanošenje paprike, puštanje krvi, podizanje stomaka palijom itd.) jer vrsta obolenja i intezitet zahtevaju specifičnu terapiju i intervenciju tako da laička intervencija nije uspešna, čak može i često dovodi do pogoršanja ionako teškog stanja

(grip)...i one su predmet bavljenja MPRS uprave za veterinu, gde za njih postoje uredbe i zakoni o njihovoj dijagnostici i suzbijanju.

Bolesti o kojima bih pričao, na koje vlasnici odnosno držaoci konja mogu da utiču, odnose se pre svega na bolesti organa za varenje.

Obolevaju sve rase i kategorije konja, u narodu poznate kao nastup ili kolika. Spadaju u red obolenja na koje čovek najviše može da utiče. Konj je specifična životinja i po tome što ima jaku prevagu perifernog nervnog sistema koji pro-

bleme u stomaku manifestuje intezivnim bolom. Mnogo je faktora koji prouzrokuju i dovode do ovog obolenja: nepravilna ishrana, nekvalitetna i zagađena hrana neprilagođen tretman dovodi do jednog ili više obolanja iz kompleksa kolika, koje se vrlo specifični. Naime, manifestacija je vrlo intezivna, tako da kod stočara a i onih koji to nisu, izaziva strah i sažaleenje. Znaci koji se javljaju su vrlo karakteristični, i uočljivi: prividna uznemirenost grla, nervoza, hodanje u mestu (cupkanje) leganje i ustajanje, valjanje, okretanje glave ka stomaku, znojenje, ječa-

nje, iskolačenost očiju, raširene nozdrve, ubrzan rad srca i disanje, ne prepoznavanje vlasnika i ne prihvatanje komandi kao i odbijanje hrane i vode. Prilikom uočavanja prvih znakova (u početku bolesti su blaži) obolenja treba obavestiti i pozvati stručno lice, koje će preuzeti mere i radnje u sanaciji. Do dolaska veterinara, vlasnik može i mora da preduzme sledeće korake kako bi olakšao ili neretko i sanirao bolest. Mora odmah da ukloni sva hraniva koja se nalaze na dohvrat grla, i da pogleda da li se u njima nalazi razlog obolenja. Grlo treba izvesti iz štale ukoliko je to moguće prošetati ga, odvratiti joj pažnju od nastupajućih bolova. Često ova radnja dovode do poboljšanja pa i ozdravljenja grla.

Veterinar po postavljenoj dijagnozi, pored medikamentozne terapije koja smiruje ili poništava bol, pristupa daljem tretmanu. Često se moraju ubacivati nosno - želudačnom sondom lekovi koji dovode do ozdravljenja (laksantivi puferi i resorbens). Rektalni pregled ako je potreban doprinosi boljoj dijagnostici i ukoliko treba pristupa se punkciji ukoliko se radi o nagomilavanju velike količine gasova u crevima razne geneze. Neretko se dešava i zastoj mokraće što prouzrokuje slično stanje, sa razlikom što tada životinja zauzima stav karakterističan za mokrenje ali bezuspešno. Mislim da je izuzetno važno napomenuti da oprez ni u jednom stepenu nije preteran, odnosno apelujem i na veterinare kao i na pomoćno osoblje i vlasnike na maksimalan i ozbiljan oprez, bez obzira na uveravanje vlasnika na pitomost i mirnoću grla.

Pogrešno je koristiti narodne lekove

Veliki broj obolenja može da se spreči i minimalizuje

Pogrešno je koristiti narodne lekove (nanošenje paprike, puštanje krvi, podizanje stomaka palijom itd.) jer vrsta obolenja i intezitet zahtevaju specifičnu terapiju i intervenciju tako da laička intervencija nije uspešna, čak može i često dovodi do pogoršanja ionako teškog stanja.

Da zaključim - bolesti želudačno crevnog sistema, koje imaju intezivne znake, najčešće nastaju usled loše ishrane i uslova držanja. Dizanjem odgovajave svesti, veliki broj tih obolenja može da se spreči i minimalizuje. Problemom količnog napada treba i moraju da se bave veterinar, tretman mora da bude blagovremen i stručan, tako da rezultat u uslovima dobrog gajenja sa visokom odgovajavom svesti neće izostati.

IZBOR TIPA PLASTENIKA I STAKLENIKA (2)

Tip, noseća konstrukcija, lokacija

Dobro mesto za postavljanje staklenika/plastenika trebalo bi da bude ravno, bez objekata koji stvaraju senku, posebno sa jugoistoka i juga, zaštićeno od vetrova

Izbor lokacije, mikrolokacije i orijentacije objekta

Prilikom izbora lokacije potrebno je da se vodi računa o uticajnim faktorima. Lokacija podrazumeva skup faktora koji utiču na ekonomičnost poslovanja gazdinstava u velikoj meri. Ukoliko je proizvođač usmeren na to da sam prodaje svoje proizvode, neophodno je da lokacija bude u blizini tržišta, pijace, naselja, prometnog puta... Ukoliko se roba plasira preko veletrgovaca, to su obično veće jedinice, treba voditi računa o tome da se odabere lokacija koja omogućava širenje, povećanje postrojenja i dobar pristup transportnim sredstvima.

Nosivost i trajnost

Ramska - noseća konstrukcija treba da nosi sve što nije oslonjeno na pod-

logu, ali i da izdrži opterećenje vetra, snega, radnika koji postavljaju pokrivku i drugog. Pored toga treba da je otporna na dejstvo vode i hemijskih sredstava koja se koriste pri proizvodnji.

Najčešće se za ramske konstrukcije koristi galvanizirani, nerđajućem prevlakom zaštićen, čelik. Pored toga koriste se legure aluminijuma, a za manje objekte drvo i plastični materijali. Pored ostalog bitno je da ramska konstrukcija stvara što manju senku.

Samo manji objekti grade se u samozvedbi, na osnovu proverenih i pouzdanih nacrti ili kao kopija proverenih rešenja. Pri tome treba dobro razmotriti sve detalje da ne bi nastupile greške. Gradnju ramske konstrukcije većih objekata treba poveriti proverenim proizvođačima, s time da se gradnja temelja i montaža, uz korektna uput-

stva i eventualnu instruktažu, sprovede u samogradnji ili uslugom lokalnog preduzeća.

U ugovoru treba tačno navesti dogovorene karakteristike u pogledu nosivosti, otpornosti na vetar, sneg i drugo. Poželjno je da konstrukcija bude usaglašena sa evropskim standardom EN13031-1. Treba zahtevati garanciju trajnosti u pogledu dejstva vode i hemijskih sredstava.

Sa tehničkog stanovišta bitno je da je obezbeđena infrastruktura, pre svega:

- snabdevanje energijom, na primer gasovod dovoljnog protoka,
  - povezivanje na električnu mrežu dovoljne snage,
  - izvor vode dovoljne količine i kvaliteta i
  - pristup mreži javnih puteva.
- Ukoliko na nekoj lokaciji samo jedno

od navedenog nije u potpunosti ispunjeno to može da prouzrokuje visoke dodatne troškove, na primer gradnju transformatora ili postrojenja za prečišćavanje vode.

Bitan uticaj ima i cena zemljišta na nekom lokalitetu, postojeći objekti - postrojenja, fabrike i planirana gradnja u budućnosti. Cena je u blizini većih gradova uvek veća. Ukoliko je u blizini postrojenje koje izbacuje prašinu može da dođe do problema zaprljanja pa i oštećenja pokrivke. Takođe treba saznati da li je planirana izgradnja takvog postrojenja u budućnosti. Kupci zaziru od robe koja je proizvedena u blizini fabrika koje su stvarni ili potencijalni zagadivači. Lokacija u blizini takvih fabrika ima nižu vrednost za ovu delatnost, čak i onda kada je strah od zagadjenja neopravdan.

Za postavljanje tunela, pa i plastenika za proizvodnju na zemljištu smatra se da objekat nije trajan, kao što je navedeno mora da se najkasnije nakon pet godina premesti, te nije potrebna građevinska dozvola. Ukoliko je predviđen staklenik/plasteničnik koji treba da bude stalno na nekoj lokaciji potrebno je da se dobije dozvola za izgradnju. Postupak i politika dobijanja dozvole različita je od opštine do opštine, te se treba dobro raspitati da li za odabranu lokaciju može da se dobije dozvola. To isto važi i za dobijanje dozvola za priključivanje na infrastrukturu: gas, električna mreža, vodovod, put...

Sve ovo treba da se razjasni pre nego što se plac kupi ili započne sa planiranjem i gradnjom staklenika/plastenika.

Mikrolokacija, orijentacija, nacrt, situacioni plan, pravilan izbor tipa

Mikrolokacija

Dobro mesto za postavljanje staklenika/plastenika trebalo bi da bude ravno, bez objekata koji stvaraju senku, posebno sa jugoistoka i juga, zaštićeno od vetrova. Objekat može uspešno da se postavi i na zakošen teren, ali tada se primenjuje posebna konstrukcija.

Objekat ne sme da bude u senci. Pri tome je bitno u kojem se dobu godine proizvodnja obavlja, jer Sunce ima drugačiju putanju zimi i leti, sl. 12.

Ugao sunčevih zraka u odnosu na tlo je zimi manji, a leti veći. Leti je i duže trajanje dana, a intenzitet sunčevog zračenja veći. Veći je i broj sunčanih dana. Dobre konstrukcije staklenika/plastenika prilagođavaju se ovome, odnosno dobu godine u kojem dominira proizvodnja.

Da bi se sprečilo da bude u senci staklenik/plasteničnik treba da bude dovoljno udaljen od objekata, kao što su kuće. Opšte prihvaćeno pravilo je da se staklenik/plasteničnik odmiče od objekta sa njegove južne strane za rastojanje koje je minimalno 1,5 puta veće od visine objekta. I u tom slučaju će staklenik/plasteničnik biti u senci, ali u jutarnjim časovima kada je intenzitet sunčevog zračenja manji, sl. 13.

Pri opredeljenju za mikrolokaciju treba posebno voditi računa i o ruži vetrova. Što je veća brzina vetra to su veći gubici. Za zagrevanje staklenika/plastenika koji je zaštićen od direktnog udara vetra potrebno je manje energije za zagrevanje, a ukoliko je bez zagrevanja, temperatura u njemu biće viša. Vetar, s druge strane, pomaže ventilaciji i hlađenju u toku toplih dana. Postavljanje staklenika/plastenika na vrhu uzvišenja je nepovoljno.

Pri izboru mikrolokacije vodi se računa i o udaljenosti od priključaka na infrastrukturu, gas, električnu mrežu, vodu i puteve.

Pored osnovnog proizvodnog objekta potrebne su i druge prostorije za:

- skladištenje materijala za proizvodnju,
- skladištenje alata, mašina i pomoćnih uređaja,
- pripremu za proizvodnju, na primer, oblaganje kamene vune folijom,
- obradu, pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda,
- sanitarno higijenski prostori i trpezarija radnika,

- poslovne prostorije, kancelarija i drugo.

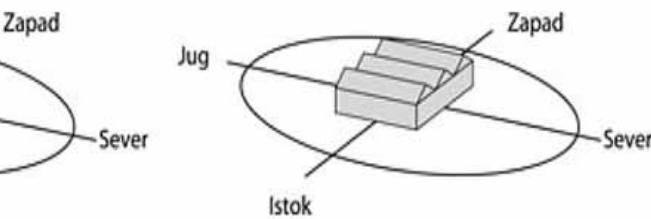
Posebna briga mora da se vodi o skladištenju hemijskih sredstava za zaštitu bilja, koja se klasifikuju po otrovnosti i moraju biti odvojena od drugih sredstava, na primer supstrata.

Ukoliko je staklenik/plasteničnik u blizini kuće ili drugog privrednog objekta tada se obično sve pomoćne prostorije smeštaju van staklenika/plastenika. Ukoliko se ovi objekti nadograđuju na staklenik/plasteničnik obavezno se dodaju sa njegove severne strane, ili se smeštaju između dve celine staklenika/plastenika (primer sl. 15), kako bi što manje uticali na ometanje sunčevog zračenja.

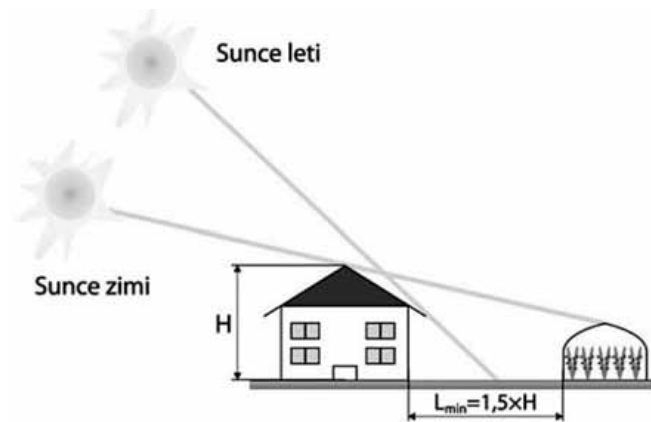
Ukoliko je planiran objekat koji kao podlogu koristi zemljište, treba proveriti kvalitet zemljišta na planiranoj mikrolokaciji.

Pri izboru mikrolokacije, posebno za veće objekte, treba u obzir uzeti eventualna povećanja postrojenja planirana u budućnosti. Treba rezervisati prostor, ali i odgovarajuće dimenzionisati kapacitete priključaka gasa, vode i električne energije.

Pri proizvodnji u zaštićenom prostoru odvija se značajan tok materijala: supstrata, mineralnih hraniva, propagacionog materijala (semena i rasada), plodova itd. To zahteva angažovanje radnika i sredstava. Da bi se smanjilo angažovanje, pa time i troškovi, još pri izboru mikrolokacije i rasporeda prostorija one se razmeštaju tako da udaljenost i transportni putevi budu što kraći. Dostava materijala i utovar gotovih proizvoda trebalo bi da se odvija sa što lakšim istovarom ili utovarom.

Sl. 14 Pravilna orijentacija jednobrodnog i višebrodnog staklenika/plastenika

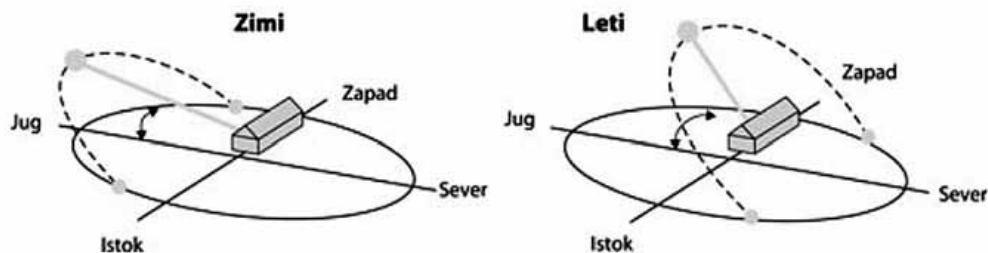
Sl. 13 Senka objekta zimi i leti, minimalna udaljenost staklenika/plastenika

Orijentacija

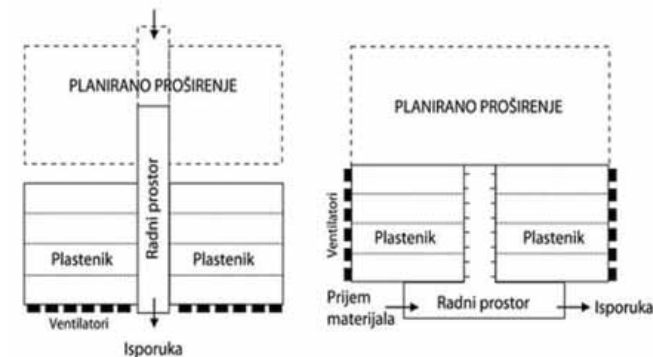
Kada je mikrolokacija odabrana treba voditi računa o postavljanju objekta, orijentaciji. Ona treba da bude takva da u sebi primaju što više sunčevog zračenja, te da se senke ramske konstrukcije ne zadržavaju na jednom mestu, sprečavajući ujednačen razvoj biljaka. Jednobrodni staklenik/plasteničnik treba postaviti tako da njegova podužna osa, vrh krova, bude orijentisan približno u pravcu istok-zapad, a višebrodni sever-jug, sl. 14.

Nacrt - situacioni plan

Kada su odabrani tip, veličina, lokacija i mikrolokacija i definisana orijentacija, pristupa se planiranju rasporeda staklenika/plastenika, pomoćnih objekata, lokalnih puteva, priključaka na infrastrukturu i drugog. Sačinjava se nacrt postrojenja koji ujedno može da bude

Sl. 12. Putanja Sunca zimi i leti

Sl. 15 Primer dve mogućnosti postavljanja plastičnog objekta sa radnim prostorom i planiranim proširenjem, nacrt kao podloga za situacioni plan (Stevens et al. 1994)

Navodnjavanje u organskoj proizvodnji

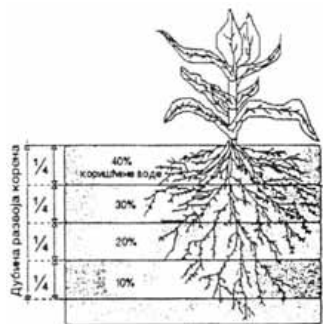
Organska proizvodnja, kao agroekološki princip, zahteva stalno zelena polja i odlikuje se određenim specifičnostima. To podrazumeva navodnjavanje kao redovne agrotehničke mere. Većina proizvoda u biljnoj proizvodnji podložni su određenom stepenu zagađivanja, jer se u zemljištu, vodi ili vazduhu nalazi izvesna količina štetnih materija. Čest zagađivač zemljišta, iz kojeg biljke usvajaju rastvorene hranjive materije, je voda. Zagađivanje zemljišta štetnim materijama preko vode može da bude iz različitih izvora: od mineralizovane podzemne vode, od padavina koje čestice iz vazduha prenose na zemljište, preko poplavnih i podvirnih voda iz vodotokova koji su zagađeni i od vode do koje se dođe navodnjavanjem

Navodnjavanje ima značajnu ulogu u očuvanju i zaštiti činilaca životne sredine, od kojih najveće zavisi kvalitet dobijenih proizvoda.

Vremenski uslovi, na našim prostorima, odlikuju se neujednačenom količinom padavina po godinama i lošim rasporedom, kako u vremenu, tako i u prostoru. Duži beskišni periodi, odnosno sušni periodi, vrlo su česti i ugrožavaju ili čak onemogućavaju proizvodnju bez navodnjavanja. Navodnjavanje se primenjuje kao dopunska mera, u redovnoj proizvodnji, dok se u organskoj proizvodnji može smatrati obaveznom merom. Treba ga prilagoditi potrebama biljaka za vodom, zemljišnim svojstvima i vremenskim uslovima. Da bi navodnjavanje došlo do punog izražaja, neophodno je da se eliminiše nedostatak, ili nedovoljna zastupljenost nekog od ostalih činilaca proizvodnje, koji su neophodni za normalan rast i razviće, a time i za visok prinos.

Ukoliko nedostaje neki od neopodnih činilaca, ili se ne primenjuju adekvatne

agrotehničke mere, navodnjavanje neće dati željene efekte i voda će se trošiti neproaktivno.

Korišćenje vode od strane korenovog sistema po slojevima zemljišta

Usvajanje vode i mogućnost zagađivanja hrane

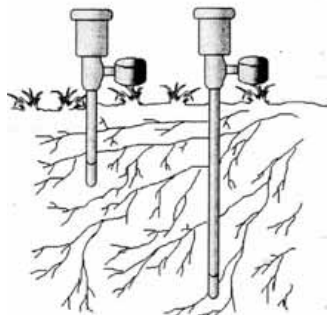
Biljke vodu sa rastvorenim hranjivim i drugim materijama usvajaju iz zemljišta korenom na osnovu razlike u pritisku, kojim se voda drži u zemljištu i osmotskog pritiska u korenovim dlačicama biljaka. Da bi voda prešla iz zemljišta u korenovu dlačicu kroz polupropustljivu membranu, korenova dlačica mora biti u dodiru sa česticama zemljišta, ili porama u kojima se voda nalazi. Sile kojima se voda drži u zemljištu, treba da su niže od osmotskog pritiska u korenovim dlačicama. Ukupan potencijal vode u zemljištu zavisi od vlažnosti zemljišta i koncentracije rastvora. Zemljište treba da bude vlažno, kako bi se voda dovoljno brzo kretala prema korenovim dlačicama biljaka. U takvim uslovima, biljke troše manje energije za njeno usvajanje, bolje se razvijaju i daju veći prinos. U zemljišnom rastvoru, pored hranjivih materija, mogu da budu i druge, koje su otrovne i štetne za biljke. Biljke sa vodom usvajaju sve materije rastvorene u njoj i tako dolazi do zagađivanja njihovih proizvoda.

Kvalitet vode za navodnjavanje

Kod navodnjavanja u organskoj proizvodnji hrane kvalitet vode ima poseban značaj. Pošto se za navod-

njavanje upotrebljava voda iz različitih izvora: reka, potoka, prirodnih ili veštačkih akumulacija (jezera) i podzemnih voda, a sve češće iz otpadnih voda, kvalitet vode se značajno razlikuje između navedenih izvora. Pored ukupne količine i sadržaja pojedinih vrsta soli, na kvalitet vode utiču i temperatura, suspenzija čvrstih materija, hemijske materije koje potiču od otpadnih voda i pesticida, kao i prisustvo određenih mikroorganizama. Mnoge soli i pojedini elementi su korisni za biljke do određene koncentracije. U većim koncentracijama su štetne i predstavljaju opasnost, kako za biljke i životinje, tako i za ljude. Neki elementi su toksični za ljude kada se unose u organizam hranom, koja je dobijena navodnjavanjem vodom zagađenom štetnim materijama. Štetne i opasne materije u vodi za navodnjavanje potiču od hemikalija koje se koriste u poljoprivredi, zatim otpadnih voda, ili otpadaka, koji se odlažu u vodotocima.

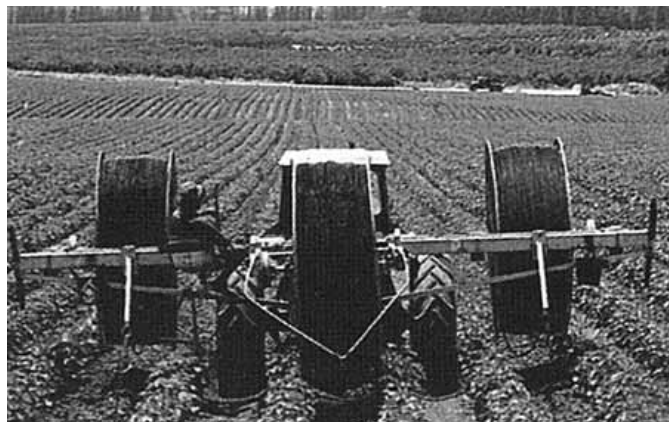
Hemijski sastav treba precizno analizirati i na osnovu rezultata tih analiza odlučiti da li se voda može koristiti za navodnjavanje. Za analizu vode uzorke treba uzimati neposredno na parceli prilikom navodnjavanja, jer voda od vodozahvata do parcele može se zagađati od podzemne vode,

Uzimanje uzoraka

kada je njen nivo iznad dna kanala i sadrži soli i druge štetne materije. Posle izvršenih analiza vode pristupa se utvrđivanju klase vode, koristeći jednu od mnogobrojnih klasifikacija. Otpadne vode, naročito iz nekih proizvodnih procesa u poljoprivredi (voda sa farmi) mogu biti korišćene u biljnoj proizvodnji. Međutim, njihova primena mora biti praćena detaljnim i stalnim ispitivanjima rastvorenih hemijskih materija i uticaja na promene u zemljištu i kvalitetu biljnih proizvoda.

Kategorizaciju kvaliteta vode za

Navodnjavanje sistema kap po kap

Navodnjavanje brazdama

navodnjavanje treba vršiti na osnovu novih savremenih klasifikacija, kao što je modifikovana FAO klasifikacija. Za utvrđivanje kategorija vode ova klasifikacija se bazira na sledećim vrednostima: procesu nagomilavanja soli u navodnjavanom zemljištu, pri čemu treba uključiti sve uslove: vodno-fizička i hemijska svojstva zemljišta, toksičnost za biljke jona Na + Cl, zalivni režim i tehnika navodnjavanja, sistem i načini đubrenja, setvena struktura i drugo. Naročitu pažnju treba posvetiti toleranciji biljaka na sadržaj ukupnih soli i osetljivosti biljaka na pojedine makro i mikro elemente, naročito na sadržaj bora i drugih hemijskih materija poreklom od otpadnih voda i pesticida.

Ova klasifikacija utvrđuje klase vode za navodnjavanje sa sledećim karakteristikama:

I klasa obuhvata vode koje se mogu koristiti za navodnjavanje bez ograničenja i nema posebnih uslova kod izbora biljaka za gajenje. Nemaju nepovoljan uticaj na vodno-fizička svojstva i plodnost zemljišta, kao ni na kvalitet biljnih proizvoda. Ne utiču na zagađivanje površinskih i podzemnih voda.

II klasa obuhvata vode koje ne utiču nepovoljno na kvalitet biljnih proizvoda, kao ni na zagađivanje površinskih i podzemnih voda. Kod slabije dreniranih zemljišta moguće je delimično zaslanjivanje zemljišta i smanjenje prinosa za 5-10%. Za ispiranje soli iz površinskog sloja zemljišta, preporučuje se meliorativno navodnjavanje.

III klasa ima određena ograničenja, ali ne utiče značajno nepovoljno na plodnost zemljišta i prinos biljaka. Biljke slabije i srednje otpornosti na po-

višenu zaslanjenost smanjuju prinos za 10-25%. Potrebno je primenjivati odgovarajuće meliorativne mere sa ciljem poboljšanja dreniranosti i pažljivo odabrati biljke koje će se gajiti.

IV klasa obuhvata vode koje imaju nepovoljan uticaj na strukturu zemljišta i druga vodno-fizička svojstva, kao i na plodnost zemljišta. Smanjenje prinosa biljaka slabije i srednje otpornosti na soli i druge štetne materije dostiže 25-50%.

Načini i tehnika navodnjavanja

Osnovni problem u navodnjavanju je **utvrđivanje vremena zalivanja biljaka**.

Racionalni zalivni režim biljaka bazira se na pravilnom utvrđivanju vremena zalivanja, koje zavisi od zemljišnih i klimatskih uslova, nivoa agrotehničke i osobina gajenih biljaka. Češćim zalivanjem daje se veća ukupna količina vode od potrebne, onda se neracionalno troši, i proceduje se u dublje slojeve, ispod glavne mase korenovog sistema. Pored veće potrošnje energije dolazi do narušavanja fizičkih svojstava zemljišta i ispiranja hraniva. Kada su zalivanja ređe i količina vode manja od stvarno potrebne, ostvaruju se mali prinosi, a efekat navodnjavanja je nizak, što dovodi do nerentabilnosti sistema. U promenljivim klimatskim uslovima, kakvi su kod nas, usled veliko variranja količine i rasporeda padavina u periodu vegetacije, nemoguće je unapred predvideti pouzdanu šemu zalivanja. Ona se mora prilagoditi konkretnim uslovima zemljišta i po-

trebama gajenih biljaka. Zbog toga, vreme zalivanja treba određivati u toku perioda vegetacije, i to za svaki usev i svaki tip zemljišta.

Postoji više metoda za određivanje vremena zalivanja:

analizom vlažnosti zemljišta, praćenjem spoljašnjih morfoloških i unutrašnjih fizioloških promena na biljka ma,

kritičnim periodima biljaka za vodu, obračunom svakodnevnog potrošnje i priliva vode - bilansiranjem vode i prema turnusima.

Navodnjavanje, kao važna mera u proizvodnji hrane imalo je **svoj razvoj i usavršavanje, u okviru kojeg je i nastao veći broj načina**. Uporedo sa razvojem pojedinih načina navodnjavanja, pronalazena je i usavršavana tehnika navodnjavanja. Razvojem industrije pronalaze se, razvijaju i usavršavaju nove metode i načini navodnjavanja, tako da se danas primenjuju sledeći načini navodnjavanja:

površinsko navodnjavanje, podzemno navodnjavanje, navodnjavanje kišenjem i mikro navodnjavanje: kap po kap i mikro kišenje.

Izbor načina navodnjavanja kao i tehnička rešenja treba prilagoditi klimatskim uslovima, zemljišnim svojstvima, veličini i obliku parcele i konfiguraciji terena, biljnim vrstama, organizaciji proizvodnje, izvoru vode, kao i socijalnim i ekonomskim uslovima.

Značajan element u izboru načina i tehnike navodnjavanja su investicijska sposobnost proizvođača, uslovi kreditiranja, subvencije države i troškovi korišćenja i održavanja sistema.

Navodnjavanjem treba da se obezbedi:

održavanje povoljnog vodno-vazdušnog režima zemljišta, visok koeficijent korišćenja dodate vode uz minimalne gubitke,

realizacija maksimalnih prinosa gajenih biljaka povoljnog kvaliteta i dr.

Tehnika navodnjavanja treba da zadovolji sledeće osnovne potrebe:

da se precizno dodaje predviđena količina vode biljkama u odnosu na svojstva zemljišta i potrebe biljaka i obezbedi ravnomerno vlaženje zemljišta korenove zone,

da povećava proizvodnost rada u sistemu za navodnjavanje i

da ne otežava ili sprečava korišćenje mehanizacije i primenu agrotehničkih mera.

Mirjana Đorđević, dipl. ing.

Vinskom ulicom do starog sjaja

Zahvaljujući svom geografskom položaju, Opština Irig spada u mali krug srpskih opština u kojima postoje idealni uslovi za razvoj voćarstva i vinogradarstva. Ako ovu konstataciju stavimo u vojvođanske, pa samim tim i sremačke okvire, Irig na ovom polju nema premca. Pomenutu istinu prepoznala je i iriška lokalna samouprava koja i u godini koja je pred nama glavnu svoju misao posvetila unapređenju kvaliteta života Irižana, usmerava upravo ka razvoju poljoprivrede, odnosno voćarstva i vinogradarstva. Zapravo, bez straha da ćemo pogrešiti, možemo slobodno reći da je Irig gotovo jedina opština u Sremu za koju vinogradi i voćnjaci nisu samo stvar prestiža i dobrog ukusa, nego strateška delatnost od koje zavisi razvoj celokupnog područja.

1500 hektara voćnjaka i vinograda

- Koliko poljoprivreda nama znači, ne treba posebno pojašnjavati. Mi smo mala Opština sa oko 11.000 stanovnika i svesni smo da potencijalnim

Vladimir Petrović:
Poljoprivreda je okosnica razvoja

investitorima ne možemo da ponudimo razvijenu industrijsku zonu na idealnoj lokaciji. Međutim, ono što možemo da ponudimo, jesu upravo naši poljoprivredni kapaciteti, pod kojima

podrazumevam i voćarstvo i vinogradarstvo. Irig je ne samo sremski i vojvođanski, nego i nacionalni centar vinogradarstva i naša vina su nadaleko poznata u regionu i šire. Upravo otuda, lokalna samouprava učiniće sve kako bi se ove grane poljoprivrede podigle na najviši mogući nivo. U tom smislu, naš cilj je da već u narednih nekoliko godina dođemo na nivo od 1000 hektara voća i 500 hektara vinograda, a već sada imamo dogovoreno 700 hektara voćnjaka i oko 300 hektara pod vinogradima. Daleko smo od onoga što je Irig bio osamdesetih godina prošlog veka, ali učinićemo sve da se vratimo gde smo nekad bili. Raspisali smo i tender za potencijalnog kupca dobro pozatog brenda „Podruma Irig“ i nadamo se da ćemo do kraja januara imati kvalitetnog poslovnog partnera koji će uložiti novac, uposliti ljude i krenuti u sadnju novih zasada vinograda. „Podrum“ je bio simbol Iriga i mi u lokalnoj samoupravi se nadamo da će upravo njegova obnova biti dokaz pokretanja iriškog voćarstva i vinogradarstva, ističe predsednik Opštine **Vladimir Petrović**.

Koliko su Irižani ozbiljni, govori i podatak da se u ovoj godini planira i uređenje čitavog niza podruma u nastajućoj „Vinskoj ulici“, koja će dominirati strogim centrom Iriga, a u kojoj će vinogardari imati priliku da izlože svoje proizvode. Na taj način, smatraju u lokalnoj administraciji, da će se doprinost i razvoju turizma u ovom delu Srema.

Podrška ratarstvu i stočarstvu se nastavlja

Pored projekata na unapređenju vinogradarstva i voćarstva, lokalna samouprava, uz saradnju sa pokrajinskom i republičkom Vladom, nastaviće i sa ulaganjima u razvoj ratarstva, stočarstva i drugih poljoprivrednih grana. Shodno tome, tokom poslednjeg meseca 2012. godine, obezbeđeno je oko 15 miliona dinara za projekat odvodnjavanja za šest iriških Mestnih zajednica: Irig, Vrdnik, Krušedol

Obnovom „Podruma“ do obnove Opštine

selo, Šatrinici, Rivica i Neračin. Takođe, odobrena su i sredstva za obrazovanje i rad poljočuvarske službe, tako da bi 15 poljočuvara uskoro trebalo da počne sa radom.

- Nastavlja se komesacija u Jasku i u tu svrhu, odobreno je 9 miliona dinara. U oblasti povrtarstva, krenućemo u projekat sufinansiranja izrade plastenika i staklenika. Kao što je poznato, na svojoj teritoriji, mi već imamo jedan od najsavremenijih evropskih staklenika i smatram da plastenička i staklenička proizvodnja i te kako imaju perspektivu. Takođe, iz sredstava lokalne samouprave, obezbedili smo 14 miliona dinara za izgradnju atarskih puteva, a uz pomoć pokrajinskog Fonda za kapitalna ulaganja, završićemo i radove na uređenju infrastrukture u nekoliko naših sela, objašnjava Petrović.

Tokom prethodne godine, u svrhu podrške poljoprivrednicima, kroz projekat direktnih subvencija uloženo je oko 70 miliona dinara. Kada se ovde

doda i suma opredeljena za uređenje poljoprivrednog zemljišta, dolazi se do cifre od 100 miliona dinara, što je, kako ističe predsednik iriške Opštine, pozamašna svota kojom se može pohvaliti mali broj opština u Srbiji.

- Aktivno ćemo raditi na daljem privlačenju investicija. To su dobre i zdrave investicije koje daju zadovoljavajuće rezultate. Konkretno, veći deo državnog zemljišta kojeg smo dali u zakup na 20 godina već sada se polako isplaćuje, i ono što raduje jeste da sve više ima privatnih inicijativa za sadnju novih sadnica, pre svega jabuča, kao i za izgradnju novih hladnjača. Lokalna samouprava će sve ovakve projekte podržavati i pomagati udruživanjem sitnijih proizvođača kojih ima najviše i koji zapravo čine okosnicu naše poljoprivrede. Za nas, poljoprivreda je strateška grana razvoja, preko koje nastojimo da obnovimo turizam i konačno vratimo Irigu stari sjaj, jasan je Vladimir Petrović.

S. Lapčević

Plodne Iriške oranice

SREMSKA POLJOPRIVREDA PREDSTAVLJA CAUSSADE SEMENCES

Bliži seljacima na terenu

„Naša najveća prednost je što nam celokupna količina semena kukuruza i suncokreta za predstojeću setvu stiže iz uvoza, prvenstveno iz Francuske. Proizvođači veruju Francuzima i francuskoj doradi semena. Svi proizvođači mogu biti sigurni da ćemo im mi, CAUSSADE SEMENCES obezbediti kvalitetno uvozno seme, proizvedeno i doradeno po najvišim evropskim standardima, visoke klijavosti i energije“

Piše: **Žarko Milišević,**
izvršni direktor

CAUSSADE SEMENCES je jedna od vodećih francuskih semenskih kompanija, koja pored Francuske posluje u preko 40 zemalja. Garanciju kvaliteta dokazuje i jubilej proslavljen u septembru 2012. godine – 50 godina postojanja i poslovanja CAUSSADE-a u Evropi i šire.

Osnovu poslovanja kompanije CAUSSADE SEMENCES čine širok spektar genetike koja je usmerena na razvoj novih sorata i hibrida pšenice, kukuruza, suncokreta, soje i uljane repice. Najveći deo semenske proizvodnje odvija se u Francuskoj gde kompanija poseduje i 5 fabrika (doradnih centara) opremljenih najsavremenijom opremom za doradu semena. Istraživanje i razvoj nove genetike kao jedan od glavnih razvojnih činilaca svake semenske kompanije, odvija se u 6 velikih istraživačkih centara i preko 50 placeva širom Evrope. Pored Evrope, CAUSSADE semena plasira i na druge kontinente.

Početakom 2011. godine CAUSSADE SEMENCES osniva firmu u Srbiji sa centralom u Sremskoj Mitrovici.

Seme proizvedeno i doradeno po najvišim evropskim standardima

Ubrzo nakon toga, naša kompanija sa sedištem u Sremskoj Mitrovici odlukom bora direktora matične kuće postaje sedište, ne samo za Srbiju nego i za deo Balkana. Glavni cilj nam je da obezbedimo poljopri-

vrednim proizvođačima kvalitetno seme kukuruza i suncokreta, a na jesen i pšenice. Želimo da budemo drugačiji od ostalih i bliži poljoprivrednim proizvođačima i seljacima na terenu, posebno ovde u Sremu.

Hoćemo da budemo pravi sagovornik koji će odgovarati na sva neophodna pitanja i pritom, nuditi najbolja rešenja kako bi svi zajedno iskoristili prednosti CAUSSADE genetskih kvaliteta.

Na naše tržište prvo smo plasirali semena kukuruza i suncokreta. Naše hibride kukuruza REALI CS, ONELI CS, RANKI CS imali su priliku da seju proizvođači u mnogim delovima Srema – Sremskoj Mitrovici, Lačarku, Mandelosu, Martincima, Kuzminu, Erdeviku zatim u Inđiji, Krčedinu, Slankamenu, Beškoj, Belegišu i drugim mestima, dok u sela gde u prethodnoj godini nismo bili prisutni obećavamo da stižemo za ovu prolećnu setvu. Želim da napomenem da su naši proizvođači zadovoljni ostvarenim prinosima i pored velike suše koja nas je sve zadesila u 2012. godini. Takođe, naši hibridi suncokreta, prvenstveno IMERIA CS i DURBAN ostvarili su izvanredne rezultate što mogu potvrditi proizvođači u donjem Sremu, Krčedinu, Slankamenu, Belegišu i drugim mestima.

Za predstojeću prolećnu setvu, kada je kukuruz u pitanju, naš savet proizvođačima je setva ranijih

hibrida od grupe FAO 400 do FAO 550. Mi možemo da im ponudimo 4 hibrida iz pomenutih FAO grupa i to LOUBAZI CS, REALI CS, ONELI CS i RANKI CS. Uvozno seme sa ili bez insekticida, po želji i u zavisnosti od cene.

Po pitanju suncokreta, preporučujemo naš DURBAN i tzv. IMI hibride kao što su IMERIA CS i KLARIKA CL.

Naša najveća prednost je što nam celokupna količina semena kukuruza i suncokreta za predstojeću setvu stiže iz uvoza, prvenstveno iz Francuske. Proizvođači veruju Francuzima i francuskoj doradi semena. Tako da i pored suše u 2012. godini svi proizvođači mogu biti sigurni da ćemo im mi, CAUSSADE SEMENCES obezbediti kvalitetno uvozno seme, proizvedeno i doradeno po najvišim evropskim standardima, visoke klijavosti i energije. Dobra klijavost semena i odgovarajući sklop biljaka ključni su faktori ostvarenog prinosa. A naši prinosi ukazuju na to da će sve veći broj seljaka i proizvođača na svojim njivama sejati CAUSSADE hibride. Takođe, vrlo bitno je istaći i da ćemo ponuditi vrlo korektnu cenu za naša semena.

Godinama smo osuđeni na propast

Porodica Dragoslava Šojića je odustala od proizvodnje tovljenika za prodaju, pa tove samo nekoliko komada za svoje potrebe, dok je Živorad Živković odlučio da se prilagodi i povećava proizvodnju, kako bi nastavio sa poslom kojim se njegova porodica bavi već decenijama

Umesto stočara, zarađuju nakupci

U ovim teškim vremenima, kada je na snazi samo zakon ponude i potražnje bez ikakve pravne i druge zaštite od strane države, proizvođači svinja su suočeni sa ozbiljnim problemima. Od prirodnih i normalnih problema koji se javljaju u proizvodnji, do onih koji su vezani za otkup. Ovo su nam rekli **Dragoslav Šojić** i **Živorad Živković**, meštani Kuzmina. U okviru porodičnog poljoprivrednog gazdinstva Dragoslava Šojića obrađuje se sedam hektara zemlje. Unazad par godina količina koja se obrađuje osciluje zbog nedovoljno privatne zemlje u posedu, a do državne nisu mogli da dođu, zbog, kako tvrdi Dragoslav, loših pravila licitacije.

Licitacija je organizovana tako da moćni pojedinac može, na ove ili one načine, sve prigrabiti sebi i na taj način nas sitnije proizvođače koji težimo uvećanju proizvodnje ostavi bez mogućnosti obrade državne zemlje u zakupu. Iz dva razloga, prvi je što nemamo dovoljno za prehranu većeg broja komada u turnusu bez kupovanja hrane, a drugi što je naša zarada koju ostvarimo mala i nedovoljna u odnosu na sav uloženi rad i trud, moja porodica je odustala od proizvodnje tovljenika za prodaju, sem nekolicine komada za svoje potrebe i nismo jedini.

Živorad Živković

U okviru poljoprivrednog gazdinstva Živorada Živkovića obrađuje se 40 hektara zemlje.

Za tove svinja koristimo svu zemlju koju obrađujemo. U zavisnosti od rodosti godine i broja tovljenika, te količine budu dovoljne ili ne, što nikada ne možemo znati unapred. Tako je, recimo, 2005. godina bila dobra za nas proizvođače, jer je tada po tovljeniku zarada bila i do 30 evra. Međutim, već dve godine kasnije, 2007.

godina je bila katastrofalna, jer smo tada gubili 50 evra po tovljeniku. Zato mislim da je kod nas koji se bavimo uzgojem svinja najvažnije održati proizvodnju u kontinuitetu, jer tek tako ćemo biti u malom plusu. S toga sam se, bez obzira na oscilacije, odlučio da se prilagodim i da povećavam proizvodnju, kako bih nastavio sa poslom kojim se moja porodica bavi već decenijama – kaže Živorad Živković iz Kuzmina.

Nakupci skidaju kajmak

Nakupci svinja, koji rade za ovu ili onu klanicu, stvaraju veštačku nestašicu ili višak robe na tržištu i na taj način klanice otkupe robu po povoljnim cenama, naravno na štetu proizvođača. I to tako ide već više od 20 godina. Često su provizije nakupaca, na koje ne plaćaju ni dinar poreza, veće i od zarade ljudi koji su svinje utovili. Nekad se razlika kreće i do 10 dinara po kilogramu. U tom i takvom tržištu bez pomoći države se teško dolazi do plusa, a kada ga i bude on je nesrazmerno mali u odnosu na trud i zalaganje. Država, naravno, ostaje gluva na vapaje proizvođača. U nestašici mesa na tržištu izazvanoj veštački ili ne, uveze se iz inostranstva meso i na taj način se, takođe, utiče na tržište

Kuzmin: Ko će imati računa da se bavi poljoprivredom ?

i otkupnu cenu svinja. Dakle, umesto da se uvozom mesa smanji cena mesa u mesnicama, smanjuje se otkupna cena svinja a samim tim i profit, čime se vremenom ubija stočni fond, posebno kod sitnih proizvođača. Da li meso uvozi država ili neko od tajkuna nije bitno, efekat je isti – ističe Dragoslav Šojić.

Živković naglašava da se ovih dana pominje uvoz i upotreba genetski modifikovane hrane, što će predstavljati ogroman minus za sve i dodaje:

Umesto da pravimo brend sveže i zdrave hrane, ako se to dozvoli, bićemo samo još jedna u nizu zemalja koja samo uvozi genetski modifikovanu

nije rešenje, jer ne mogu svi prodati onoliko koliko mogu uhraniti, niti bi to trebalo da rade proizvođači – tvrdi Živković.

Muke s papirologijom

Domaćinstva koja se bave proizvodnjom na veliko registruju farme i na taj način imaju povoljnije uslove. Međutim, ne mogu sva domaćinstva da se registruju, jer postoje standardi koji se moraju ispuniti. Mali uzgajivači koji proizvode 50 komada po turnusu nisu u stanju da ispune te zakonske uslove i standarde, najčešće iz razloga što su im objekti zastareli i neprikladni, a da bi se modernizovali potreban je povoljan kredit. Međutim, ni sa najpovoljnijim kreditom u ovim uslovima relativno male zarade proizvođači nemaju dovoljno za vraćanje kredita i kamate po uslovima koji trenutno važe na tržištu.

U početku registrovanja farmi je bilo problema oko papirologije, koja je neprimerena u našoj državi u kojoj imamo visok procenat nepismenih i manje pismenih. Upravo iz tog razloga, zbog potrebne papirologije, koja kad se skupi na gomilu ponekad je teška i deset kilograma, sitniji proizvođači su ostali i bez ovih najnovijih subvencija po grlu. Zbog takve logike onih koji u našoj državi vode taj sektor, iz poljoprivredne proizvodnje se povlači veći deo stanovništva i laganost se gasi stočarstvo. Osim nekolicine velikih, po selima uskoro niko više neće imati računa da se bavi poljoprivredom. Nije rešenje davati strancima mogućnost da se bave delatnostima koja su uslov za naš opstanak. Potrebno je naći modalitete po kojima će malim domaćinstvima biti omogućena rentabilnija proizvodnja. Od toga će svi imati koristi, a ne samo pojedinci – ističu naši domaćini iz Kuzmina.

S. Mihajlović

Dragoslav Šojić

hranu. Resurse imamo, ali ne i svest. Dozvolili smo da neke u prošlosti nerazvijenije zemlje sada navodnjavaju više obradivog zemljišta po hektaru od nas, a dajmo se kako imamo najplodniju zemlju u Evropi. Sve to utiče na proizvodnju svinja i ekonomsku računicu domaćinstva. Jedan od načina kojim pribegavaju neki proizvođači je proizvodnja i prodaja domaćih proizvoda od svinjskog mesa. Prodajom kulena, kobasica, šunke, slanine i čvaraka zaradi se neki dinar više, ali to

POJAČATI POZICIJU HEMIJSKI NETRETIRANOG SEMENA

Objediniti zahteve malih proizvođača organskog semena

Predstavnici proizvođača i distributera organskog semena, kontrolnih organizacija u procesu kontrole i sertifikacije i regionalnih centara, ukazali su na neophodnost bolje komunikacije, radi poboljšanja snabdevanja

Problemi postoje u snabdevanju reproduktivnim materijalom za organsku proizvodnju, kao i zbog nedostupnosti konvencionalnog hemijskog netretiranog reproduktivnog materijala, ukazano je na sednici Grupacije za organsku proizvodnju Privredne komore Srbije i Nacionalne asocijacije „Serbia Organica“.

Za proizvođače je važno pojačati poziciju hemijskog netretiranog semena, jer im Zakon omogućuje da ga koriste, a često ostaju bez nje-

ga. Pošto pokretanje proizvodnje organskog semena nije jednostavno, i u Evropskoj uniji definisano je gde se dopušta upotreba hemijskog netretiranog semena.

Prema tvrdnjama proizvođača, instituti koji imaju organsku proizvodnju, često nemaju sluha za organske proizvođače koji naručuju malu količinu semena, već se njihovi zahtevi odlažu i ne poštuju rezervacije. Kao rešenje predlažu objedinjavanje zahteva preko Nacionalne asocijacije „Serbia Organica“.

Predstavnici instituta pozvali su proizvođače da blagovremeno najave potrebnu količinu semena, što, agronomskim jezikom rečeno, podrazumeva da seme naručuje u

Naši proizvođači mogu da obezbede netretirano konvencionalno seme

vreme žetve određene biljne vrste, a ne u doba setve, jer tada je prekasno. Kalendarsko, datumsko određivanje rokova za rezervacije semena bilo bi veoma komplikova-

no zbog velikog broja biljnih vrsta, smatraju u institutima.

Proizvodnja bez plana neisplativa je jer je organska proizvodnja skuplja i ukoliko dodje do otkazivanja, proizvedeno seme prodaje se kao merkantilno, što je neisplativo.

Predstavnici Instituta za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad, u kojem je formirano Odeljenje za organsku proizvodnju i biodiverzitet na lokaciji nekadašnjeg Odeljenja za hmelj, sirak i lekovito bilje u Bačkom Petrovcu, najavili su da za sezonu 2013. mogu da obezbede netretirano konvencionalno seme kukuruza, soje i suncokreta i drugih vrsta, kao i organsko seme pšenice, soje, heljde, belog luka, pasulja, bosiljka, nevena, mirodijije i najverovatnije lucerke.

U Institutu za lekovito bilje „Josif Pančić“ i Institutu za kukuruz u Zemun Polju pozivaju proizvođače da se na vreme jave i rezervišu seme. Institut za povrtarstvo u Smederevskoj Palanci nudi preko 30 povrtarskih vrsta i 10 sertifikovanih sorti, među kojima su sorte pasulja, boranije, tikvice, cvekke, zelene salate.

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede ukazali su da je pojednostavljena i ubrzana procedura izdavanja odobrenja, ali da se još radi na unapređenju baze podataka o proizvođačima organskog semena, kako bi u svakom trenutku bili dostupni ažurni podaci o količini prodalog, odnosno dostupnog semena.

S. P.

Izbor sorti vinove loze

Prof. dr. Nada Korać
Poljoprivredni fakultet Novi Sad
Departman za voćarstvo, vinogradarstvo,
hortikulturu i pejzažnu arhitekturu

Slika 172. Burgundac crni (N. Korać)

Gajene crne vinske sorte

Burgundac crni (Pinot noir) je stara francuska sorta iz Burgundije (slika 172). Zajedno sa šardoneom i drugim sortama prerađuje se u čuveni francuski šampanjac. U Srbiji se nešto više gaji poslednjih godina (klonovi: Pinot nero VCR 18, VCR 20, kl. 115, 667,777 i dr.). Srednjeg je perioda zrenja, srednje rodnosti, otporna na mrazeve, ali osetljiva na sivu trulež grožđa. Vino je visokokvalitetno, lepe, rubincrvne boje, harmonično, baršunasto.

Kaberne sovinjon (slika 173). Poreklom je iz čuvenog bordovskog vinogorja u zapadnoj Francuskoj. Nedavno je na bazi analiza DNK, ustanovljeno da je ova sorta nastala iz ukrštanja Cabernet franc x Sauvignon blanc (Bowers; Meredith, 1997). Uspešno se gaji u velikom broju vinogradarskih zemalja na više kontinenata i svuda daje vina najvišeg šeg kvaliteta. Na manjim površinama se gaji po celoj Srbiji (klonovi: 685; R 5; VCR 19; ISV 117; E 153 i dr.). Grožđe sazreva pozno. Sorta je vrlo otporna na mrazeve i na sivu trulež. Vina su visokog kvaliteta, vrlo karakterističnog, pikantnog mirisa koji podseća na šumsku ljubičicu, intenzivno crvene boje, harmoničnog ukusa. Na tržište dolaze tek nakon odležavanja 2-3 godine u drvenim buradima. Mlada vina su gruba, sirova.

Merlo (slika 174) je poreklom iz Francuske, iz bordovskog vinogor-

Slika 174. Merlo (N. Korać)

ja, isto kao i kaberne sovinjon. Gaji se uspešno u velikom broju zemalja na više kontinenata. U Srbiji se gaji u svim rejonima. U okolini Čoke se uspešno gaji više od 50 godina. Klonovi ove sorte su odlične rodnosti. Grožđe sazreva pozno. Merlo je manje otporan na mrazeve od kaberne sovinjona. Vino je redovno visokog kvaliteta, sa karakterističnom sortnom aromom.

Frankovka (slika 175). Primarni naziv sorte je limberger. Najviše se gaji u Austriji, Nemačkoj, Slovačkoj, Mađarskoj. U Srbiji je ova sorta mnogo više gajena u prošlosti, naročito na Fruškoj gori. To je bila osnovna sorta za spravljanje bermeta. Danas je vinogradari ponovo vraćaju u sortiment. Klonska selekcija ove sorte je urađena u Mađarskoj i Austriji (klonovi: B-3-1; Kt-1; M6/44). Srednjeg je perioda sazrevanja, dobre rodnosti. Otporna je na sivu trulež grožđa i srednje otporna na mrazeve. Vino je prijatnog mirisa, svetlorubincrvne boje, sa izraženim kiselinama. U hladnim godinama boja vina je slabija, te je treba malo pojačavati. Perspektivna sorta.

Portugizac (slika 176) je najverovatnije poreklom iz Portugala. Na većim površinama se gaji u Nemačkoj, Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj. U našoj zemlji je ima vrlo malo u starijim zasadima. U prošlosti se gajila mnogo više, naročito u Vojvodini. Daje visoke prinose i redovno rađa. Srednje je otpornosti prema niskim temperaturama. Osetljiva je na si-

Gajene crne vinske i stone sorte

Kaberne sovinjon je sorta vrlo otporna na mrazeve i na sivu trulež. Vina su visokog kvaliteta, vrlo karakterističnog, pikantnog mirisa koji podseća na šumsku ljubičicu, intenzivno crvene boje, harmoničnog ukusa - Muskat hamburg ima veliku rodnost. Za dobijanje kvalitetnijeg stonog grožđa korisno je primeniti neke od dopunskih mera (proređivanje bobica, na primer). Otpornost prema niskim temperaturama je relativno dobra i značajno veća u odnosu na sve ostale stone sorte

vu plesan grožđa i vrlo osetljiva na oidium. Vrlo rano sazreva. Može se koristiti i za jelo u svežem stanju. Zbog malog sadržaja šećera i kiselina u širi, grožđe deluje slatko. Za vino se bere početkom septembra. Vino je svetlocrvne boje, sa nižim sadržajem kiselina. Po kvalitetu redovno zaostaje za vinima merloa i frankovke.

Prokupac (rskavac) je autohtona balkanska sorta (slika 177). Od davnina se gaji u Srbiji i verovatno će i u budućnosti biti jedna od osnovnih sorti koja daje kvantitet grožđa za različite namene. Na Ogdlednom polju „Radmilovac“ izvršena je klonska selekcija ove sorte. Velike je rodnosti i sazreva pozno. Otporan je na sivu trulež grožđa, a osetljiv na mrazeve. Nakuplja osrednje količine šećera. Kada dobro sazri, daje harmonična, pitka, svetlocrvena vina neutralnog mirisa. Obično se intenzitet boje pojačava uz pomoć bojadiserisa. U poslednje vreme koristi se za proizvodnju vina tipa roze ili ružice.

Probus (slika 178). Dobijena je ukrštanjem skadarke i kaberne so-

Slika 178. Probus (P. Cindrić)

vinjona u Institutu za vinogradarstvo i voćarstvo u Sremskim Karlovcima. Priznata je 1983. godine. Autori sorte su: D. Milisavljević, S. Lazić i V. Kovač. Ime je dobila po rimskom caru (Markus Aurelius Probus), koji je u III veku naše ere obnovio vinogradarstvo na Fruškoj gori. Grožđe sazreva u III epohi. Tokom kišnih jeseni lako truli. Na niske temperature je prilično osetljiva. Solidne je rodnosti. Treba je rezati dugačko. Vino Probusa je karakterističnog, prijatnog mirisa, vrlo intenzivno obojeno, harmoničnog ukusa, bogato. Perspektivna je sorta za visokokvalitetna crvena vina.

Gajene stone sorte

Grožđe stonih sorti se koristi u svežem stanju, kao voće, neposredno posle berbe ili nakon izvesnog perioda čuvanja u hladnjači. U stone sorte spadaju i besemene jer se u svetu sve više favorizuje proizvodnja i potrošnja svežeg grožđa besemenih sorti krupnih bobica. Prema WINKLER-u i sar. (1974) kvalitetno stono grožđe treba da ima srednje krupne, rastresite grozdove, ujednačene po veličini, krup-

ne, izdužene, ujednačene po veličini bobice sa karakterističnom bojom i prijatnim ukusom.

Da bi se dobio što bolji kvalitet i što veći udeo tržišno vrednog stonog grožđa, gajenje stonih sorti treba posvetiti nešto veću pažnju nego gajenje vinskih. Veliku pažnju treba posvetiti nivou agrotehničkih mera. U redovnu agrotehniku treba uvrstiti i neke specijalne postupke kao što su: uklanjanje lastara izbilih iz suočica i višegodišnjeg drveta u proleće, uklanjanje svake treće cvasti na rodnom lastaru, prekršćivanje grozdova posle zamatanja bobica – odsecanjem slabije oplodjenog vrha ili bočnih ogranaka. Ovim merama se regulišu krupnoća i struktura grozdova a dobijaju se i krupnije, po veličini ujednačenije bobice. Takođe se mogu uklanjati i sitnije, neoplodjene bobice iz grozdova, naročito kod sorti kod kojih je ova pojava izražena (muskat hamburg). Prstenovanje lastara je postupak kojim se uklanja deo kore i floema na rodnom lastaru, odnosno luku, u obliku prstena širine 2-5 mm. Ovo se izvodi specijalnim makazama, posle zamatanja bobica (slika 179). Zahvaljujući većoj količini asimilativa koja ostaje na raspolaganju grozdovima iznad mesta prstenovanja, dobijaju se veoma krupne bobice, veći sadržaj šećera, a grožđe ranije sazreva.

U uslovima kontinentalnog vinogradarenja može se vršiti i parcijalna defolijacija u zoni grozdova u vreme sazrevanja grožđa, kako bi se dobila što lepša i ujednačenija boja bobica i smanjio napad sive truleži. Kod besemenih sorti, ako se stono grožđe proizvodi za stonou upotrebu, primenjuje se tretiranje gibberelinom u cilju dobijanja krupnijih bobica. Ova mera se može primeniti i kod stonih sorti sa semenom koje imaju sitnije bobice. Tretman se obavlja u dva navrata. Prvi put u fazi cvetanja a drugi put u fazi zamatanja bobica (koncentracije su 20 ppm, odnosno 40 ppm).

U Srbiji se od stonih *Vitis vinifera* sorti najviše gaji muskat hamburg a na okučnicama i u zasadima vinskih sorti uvek se nađe i po koji čokot i drugih stonih sorti kao što su šasle, beogradska rana, gročanka, demir kapija i drugih.

Muskat hamburg (slika 180). Sorta je nastala u Engleskoj iz ukr-

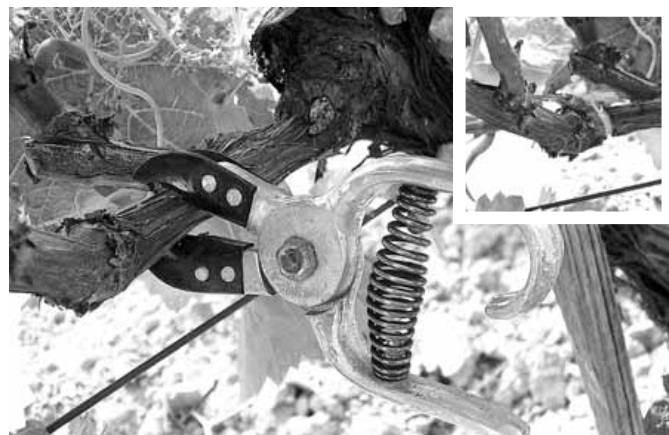

Slika 181. Kardinal (N. Korać)

štanja aleksandrijski muskat x Trollinger (Nemeth, 1975). Poznata je u celom svetu i svuda visoko cenjena. Sazreva krajem II epohe. Velike je rodnosti. Za dobijanje kvalitetnijeg stonog grožđa korisno je primeniti neke od dopunskih mera (proređivanje bobica, na primer). Otpornost prema niskim temperaturama je relativno dobra i značajno veća u odnosu na sve ostale stone sorte. Ukus je fini, muskatan. Grožđe se ne transportuje najbolje, a nije pogodno ni za duže čuvanje u hladnjači. Od ostataka stonog grožđa proizvodi se muskatno stono vino svetlocrvne boje i muskatna lozovača.

Kardinal (slika 181). Nastao je ukrštanjem Flame Tokay x Ribier 1939. godine u eksperimentalnoj stanici u Fresnu u Kaliforniji. Stvorili su ga E. Snyder i F. Harmon. Poznata sorta svuda u svetu. Na većim površinama se gaji u SAD, Italiji, Francuskoj i u mnogim drugim zemljama gde se proizvodi stono grožđe. Prva pobirna berba u Vojvodini se obično obavlja sredinom avgusta. Odlikuje se vrlo visokom rodnošću. Dovoljno je da se reže kratko jer ima rodna i donja okca. U cilju dobijanja što kvalitetnijeg stonog grožđa, korisno je odmah posle zamatanja bobica odseći vrh grozda, manje ogranke grozda koji su slabije oplodeni, pa čak i ceo loše oplodjen grozd. Preostalo grožđe tada bude lepšeg izgleda. Kardinal je veoma osetljiv na niske temperature i sivu trulež grožđa.

(Preuzeto iz knjige: "Proizvodnja voća i grožđa na malim površinama")

Slika 179. Makaze za prstenovanje lastara i rez na luku (prsten) (N. Korać)

HRANLJIVOST I LEKOVITOST VOĆA

Jedna jabuka - mala apoteka

JABUKA - *Malus sylvestris* Mill. (*Pirus malus* ssp. *sylvestris* Ac-hers & Graebn, *Malus acerba* Merat)
Porodica: Rosaceae - ruže. Jabuka je drvo koje raste divlje (*Malus sylvestris*, *divlja jabuka*) ili uzgajano (*Malus pumila* Mill. - *pitoma jabuka*).

Jabuka se gaji od pradavnih vremena. Poznavali su je Grci, a već su Rimljani uzgajali različite sorte. Sadržuje natrijum, gvožđe, fosfor, neke alkalioide, geraniol, acetaldehid, pektin, šećer, jabučnu kiselinu, galotanin, malo eteričnog ulja, estre sirćetne, limunske, čilbarske, oksalne, salicilne, karpenske i mrvlje kiseline, vitamine A, B i C. U narodnoj medicini se koriste list, cvet i plod. U 100 grama ploda ima 84 g vode (90 odsto ukupne težine), 0,4 g masnoće, 15 g šećera, pektina, 0,9 g celuloze, karotena ekvivalentno 90 jedinica vitamina A, 10 mg vitamina C, 270 mg jabučne kiseline, 116-144 mg kalijuma, kalcijuma - 7,1 mg, natrijuma 3 mg, gvožđa 0,48 mg, mangana i fosfora 12 mg, magnezijuma 6,4 mg, cinka 0,12 mg, fluora 0,6 mg i bakra 0,1 mg. U narendanim jabukama ove vrednosti su manje, ali ne mnogo.

Preporuka nutricionista je da se dnevno pojede bar jedna jabuka. Najbolje je, jesti uoči ili nekoliko sati posle jela.

Uzeta sama ili s drugim jelom vari se na drugačiji način: sama jabuka svari se u želucu za 15-20 minuta, a s jelom tek nakon par sati. Jabuka u telu deluje ba-

nitet, pojačavaju dejstvo vitamina C.

Jabuka se koristi za lečenje i sprečavanje mnogih bolesti: protiv nesanicne, za osveženje, deluje na celokupni metabolizam sprečava rano starenje, leči ekceme, fosfor deluje na nervni sistem, povoljno utiče na duševno izmorene osobe. Sirovom jabukom leči se zatvor (zbog prisustva celuloze i biljnih vlakana), hemoroidi, navale krvi u glavu, kožne bolesti, oboljenja bubrega i bešike.

Sok od kiselih jabuka leči prehladu, promuklost, kašalj, razne upale, zakrećenje krvnih sudova, bolesti kostiju. Mladici listovi preporučuju se kao čaj koji pomaže u odvikavanju od pušenja.

zno, uravnotežuje kiselo-baznu reakciju i pomaže čišćenju organizma. U nesigurnim uslovima snabdevanja i predelima sa sumnjivom vodom za piće jabuka je najbolji izbor: vodenasta je i gasi žed. U nuždi se iz semenki može dobiti i ulje, kojeg sadrže 24 odsto. Taninska kiselina iz jabuke je izvrstan antioksidans, povoljno utiče na metabolizam masti i onemogućava njihovo taloženje u jetri. Tanin u jabuci je jedan od polifenola, koji su ujedno i bioflavonoidi - u stvari, boje ili pigmenti. Upravo zbog njih svaka biljka ima svojstvenu boju, ukus, miris i naravno - lekovitost. Polifenoli su lovcu na slobodne radikale pa su ujedno i prirodni lekovi za lečenje alergija, astme, maligntnih oboljenja, čak i side. Jabuka ima najviše antocijanidina, koji je koncentrisan u kori i daje joj crvenu (ili žutu, zelenu) boju. C vitamin je ravnomerno raspoređen u plodu. Antocijanini imaju protivupalno dejstvo i štite jetru i srce, stimulišu imu-

Divlja jabuka

Divlja jabuka je još korisnija. Pored velikog broja vrsta, od hiljadu postojećih, koje uspevaju na našem području, sitni, pomalo opori plodovi divlje jabuke predstavljaju pravu riznicu vitamina, minerala i pektina. Od njih se pravi najzdraviji jabukov čaj (dve-tri neočišćene jabuke kuvaju se oko 15 minuta u litru vode, ili se iskoristi prah od osušene ljuske - kašičica na čašu provere vode) i jabukovo sirće koje je lek (jer olakšava varenje zelenog povrća) i eliksir. U plodu divlje jabuke sabijena je i koncentrisana snaga netaknute prirode, što čini osnov njene lekovitosti.

Divlja jabuka je listopadni grm visine 3-4 metra, ređe drvo, koji naraste do 10 metara visine, široke, nepravilne i prozračne krošnje. Kora je sivo-smeđa, dugo ostaje glatka, tek u starosti plitko

Jabuke i gastritis

Za lečenje gastritisa preporučuju se jabuke zelenih sorti. Očišćene treba narendati na sitnoj trenici i jesti četiri do pet sati pre jela. Najbolje je kašičicu pojesti rano ujutro, pa ništa ne jesti i ne piti do oko 11 sati, a onda doručkovati. Kuru sprovoditi mesec dana svakodnevno, sledećeg meseca dva-tri puta nedeljno i trećeg meseca jednom nedeljno. Tokom lečenja ne piti mleko, jak čaj i kafu, ne jesti masnu, ljutu i slanu hranu i svež hleb, izbegavati začine. Oboleli od gastritisa uveče ne bi smeli da jedu jabuke, jer uzrokuju stvaranje gasova u crevima i nadimanje.

ispuća. Korenski sistem je dobro razvijen i sročlik. Listovi su po obliku varijabilni, na ivici grubo nazubljeni i u mladosti vunaasto dlakavi, na licu tamno zeleni, a na naličju blede zeleni, bez sjaja. Cvetovi su beli (ili ružičasti), skupljeni u malocvetnim cvastima. Plod je kuglast ili jajolik, 2-4 cm u prečniku. Žuto-zelene je boje, na sunčanoj strani često crvenkast. Semje je tamno smeđe boje.

Cveta od aprila do juna. Razmnožava se semenom. Nalazimo je u mezofilnim šumama i šikarama, usamljenu na livadama i pašnjacima, od nižeg do brdskog predela.

Da bi i kultivisana jabuka bila lek, potrebno je da bude biološki ispravno gajena i tada se - samo tada - može koristiti i njen list i ljuska (koja je, inače, najbogatija vitaminima).

Danas se zna da jabuka leči bolesti organa za varenje: od sporig varenja, preko enterokolitisa (jer ima antimikrobna i protivupalna svojstva), do čira na želucu i dvanaestopalačnom crevu, gastritisa s povišenom kiselošću želucačnog soka (slatke sorte, najbolje zapečene, bez semenki, ili narendane, bez ljuske), gastritisa sa smanjenom kiselošću želucačnog soka (kisele sorte) i kolitisa. Kisele jabuke preporučuju se i dijabetičarima, onima koji imaju problema sa žučnim putevima i osobama koje pate od zatvora. Pošto pojedine sorte jabuka, posebno one iz južnih krajeva, sadrže osam puta više joda od banana i čak 12 puta više od kajsija, preporučuju se obolelima od štitne žlezde, a i kao preventiva od te bolesti, jer i vitamin C iz jabuka aktivira lučenje hormona ove žlezde.

Pektin

U slučajevima ateroskleroze i gojaznosti redovno korišćenje jabuka u ishrani daje odlične rezultate. Pektin, meko nerazgradljivo biljno vlakno, ubrzava varenje, odnosno izbacivanje hrane iz organizma, a samim tim omogućava mršavljenje, koje ubrzava vitamin C koji

ji sagoreva masnoću. Jabuka je redovni sastojak dijeta za mršavljenje, jedan kilogram ima oko 600 kalorija, isto kao i litar mleka. Pektin u jabukama stvara osećaj sitosti. S druge strane, pektin pomaže u čišćenju krvnih sudova i sprečavanju njihovog otvrdnjavanja. Ima povoljno dejstvo i na limfni sistem, što sve vodi i lepšem tenu.

Pektin je polisaharid, u stvari saharid s velikim molekulom, derivat galakturonske kiseline. Daje koloidne rastvore iz kojih se taloži alkoholom i saharozom. Koristi se za razbistravanje sokova i sirupa od voća. Ulazi u sastav mnogih sluznih lekova. Zaustavlja krvarenje.

Jabuka na dan - doktor van!

Srčanim bolesnicima sveže jabuke uvek treba da su nadohvat ruke, pošto je kalijum koji sadrže potreban za normalan rad srca. Kao preventivu od infarkta treba jesti dve-tri jabuke na dan, jer to povećava nivo vitamina C u krvi, a on snižava smrtnost od srčanih oboljenja (i raka). I nakon preležanog srčanog udara jabuke će dobro doći. Njihova redovna upotreba snižava pritisak, ublažava glavobolju, otklanja vrtoglavicu i šum u glavi. Finski naučnici tvrde da je kao preventiva šloga dovoljna jabuka na dan. Uz to, i do šest puta smanjuju mogućnost obolevanja od povišenog očnog pritiska (glaukoma), a tri puta od nazebe.

Ista količina jabuka uzeta u večernjim satima, pred spavanje, snižava nivo šećera u krvi i normalizuje nivo holesterola. Usporavaju razvoj virusa gripa tipa A, a tome doprinose i fitoncidi, koji imaju antimikrobno dejstvo. Zato se u sezoni gripa preporučuju jabuke kao deo redovne ishrane. Fitoncidi se aktivno odnose i prema uzročnicima dizenterije, stafilokoku aureusu, protozoama. Njihovo antimikrobno dejstvo uvećava se od periferije ploda ka centru. Sve u svemu, ne čudi što je izreka "Jedna jabuka na dan drži doktora van!" - poznata širom sveta.

Uz to, svima koji se bave intelektualnim radom preporučuje se redovno uzimanje svežih jabuka ili kompota i čajeva od njih, jer blagotvorno utiču na jačanje umne aktivnosti i izdržljivosti.

Tako u jabukama nema mnogo gvožđa, one se ipak preporučuju malokrvnicima, jer sadrže materije koje olakšavaju apsorpciju gvožđa iz, na primer, jaja ili džigerice. Kalcijuma imaju dovoljno, a takođe poboljšavaju apsorpciju ovog mi-

Lečenje proliva

Zbog tanina jabuka steže stolicu, pa se koristi i u lečenju proliva. Dijeta koja se preporučuje je sledeća: na početku se bolesniku daje samo nezaslađeni šipkov (ili indijski) čaj, u prvim danima dijete slede pirinčana sluz i odstojava, izrendane jabuke, koje su poprimile smeđu boju, uz dodatak malo cimeta. Tek nakon toga se uzima sveži kravljji sir i postepeno prelazi na normalnu hranu.

Za lečenje dijareje može se nekoliko puta (do 6) tokom dana popiti šoljica ohlađenog čaja od kamilice u koju se stavi kašičica jabukovog sirćeta. Ujutro popiti čašu sluzi od pirinča i zobenih pahuljica. Pirinač se potopi preko noći u mlaku vodu, ujutro se kuva na laganoj vatri 1 sat i kroz gusto sito (cediljku) procedi; dodati prokuvanu vodu. Ne uzimati mleko, voće, povrće, meso i mesne prerađevine. Može samo dvopek.

nerala iz drugih namirnica.

Sve je popularnija teorija da jabuke treba jesti zajedno sa semenkama, jer, pored već pomenutog joda, sadrže i vitamine i fermente koji preventivno deluju protiv raka. Bitno je samo ne preterati u broju semenki - do šest - jer sadrže i jednu otrovnu kiselinu koja je u većoj količini opasna.

Ne treba zaboraviti jednu važnu stvar: što se jabuke duže čuvaju, u njima ostaje manje korisnih materija, posebno vitamina. Takođe, bolje je osloniti se na domaće jabuke. Prvo zato što se uvozne, radi lakšeg transporta, premazuju voskom, koji je štetan za organizam, a ne može da se skine ni posle višestrukog pranja, čak i četkom i toplom vodom. Drugo, zato što u južnim sortama ima manje vitamina, korisnih organskih kiselina, minerala i fermentata (verovatno i zato što ih beru nedovoljno zrele, radi lakšeg transporta, a većina korisnih materija može da se obraduje samo u plodovima sazrelim na drvetu). Postoji zanimljiva teorija da je naš organizam genetski predodređen za plodove koji rastu u našem podneblju, pa prema onim iz drugih klimata može razviti i alergiju.

Jedini nedostatak

Naučnici tvrde da jabuke imaju i jedan nedostatak: mogu da oštete zubnu gleđ, posebno one iz južnih krajeva, koje imaju veći sadržaj šećera. Engleski dijetoloz utvrdili su da su ovome najpodložniji vegetarijanci, pošto jedu mnogo voća i piju mnogo sokova. Engleski stomatolozi, s druge strane, ne preporučuju da se posle jabuka peru zubi, i smatraju da je bolje jabuke jesti u vreme obroka, a ne posle njega, pa isprati usta vodom. Da bi se neutralisalo dejstvo kiseline, trebalo bi, kažu, pojesti malo sira.

Branislava Gršić

Recepti

PRIPREMA NA 100 NAČINA

Jabuke se najčešće jedu sirove, i to je naoptimalnija mogućnost, ali tako vam mogu dosaditi, pa na kraju počnete da ih izbegavate. Jabuke možete peći, kuvati, sušiti i praviti čips, cediti u sokove, praviti marmelade, žele, a ako ste malo veštiji, možete napraviti i vrlo lekovito sirće od jabuka. Evo nekoliko zaboravljenih slatkih recepata.

PEČENI PIRE OD JABUKA

Potrebno je: Kilogram jabuka, 100 grama šećera, 300 grama maslaca, dva belanceta.

Priprema: Jabuke oljuštite, razrežite na četvrtine i kuvajte u malo vode. Kad omekšaju, pasirajte ih i dodajte grudvicu masla-

ca. Vatrostalnu posudu namažite maslacem, pa sipajte kašu od jabuka. Ulupajte čvrst sneg od belanaca i šećera, sipajte preko jabuka i zapečite u rerni tek toliko da porumeni.

BISKVIT OD JABUKA

Potrebno je: pola kilograma jabuka, 90 grama smeđeg šećera, 125 grama margarina, 125 grama običnog šećera, dva jajeta, jedna kašičica praška za pecivo, sok od jednog limuna.

Priprema: Očistite i narežite jabuke. Rasporedite ih po dnu namašćene posude i pospite sredim šećerom i limunovim sokom. Umotite jaja, dodajte margarin, šećer, brašno i prašak za pecivo, pa sve dobro izmešajte. Jabuke prelijte pripremljenom

smesom. Pecite u prethodno zagrejanom rerni na 180 stepeni dok testo ne naraste i ne dobije zlatnu boju. Poslužite toplo.

TUFAHIJE

Oljuštiti pet jabuka i izdubiti im sredinu. U pola litra vode dodati 350 grama šećera i obariti jabuke, pazeci da ostanu čvrste. Prohlađene napuniti filom po želji.

Prvi fil: Umotiti šlag i u njega dodati 100 grama mlevenih oraha i 50 grama mlevenih badema.

Drugi fil: Umotiti balance, dodati dve-tri kašičice prah šećera, 100 grama mlevenih oraha i 50 grama mlevenih badema. Napunjene jabuke zapeći u rerni. Ohlađene prelići sirupom u kojem su se kuvale i ukrasiti šlagom.

KOH OD JABUKA

Potrebno je: Kilogram jabuka, šećer, četiri jajeta, 100 grama mrvica od hleba, limunov sok.

Priprema: Jabuke operite, oljuštite i izrežite na kriške. U malo vode i šećera kuvajte na laganoj vatri dok ne omekšaju. Propasirajte, pa dodajte umućena jaja i šećer. Zatim dodajte mrvicu od hleba koje ste navlažili limunovim sokom. Stavite u podmazanu vatrostalnu posudu i zapečite u rerni.

JABUKE U ŠLAFROKU

Potrebno je: Kilogram jabuka, dva jajeta, dve kašike šećera, dve kašike ulja, dva decilitra mleka, 10 kašika brašna, malo soli.

Priprema: Napravite malo gušće testo za palačinke. Jabuke oljuštite i izrežite na kolutiće. Svaki kolutić umočite u testo, pa spustite u zagrejanu ulje dok ne porumeni. Slažite ih na papir za upijanje suvišne masnoće. Na kraju ih pospite vanilin šećerom.

ČAJ OD JABUKOVOG CVETA

Čaj se priprema od 10 g. cveta jabuke koji se prelje sa 2,5 dl kipuće vode, u kojoj se pre toga 5 minuta kuvala jedna velika kašika meda, doda se dosta limunovog soka, poklopi i ostavi da stoji 10 minuta, pa se procedi. Koristi se za rashlađivanje, jačanje nerava, pluća i srca, regulisanje varenja, a leči i od kašlja s kijavicom. Pije se 3 puta dnevno po šoljica posle jela. Najbolje deluje cvet divlje abuke.

Branislava Gršić

Izbor voćnih vrsta i sorti za gajenje na okućnicama, ekonomijama i školskim dvorištima

Prof. dr Zoran Keserović
Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
Departman za voćarstvo, vinogradarstvo, hortikulturu
i pejzažnu arhitekturu

Požegača je najbolja sorta šljive za preradu - Od kajsija treba birati kasnocvetne sorte koje su kalemljene visoko u kruni - Selekcije vinogradske breskve krupnih plodova i izražene otpornosti prema prouzročivačima bolesti, štetočinama i skromnih zahteva prema agroekološkim uslovima mogu se gajiti i u sistemu organske proizvodnje

Šljiva

Šljiva je voćna vrsta koja će zadržati jednu od vodećih kod nas. Iako postoji tradicija u proizvodnji šljive, u poslednje vreme šljivici su velikim delom zapušteni i još uvek je prisutna ekstenzivna ili poluintenzivna proizvodnja. Stara autohtona sorta požegača se potiskuje, a u proizvodnju uvode novije domaće i introdukovane sorte. Međutim, požegaču bi, bez obzira na mane, trebalo više širiti jer, za sada, bolje sorte za preradu od nje nemamo. Od sorti šljiva najranije i srednje rane epohe zrenja, kao stone sorte pogodne su: rut geršeter, kalifornijska plava, čačanska rana, cime-rova rana, čačanska leptotica, herman i dr., a od sorti srednje kasne i kasne epohe zrenja: požegača, stenlej, čačanska rodna, valjevka, aženka 707. Ove sorte pogodne su za sušenje i druge vidove prerade (rakija, pekmez, džem itd.). Za pravilnije kompota preporučuju se krupna zelena renkloda, ulenova i altanova renkloda. Za amatersko gajenje, na okućnicama i u dvorištima, od posebnog su značaja stare sorte šljive dobro prilagođene lokalnim agroekološkim uslovima kao što su crvena ranka, belošljiva, fruškogorska bela, metlaš, koje su ujedno i najpogodnije za proizvodnju rakije. U ekstenzivnoj proizvodnji, kod ovih sorti retko se primenjuje zaštita od bolesti i štetočina. Na području Srbije nalazi se veoma velika populacija džanarike (*Prunus cerasifera*). Selekcionisani genotipovi džanarike krupnijih i kvalitetnijih plodova u odnosu na populaciju, mogu se koristiti za gajenje na okućnicama s obzirom na dobru otpornost prema bolestima i štetočinama i skromne zahteve prema agroekološkim uslovima. Božović i Jaćimović (2007) potvrđuju da džanarika postiže visoke i redovne prinose ako se ekstenzivno gaji i na siromašnom zemljištu. S obzirom na prirodnu genetsku otpornost džanarike, domaćinstvo će imati obilje zdravstveno bezbednih plodova koji se mogu upotrebljavati kako u svežem stanju, tako i za različite vidove prerade. Plodovi džanarike dobijeni bez primene pesticida zadovoljavaju najstrožije standarde proizvodnje zdravstveno bezbedne hrane.

Za gajenje na većim nadmorskim visinama preporučuju se čačanske sorte šljive: čačanska rana, čačanska leptotica, čačanska najbolja, valjevka i čačanska rodna.

Za formiranje stabala šljive malih dimenzija treba koristiti slabo bujne podloge kao što su pixi ili sent džulien A i redovno primenjivati operacije zelene rezidbe i povijanje grana sa ciljem da se održe željeni oblik i dimenzije stabla. Kako bi plodovi bili krupniji i boljeg kvaliteta, treba ih proredivati.

Kajsija

Kajsija je u Srbiji deficitarna voćna vrsta. Sušenje stabala ove voćne vrste usled apopleksije, kao i izmrzavanje pupoljaka i cvetova, uticalo je na njenu proizvodnju. U buduću treba birati kasnocvetne sorte koje su kalemljene visoko u kruni, gde se kao posrednik (deo debla između podloge i sorte) koriste sorte šljiva (stenlej, čačanska leptotica i požegača). Prilikom izbora sorti treba koristiti sorte različitog vremena zrenja, od najranijih (melitopoljska rana, nju džersi-19, krupna rana, aurora, nimfa), preko srednje ranih (cegledi biber, segedinski mamut, roksana, ambrozija, ligeti oriaš, bademolika, mađarska najbo-

lja) do poznih sorti (kečkemetska ruža, luizet, umberto i dr.). U poslednje vreme u proizvodne zasade sve više se uvode novosadske selekcije: novosadska rodna, NS-4, NS-6 i novosadska kasnocvetna.

I pored osetljivosti kajsije na bolesti debla i pojave prevremenog sušenja stabala u proizvodnim uslovima, čest je slučaj da pojedinačna stabla u mikroklimatskim uslovima bašta i okućnica imaju dugačak životni vek, visoku i redovnu rodost. Kako bi stablo kajsije bilo vitalno i dugovečno, potrebno je pored zaštite od bolesti i štetočina primenjivati mere zelene rezidbe i redovno uklanjati bolesne i oštećene grane, a sve veće preseke na granama štiti kalemarskim voskom. U godinama visokog prinosa pojedine grane je neophodno podupirati kako ne bi došlo do lomljenja.

Breskva

Breskva se uspešno gaji u toplijim vinogradarskim rejonima. Pri izboru ove voćne vrste treba birati sorte od najranije do najkasnije epohe sazrevanja. Od bresaka sa maljavom pokožicom mogu se koristiti sledeće sorte, prema vremenu sazrevanja, od najranijih do najkasnijih: springkrest, julija, diksired, rani redheven, redheven, redtop, maja, vesna, sankrest, krestheven, fajet, samerset itd. Na tržištu se sve više traže i nektarine (golice) ili breskve bez malja: krimson gold, indipendens, stark sanglo, flavortop, stark redgold, fantazija, flamkist. U poslednje vreme počinju da se gaje i industrijske sorte bresaka koje su interesantne za proizvodnju kompota i sokova: loadel, vila ada, vivian, bebigo 6, 8 i 9, andros i dr.

Breskva je pogodna za gajenje u dvorištima i okućnicama kao samooplodna voćna vrsta kojoj nije neophodan oprašivač. Može se gajiti na osunčanom mestu, zaštićenom od pojave prolećnih mrazeva. Pogodno mesto za stablo breskve jeste sadnja uz zid okrenut ka jugu. Zbog ranog vremena cvetanja, stabla breskve treba štiti od mraza. Kako ne bi bio narušen dekorativni izgled stabla breskve, treba se redovno vršiti zaštita od prouzročivača kovrdžavosti lišća. Proredivanje plodova breskve je obavezna mera ako se žele krupni plodovi. Proredivanje treba vršiti do veličine oraha, tako što se uklone oštećeni, plodovi bližanci i ostave plodovi na mešovitim rodnim granama na razmaku 15 do 20 cm.

Selekcije vinogradske breskve krupnih plodova i izražene otpornosti prema prouzročivačima bolesti, štetočinama i skromnih zahteva prema agroekološkim uslovima mogu se gajiti i u sistemu organske proizvodnje (slika 14). Plodovi ove breskve mogu se koristiti za spravljanje izuzetno kvalitetnih sokova i kompota koji bi bili isključivo namenjeni deci.

Posebno interesantne za gajenje u baštama jesu patuljaste (kompakt) sorte breskve koje se karakterišu niskim

Slika 14. Selekcija vinogradske breskve (V. Ognjanov)

stablom (od 0,5 do 1,8 m), kratkim internodijama i malom zapreminom krune (slika 15). Sorte Bonanza, Bonfire, Garden Anny, i Garden Lady su patuljastog tipa rasta, srednje ranog vremena sazrevanja i žutog mezokarpa. Veoma su dekorativne, a mogu se gajiti i u saksijama. Plodovi patuljastih sorti iste su veličine kao i kod sorti standardnog rasta.

Trešnja

Trešnja se kod nas gaji ređe u vidu plantažnih zasada, češće u vidu pojedinačnih stabala, mada u poslednje vreme postoji interesovanje za masovnom proizvodnjom ove voćne vrste. Trešnja se na okućnicama može saditi u vidu soliternog stabla velikih dimenzija ili na parceli manje površine u sistemu špalira na slabo bujnim podlogama kao što su kolt, gizela 5 ili oblačinska višnja. Korišćenjem slabo bujnih podloga, uz primenu operacija letnje rezidbe, stablo trešnje može se formirati u obliku vaze ili nekog od dekorativnih uzgojnih oblika. Krupno lišće i obilje cvetova čini je veoma dekorativnom voćnom vrstom. Plodovi ranih sorti pristižu već u prvoj nedelji maja meseca, a osim za upotrebu u

svežem stanju pogodni su za preradu u slatka i kompote, posebno sorte žute boje ploda. Većina sorti trešanja je samobesplodna, pa se za sadnju pojedinačnih stabala moraju birati samooplodne sorte kao što su: stela, kompakt stela, lapins, sanburst, skina, sonata. Sledeće sorte trešnje se preporučuju (od najranijih do najkasnijih): primavera, burlat, lionska rana, suvenir, asenova rana, junska rana, merčant, regina, van, sanburst, stela, samit, germer-sdorfska, hedelingsenska, kordia, lapins, stark hardi džajent, bing, emperor fransis, lambert, droganova žuta, denisenova žuta itd.

U gajenju trešnje, trešnjina muva predstavlja najvažniju štetočinu. Za uspešno suzbijanje trešnjine muve neophodno je praćenje leta imaga korišćenjem vizuelnih mamaca, pogotovo žutih lepljivih (Rebel) koji se postavljaju u kruni voćaka. Ove mamce karakteriše visoka efikasnost u privlačenju imaga te praktično predstavljaju i način suzbijanja trešnjine muve. Kod kasnih sorti neophodno je pored korišćenja mamaca koristiti i neke od insekticida sa kraćom karencom, pa se za gajenje sa redukovanom zaštitom izbor sorti mora ograničiti na one koje sazrevaju od prve do četvrte nedelje. Međutim, na pojednim lokalitetima trešnjina muva može se pojaviti ranije. Osetljivost prema pucanju pokožice i moniliji su takođe kritični faktori pri izboru sorti za gajenje na okućnicama, kao i rupičavost lišća i gorka trulež. Nažalost, sve sorte koje su otporne na pucanje pokožice karakterišu se mekim mezokarpom.

Višnja

Plodovi višnje su danas sve traženiji, kako na domaćem tako i na inostranom tržištu. Na jugu Srbije najbolje rezultate daje oblačinska višnja, dok se u Vojvodini i okolini Beograda gaje i krupnoplodne sorte (hajmanova konzervna, rubin, reksele, gorsemska, šumadinka, čačanski rubin, lotova, keleris-14 itd.). Za amaterske voćnjake treba birati sorte koje su otpornije na važnije bolesti (majska višnja, rani meteor, španska, majurka ili petrovaradinka, fu-toška, keleris-16 itd.).

Orah

Orah je u poslednje vreme veoma tražena voćna vrsta, pogotovo posle selekcije sorti sa krupnim plodovima i tanjom ljuskom. Veoma je važno pravilno izabrati sorte za pojedine rejone jer orasi veoma često izmrzavaju od kasnih prolećnih i ranih jesenjih mrazeva. Ova voćna vrsta se može saditi u naseljima, na terenima podložnim eroziji, pored puteva, u vidu vetrozaštitnih pojaseva, pogotovo u Vojvodini gde često duva jak vetar. Za kontinentalnu zonu treba birati sorte i selekcije koje imaju kraću vegetaciju kako bi se umanjilo štetno dejstvo mrazeva (šampion, rasna, kasni rodni, jupiter, gajzenhajm 139, sibišelj 44 itd.). Za vinogradarsku zonu pored ovih sorti dolaze u obzir i sledeće: srem, tisa, medveđa, šejnovno i ovčar.

Orah je voćka velikih dimenzija krošnje. Da bi se krošnja pravilno razvila, mora mu se obezbediti dovoljno životnog prostora. Ni kod jedne voćne vrste nisu ispoljene toliko velike razlike u početku i završetku vegetacije, kao i u otpornosti prema patogenima i niskim temperaturama, kao kod oraha. Zato se izboru sorti oraha mora pokloniti izuzetna pažnja. Preporučujemo selekcije koje su rezistentne ili bar tolerantne na izazivača sive pegavosti (*Gnomonia leptostyla*), zatim one koje cvetaju i resaju istovremeno, dobro i redovno rađaju i imaju visok kvalitet ploda. Korač i sar. (1993) navode da je u periodu od 1974-1993. godine ispitivano 35 sorti i selekcija oraha bez primene pesticida. Na osnovu ovih ispitivanja izdvojene su sorte i selekcije koje se mogu koristiti u organskoj proizvodnji i kao najbolje za takvu proizvodnju pokazale su se sorte: rasna, kasni rodni, kasni grozdasti, milko kao i češka sorta jupiter koja se koristi kao oprašivač.

Leska

Plodovi leske su deficitarni na našem tržištu, ne podmiruju ni 20 % tražnje. Leska ima zdrave i kvalitetne plodove i može se gajiti kao stablašica, ako se kalemi na mečju lesku, ili kao žbun, ako se sadi izdanak. Visoko kalemljene sadnice leske su pogodne za sadnju na okućnicama. Pre listanja leske, dolazi do izduživanja resa tako da se stablo ističe dekorativnošću krajem zime i u rano proleće, pre ostalih biljaka u bašti. Preporučuju se sledeće sorte: enis, rimski (dobar i kao oprašivač), istarski dugi, halški džin (dobar i kao oprašivač), okrugli lešnik od rima, piemontski, beli lambertski, istarski okrugli i dr.

Neobičnim izgledom ističe se varijetet „contorta“ sa uvijenim stablom, granama i lišćem. Kod mladih stabala grane rastu uspravno, a kasnije se povijaju na dole i stablo dobija „žalosnu“ formu. Krošnja je gusta i okruglasta, a nakon opadanja lišća u jesen do izražaja dolaze spiralno uvijene grane. Sorte crvene boje lista zaslužuju posebnu pažnju kao ukrasna voćna stabla. Sorta lambert crvenolisni ima sitne i veoma ukusne plodove. Crvena boja lišća u toku leta se gubi i prelazi u zelenu. *Corylus maxima „Purpurea“* ima nešto krupnije plodove, a lišće je u toku leta intenzivnije, crvenopurpurne boje. Stabla ukrasnih sorti leske treba saditi na vidljivom i istaknutom mestu, na travnjacima, uzvišenjima ili kraj staza, gde nisu zaklonjena ostalim stablima.

(Preuzeto iz knjige: "Proizvodnja voća i gozda na malim površinama")

Slika 15. Patuljaste (kompakt) sorte breskve (V. Ognjanov)

Istorijat i savremena proizvodnja svinja

Dr Radojle Markičević: "Sremsko svinjarstvo (Od šiške do savremenih rasa)", SRP "Zasavica", IPN Beograd, Društvo za negovanje tradicija oslobodilačkih ratova Srbije do 1918. godine, Sremska Mitrovica 2012.

Svinjarstvo je od davnina imalo, a i danas ima veoma značajnu ulogu u privredi naše zemlje. Ovo se naročito odnosi na pojedine krajeve, kojima su i prirodni uslovi bili naklonjeni za takvu proizvodnju i kojima uzgoj svinja za domaće potrebe i izvoz predstavlja uslov egzistencije i standarda brojnih porodica. I mada je proizvodnja svinja zastupljena u svim krajevima naše zemlje, u tom pogledu se posebno ističu: Srem, Bačka, Banat, Šumadija, Stig, Pomoravlje, Mačva i drugi ravničarski prostori.

Od ove postavke polazi u svom radu dr **Radojle Markičević**, iz Sremske Mitrovice, nudeći stručnoj ali i širokoj javnosti svoju novu knjigu, pod naslovom *Sremsko svinjarstvo* i sa podnaslovom *Od šiške do savremenih rasa*. Ovaj poznati poljoprivredni stručnjak opredelio se da u svojoj monografiji predstavi istorijat i savremenu proizvodnju svinja u Sremu, polazeći od njegovih komparativnih prednosti i tradicije u svinjogojstvu:

- S obzirom na nekadašnje mogućnosti korišćenja prirodnih izvora hrane (šumsko gajenje i korišćenje pašne i žira za ishranu), kao i moguć-

nosti za proizvodnju osnovnih sirovina za ishranu svinja (kukuruz, soja, lucerka, ječam, suncokret, itd) u savremenim uslovima, Srem kao područje razvijene poljoprivrede uvek je predstavljao i danas predstavlja jedno od vodećih područja u proizvodnji svinja u Srbiji. Ogrumni kompleksi šuma u prošlim vekovima i izvanredna prilagodbenost uslovima šumskog gajenja, odigrali su veliku ulogu u razvoju svinjarstva i gajenju autohtonih rasa masnog i kombinovanog tipa svinja u Sremu. Pod surovim ekološkim i povoljnim ekonomskim uslovima za proizvodnju svinja masnog tipa, u sremskim šumama i oko njih stvorena je lasasta mangulica, rasa svinja, koja je po svojim tovnim osobinama bila poznata širom Evrope – počinje svoj obiman rad dr Radojle Markičević.

Knjiga *Sremsko svinjarstvo*, radi bolje preglednosti, podeljena je na dva odeljka – opšti i specijalni. U prvom delu, prikazani su načini iskorišćavanja svinja u Sremu kroz dug vremenski period, od praistorije, tj. lova divljih i pripitomljavanja svinja, preko njihovog ekstenzivnog načina gajenja, sve do izgradnje savremenih mesnatih rasa i intenziv-

Dr Radojle Markičević

ne proizvodnje. Pored ostalog, autor prikazuje put koji je trebalo preći da bi se "od dve trećine masnog dobilo dve trećine mesnatog tkiva u svinjskim poltkama". U specijalnom delu monografije su prikazane rase koje su gajene i koje se još gaje u Sremu, njihove genetičke i proizvodne osobine, kao i primena savremenih dostignuća nauke u ishrani svinja.

Na osnovu istraživanja i korišćenja bogate literature, Markičević piše o rasama koje više ne postoje (šiška, šumadinka, mangulica) ili su

Novе rase i tehnologije uzgoja

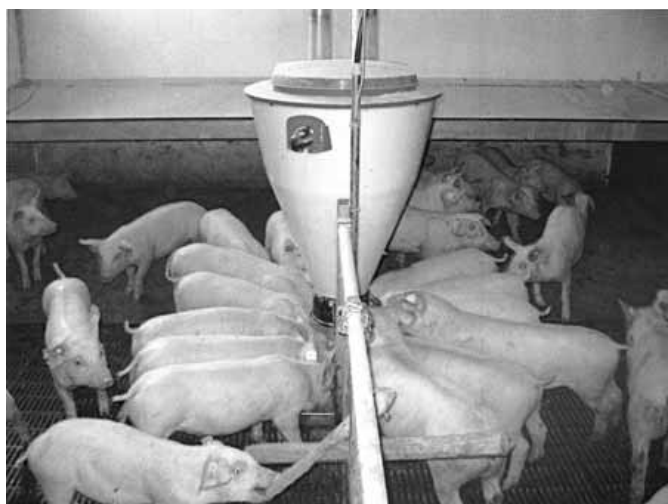
- U poslednjih 200 godina svinjarstvo u našoj zemlji je prešlo put od najprimitivnijih poludivljih rasa i tipova do savremenih rasa i njihovih međusobnih meleza. Pored rasa, menjala se i tehnologija uzgoja, koja je praćena vidljivom promenom morfološkog izgleda svinja. Od nekadašnjeg robusnog prednjeg dela sa snažnim grebenom i suženog zadnjeg dela, došlo se do današnjih rasa sa klinastim prednjim i razvijenim zadnjim delom tela i nešto produženim trupom. Smanjen je prednji deo sa partijama lošijeg kvaliteta, a povećan je zadnji deo i produžen trup sa najkvalitetnijim partijama mesa. Svinjska poltka je produžena za desetak santimetara, sa nekadašnjih 90 na 100, pa i preko 100 sm. Debljina leđne slanine je smanjena za 2/3, sa nekadašnjih 90 na 30 i ispod 30 mm... – pored ostalog, kaže dr **Milovan Pušić**, savetnik za svinjarstvo Instituta za primenu nauke u poljoprivredi, ističući da je dr Radojle Markičević sva ova i druga pitanja obrazložio u uslovima Srema.

zastupljene u malom broju (pfajferica i njeni melezi sa berkšiom, kornvalom i belim mesnatim rasama na ograničenom prostoru sela Višnjičeva, Morovića, Kupinova) i jorkšir rasi, koja je ovde prerano nestala. Kada su u pitanju švedska i holandska rasa, koje danas predstavljaju osnov svinjarstva u Sremu, u knjigu su delimično ugrađeni i podaci sopstvenih istraživanja za potrebe doktorske disertacije.

Uz brojne fotografije, crteže i tabele (65), autor svoja razmatranja o savremenim kretanjima u srem-

skom svinjarstvu ilustruje i iskustvima farme "Napredak" u Staroj Pazovi i Specijalnog rezervata prirode "Zasavica". Dok prvim primerom podržava izvršene značajne izmene u pogledu rasne orijentacije, rekonstrukcije i prilagođavanja objekata novoj strukturi proizvodnje, drugim pozdravlja ozbiljna nastojanja ljudi na bari Zasavici da sačuvaju rasu mangulice, ali i goveće podolske rase, domaćeg magarca, psa pulina, a uskoro i stare rase ovaca i živine.

D. P.

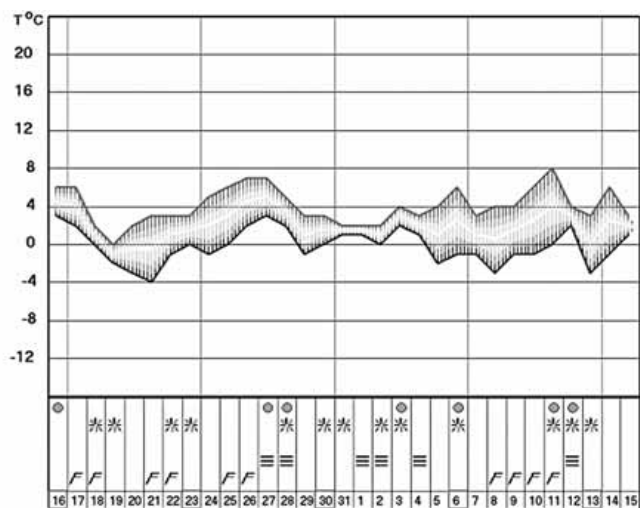

Savremena ishrana prasadi

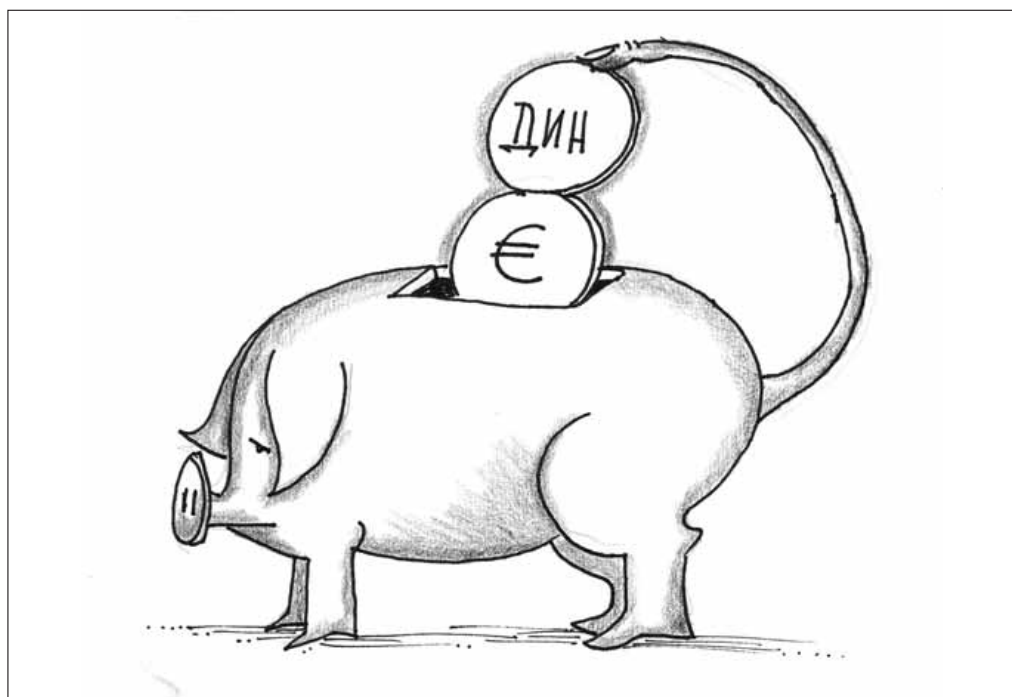

Mangulice na pašnjaku Valjevaca

Prognoza vremena za januar

☉ ГРМЪАВИНА ☉ КИША ☉ МАГЛА ☉ СНЕГ ☉ ВЕТАР – МАКСИМАЛНА ТЕМП. – МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 24. do 28. decembra 2012. godine

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Rast cene kukuruza
- Pad cena na američkim berzama
- Stabilne cene pšenice i soje

Pretprednja atmosfera po pravilu se na tržište odražava padom prometa. U duhu takve tradicije odvijalo se i trgovanje protekle nedelje. Promet od 1.222 tone za 46,59% je manji nego prethodne nedelje, dok je finansijska vrednost prometa u nedelji za nama iznosila 36.706.646 dinara što je pad za 39,92% u odnosu na prethodni nedeljni period.

Poslednja radna nedelja u 2012. godini svakako je sa aspekta statističkih podataka mnogo interesantnije da se poredi sa poslednjom nedeljom trgovanja u 2011. godini, utoliko pre što su nedeljne cenovne promene u ovoj, u odnosu na prethodnu nedelju sa svim male da bi bile predmet ozbiljnije analize.

Generalno, tržišnu 2012. godinu možemo podeliti u dva perioda. Prvo polugodište kada smo imali period stabilnih cena i drugo polugodište kao period naglih cenovnih skokova kao posledice nezapamćene suše i bitno samnjenih prinosa pre svega u bilansima kukuruza, soje suncokreta i šećerne repe.

Kukuruz kao najzastupljenija roba na berzanskom tržištu kod nas, imao je veoma skokovite cenovne promene tokom godine. Cena ove robe startovala je sa nivoa 15,50 din/kg bez PDV. Svoju maksimalnu vrednost kukuruz je dostigao sredinom septembra i to na nivou 27,30 din/kg, da bi na samom kraju godine pao na nivo od 23,50 din/kg.

Cena na zatvaranju ovogodišnjeg trgovanja ovom robom u ovoj u odnosu na poslednju cenu trgovanja u prethodnoj godini veća je za 51,60%.

Pšenica je u protekloj godini imala najoptimalniji odnos na relaciji ukupan prinos - cenovna vrednost. Naime, hlebno žito je za razliku od ostalih primarnih kultura imalo očekivani prinos. Cena u protekloj godini se kretala od 18,60 din/kg bez PDV sa samog početka godine, preko maksimalnih 29,00 din/kg krajem avgusta, pa do 27,40 din/kg što je cena po kojoj je zatvoreno trgovanje ovom robom. Poslednja zaključena ovogodišnja u odnosu na cenu zatvaranja iz prošle godine je veća za 47,30%.

Tržište soje je sve zastupljenije na berzanskom tržištu u Novom Sadu. Ono što je najkarakterističnije za ovo tržište u protekloj godini jeste da je to bila godina kada je soja zabeležila apsolutni cenovni maksimum od kada se ovo tržište uopšte prati kod nas. Naime, na samom početku avgusta cena soje je iznosila 72,00 din/kg bez PDV ili indeksirano u dolarsku vrednost čak 752 dolara po toni. Inače cena je u 2012. godini startovala sa nivoa 34,70 din/kg bez PDV, dok je poslednja ovogodišnja zaključena cena 62,00 din/kg što je za 78,70% veća cena od početne tržišne pozicije ove robe.

Pomenimo da je protekle nedelje na berzi trgovano još suncokretovom sačmom sa

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM
Kukuruz, rod 2012.	450	25,38	425	25,38
Kukuruz, rod 2012. (gratis lager do 31.01.2013)	300	25,38	300	25,38
Pšenica, rod 2012.	600	29,59	100	29,29
Pšenica, rod 2012. (gratis lager do 20.01.2013)	200	29,16	200	29,16
Soja, rod 2012.	50	66,96	50	66,96
Soja, rod 2012. (odloženo plaćanje 4 dana)	24	66,96	24	66,96
Sojina sačma, 44% proteina	25	72,60	25	72,60
Suncokretova sačma, 33% proteina	50	33,36	50	33,36
Stočno brašno	48,01	22,32-22,56	48,01	22,23-22,56

33%proteina po ceni od 33,36 din/kg (27,80 bez PDV), sojinom sačmom sa 44% proteina po ceni od 72,60 din/kg (60,50 bez PDV) i stočnim brašnom po ceni 22,44 din/kg (20,77 bez PDV).

PRODEX

Minimalne cenovne oscilacije tokom nedelje za nama nisu prouzrokovala bitnija pomeranja indeksne vrednosti PRODEX-a. Na njegovu vrednost najdominantniji uticaj imala je cena kukuruza koja se stabilizovala na nivou od 23,50 din/kg. Na današnji dan PRODEX beleži indeksnu vrednost od 252,71 indeksnih poena, što je za minimalnih 0,15 indeksnih poena više nego prošlog petka.

Kako je kalendarska 2012. godina na izmaku, možemo analizirati kretanje PRODEX-a

tokom godine, a time i opšti trend kretanja cena najznačajnijih poljoprivrednih proizvoda u 2012. godini.

Opšti porast cena svih poljoprivrednih proizvoda tokom 2012. godine, u odnosu na kraj 2011. godine, potvrđuje logaritamska linija trenda. Istovremeno ona ukazuje i na činjenicu o cenovnim eskalacijama sve do 03.09. Tada PRODEX beleži i svoj apsolutni istorijski rekord od 271,24 indeksnih poena. Da podsetimo tada je recimo kukuruz vredno 26,50 din/kg, bez PDV-a, a soja čak 71,00 din/kg, bez PDV-a. Nakon pomenutog „pika“, indeksna vrednost PRODEX-a, slabi, sve do novembra meseca, kada ovaj agregatni pokazatelj i

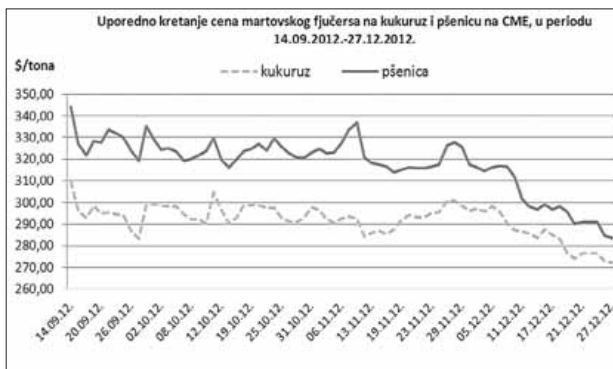
dalje slabi, ali neuporedivo slabijim intenzitetom, tako da se pre može govoriti o njegovoj stabilizaciji u poslednja dva meseca u relativno uskom rasponu, za dvomesečni period, od 250 do 258 indeksnih poena. To ujedno ukazuje da i kraj godine karakteriše stabilizacija cena najvažnijih poljoprivrednih proizvoda, ali na znatno višem nivou u odnosu na kraj 2011. godine.

Upoređujući današnju indeksnu vrednost sa vrednošću registrovanom 30.12.2011., može se zaključiti da su cene grupe artikala koje čine vrednosni korpu PRODEX-a, za godinu dana, u proseku, zabeležile porast od preko 25%.

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP MART 2012.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	291.02 \$/t	291.02 \$/t	291.02 \$/t	284.55 \$/t	283.74 \$/t
Kukuruz	276.37 \$/t	276.37 \$/t	276.37 \$/t	272.90 \$/t	272.19 \$/t

Iako su trgovci u SAD prehodno očekivali da će cena pšenice, nakon pada izvoza iz Rusije i Australije, porasti, ona je ipak na čikaškoj berzi imala silazni trend. Januarski fjučers na pšenicu je u poslednjih nedelju dana jeftiniji za 2,3%. Pregovori demokrata i republikanaca oko poreza dodatno su unervozili trgovce. Tako je i kukuruz jeftiniji za 0,72%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno jan. 12	525.67 \$/t	525.67 \$/t	525.67 \$/t	523.39 \$/t	521.26 \$/t
Sojina sačma dec. 12	433.80 \$/t	433.80 \$/t	433.80 \$/t	431.30 \$/t	429.80 \$/t

Za razliku od tržišta žitarica, kod roba iz soja kompleksa je došlo do rasta cena fjučersa. Tako je soja sa januarskom isporukom poskupela za 0,71%, a sojina sačma za 0,49%

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
248.22 EUR/t (futures mar 12)	238.74 EUR/t (futures mar 12)
EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
249.00 EUR/t (futures jan 12)	237.75 EUR/t (futures jan 12)

U Parizu je pšenica u odnosu na prošlu nedelju poskupela za 0,30%, dok je kukuruz pojeftinio za 0,21%. Martovski fjučers na pšenicu je u Budimpešti jeftiniji za 2,05%, afjučers na kukuruz za 1,6%.

E-mail: nsberza@eunet.rs, internet sajt: www.proberza.co.rs INFO SLUŽBA 021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax:021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.rs
branimir.alivjvodic@limagrain.rs
www.limagrain.rs

VOĆE OD 31.12.2012.DO 7.1.2013.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
2	Banana (sve sorte)	Uvoz (Ekvador)	kg	110	120	110	bez promene	dobra
3	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	130	140	140	bez promene	dobra
4	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	80	100	100	rast	dobra
5	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
6	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
7	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra
8	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra
9	Kivi (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	90	100	100	-	prosečna
10	Kivi (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	130	140	140	rast	dobra
11	Kruška (ostale)	Uvoz (uvoz)	kg	180	200	200	rast	prosečna
12	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	800	1.000	800	bez promene	dobra
13	Limun (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	130	140	140	rast	dobra
14	Mandarina (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	100	120	120	bez promene	dobra
15	Nar (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
16	Orah (očišćen)	Domaće	kg	800	1.000	1.000	rast	prosečna
17	Pomorandža (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	80	100	80	bez promene	dobra
18	Smokva (suva)	Uvoz (Turska)	kg	400	500	400	pad	dobra

POVRĆE OD 31.12.2012.DO 7.1.2013.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	40	50	40	bez promene	prosečna
2	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	380	400	400	bez promene	prosečna
3	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	150	180	150	pad	dobra
4	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	60	70	60	bez promene	prosečna
5	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	280	300	300	rast	prosečna
6	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
7	Krastavac (salatar)	Uvoz (Grčka)	kg	280	300	300	rast	prosečna
8	Krompir (beli)	Domaće	kg	60	70	70	bez promene	dobra
9	Krompir (crveni)	Domaće	kg	60	70	70	bez promene	dobra
10	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	30	40	30	pad	dobra
11	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
12	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	30	35	35	rast	prosečna
13	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	dobra
14	Paprika (Babura)	Uvoz (Španija)	kg	380	400	400	rast	slaba
15	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	500	550	500	bez promene	slaba
16	Paprika (šilja)	Uvoz (uvoz)	kg	380	400	400	bez promene	slaba
17	Paradajz (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	230	250	250	rast	prosečna
18	Pasulj (beli tetovac)	Domaće	kg	350	400	400	bez promene	dobra
19	Pasulj (beli)	Domaće	kg	350	350	350	bez promene	dobra
20	Pasulj (šareni)	Domaće	kg	350	350	350	bez promene	dobra
21	Patlidžan (sve sorte)	Uvoz (Italija)	kg	250	300	250	bez promene	dobra
22	Paškanat (sve sorte)	Domaće	kg	150	180	150	bez promene	dobra
23	Peršun (korenaš)	Domaće	kg	150	180	150	bez promene	dobra
24	Peršun (lišćar)	Domaće	veza	15	20	20	bez promene	dobra
25	Pečurke (šampinjoni)	Domaće	kg	180	200	200	bez promene	dobra
26	Praziluk (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra
27	Ren (sve sorte)	Domaće	kg	350	400	400	rast	prosečna
28	Rotkva (sve sorte)	Domaće	kg	60	80	60	bez promene	dobra
29	Spanać (sve sorte)	Domaće	kg	150	150	150	bez promene	prosečna
30	Tikvice (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	230	250	250	bez promene	slaba
31	Zelen (sve sorte)	Domaće	veza	50	60	60	bez promene	dobra
32	Zelena salata (sve sorte)	Domaće	komad	40	50	50	bez promene	slaba
33	Šargarepa (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

Datum prikupljanja podataka: 31.12 - 7.1. 2013. god.

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	30	33	30	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	110	120	120	bez promene	vrlo slaba
2	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	60	70	70	bez promene	vrlo slaba

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50 kg	Domaće	kg	30	32	30	bez promene	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	džak 12-25 kg	Domaće	kg	30	33	30	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50 kg	Domaće	kg	30	32	32	bez promene	prosečna
4	Stočni ječam	džak 50 kg	Domaće	kg	32	35	35	bez promene	slaba

SILOS Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Domaće	kg	23.7	24.5	23.7	bez promene	prosečna
2	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Domaće	kg	23.7	25.1	23.7	bez promene	prosečna
3	Pšenica	rinfuz	Domaće	kg	26.4	27.2	26.4	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE - 31.12 - 7.1. 2013. god.

Mesto prikupljanja cena Pančevo - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Krmače za klanje	>130 kg	sve rase	kg	170	180	170	pad	vrlo slaba
2	Prasad	16-25 kg	sve rase	kg	240	250	250	bez promene	prosečna
3	Prasad	<=15 kg	sve rase	kg	250	250	250	bez promene	slaba
4	Tovljenici	>120 kg	sve rase	kg	180	200	200	bez promene	vrlo slaba

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Datum prikupljanja podataka: 31.12. - 7.1. 2013. god.

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Junad	>480 kg	sve rase	220	230	230	bez promene	prosečna
2	Krmače za klanje	>130 kg	sve rase	140	144	144	-	slaba
3	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	170	180	180	bez promene	dobra

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

- Prodajem traktor IMT 560, godina proizvodnje 1984, registrovan, 4.000 evra. Tel: 022/442-500
Prodajem kombajn za vađenje krompira i utovarivač za bale. Tel: 064/102-98-93
- Prodajem traktor Ferguson 539, godina proizvodnje 2004, registrovan. Tel: 060/687-26-80
- Prodajem traktor Zetor kristal 80-11, moguća zamena. Tel: 022/661-132, 063/802-4634
Prodajem motokultivator IMT 506, i kazan za rakiju od 80-100 litara. Tel: 022/631-179
- Prodajem traktor IMT 533, drljaču 4 krila, špediter 2.5 tone, plug dvobrazni IMT 756, plug dvobrazni na pomeranje, plug IMT jednobrazni, špartač IMT dvoredni. Tel: 064/3159-118
- Prodajem Ferguson 539 sa priključcima. Tel: 063/1597-772
- Prodajem traktor Rakovica 60 očuvan sa kabinom u dobrom stanju. Može zamena za jači traktor. Tel: 063/7263-531
- Prodajem John Deere 3130 neispravan, ili u delovima. Tel: 064/2099-042
- Menjam IMT 558 sa hidro volanom za IMT 533 ili 539 i prodajem berač Zmaj 213. Tel: 022/752-975, 062/8776-497
- Prodajem kombajn Zmaj 141 Tel: 063/70-84-914
- Prodajem Klasov adapter za kukuruz 4 reda, garažiran, Voganj. Tel: 064/2563689
- Prodajem traktor IMT 539 u odličnom stanju, star 6 godina. Tel: 063/1738-646
- Prodajem IMT 539 u odličnom stanju i baliranu detelinu. Tel: 063/469-016
- Prodajem traktor IMT 560, godina proizvodnje 1984, registrovan, 4.000 evra. Tel: 022/442-500
- Prodajem traktor Zetor kristal 80-11, moguća zamena. Tel: 022/661-132 i 063/802-4634
- Prodajem kombajn za vađenje krompira i utovarivač za bale. Tel: 064/102-98-93
- Prodajem traktor Ferguson 539, godina proizvodnje 2004, registrovan. Tel: 060/687-26-80
- Prodajem traktor IMT 533, plug IMT jednobrazni, plug dvobrazni IMT 756, plug dvobrazni na pomeranje, drljača 4 krila, špartač IMT dvoredni, špediter 2,5 tone. Tel: 064/3159-118
- Prodajem traktor IMT 577 prva serija nove limerije u dobrom stanju, rasipač SIP sa lulum i sejalicu za kukuruz Bekker. Tel: 060/6703-660
- Prodajem traktor Rakovica 60 u solidnom stanju. Tel: Tel: 022/737-283, 063/72-63-531
- Prodajem traktor IMT 560, godina proizvodnje 1984 registrovan, 4.000 evra. Tel: 022/442-500
- Prodajem traktor Zetor kristal 80-11, moguća zamena. Tel: 022/661-132, 063/802-4634
Prodajem motokultivator IMT 506, i kazan za rakiju od 80-100litara. Tel: 022/631-179
- Prodajem kombajn za vađenje krompira i utovarivač za bale. Tel: 064/102-98-93
- Prodajem plug IMT 757/2. Tel: 060/70-12-582
- Prodajem traktor IMT 577. Tel: 060/6703-660
- Prodajem traktor IMT 577 i rasipač SIP sa lulum. Tel: 060/67-03-660
- Prodajem traktor IMT 539 u odličnom stanju i baliranu detelinu. Tel: 063/469-016

- Prodajem traktor Rakovica 65 i MT 5106, Kuzmin. Tel: 064/3696-145
- Prodajem kombajn Zmaj 141. Tel: 065/466-13-87
- Prodajem traktor IMT 577, stari tip. Ruma. Tel: 065/52-00-961
- Prodajem traktor Belarus 820, 2003. godište. Cena 4.300 evra, hitno. Tel: 062/820-61-32
- Prodajem traktor IMT 558, prvi vlasnik, cena po dogovoru. Tel: 061/80-81-338
- Prodajem traktor IMT 539, odlično stanje. Tel: 063/46-90-16
- Prodajem traktor TE40 i plug ili menjam za fergusona. Tel: 065/542-46-86
- Na prodaju traktor Ursus C-335 u odličnom stanju. Tel: 069/774-858
- Prodajem kombajn Zmaj 141, he-dere za žito i suncokret, korpu za žito i kukuruz i jedna kolica u odličnom stanju. Tel: 064/4041-186
- Prodajem traktor Ferguson 533 i produženu prikolicu Dubrava. Tel: 064/911-88-51
- Prodajem traktor 577 sa prednjom vučom u odličnom stanju. Tel: 069/167-19-80
- Prodajem traktor Rus 52 sa utovarnim vilama za stajnjak, tanjiraču sa 24 diska i kupujem trobradni plug. Tel: 022/731-262, 064/04-23-538
- Prodajem traktor Zetor 4911, prikolicu za motokultivator, nizalicu za duvan i kupujem berač Zmaj 221. Tel: 064/36-85-247
- Prodajem traktor Zetor 6711, traktor Vladimirac i kamion Mercedes 1213. Za kamion može zamena. Tel: 065/9715-931
- Prodajem traktor MTZ-52 sa motorom 105 KS, traktor Volvo 160 KS i kupujem rasturivač za veštak od 800 kg nošeni. Tel: 062/461-934
- Prodajem IMT 577 novi tip, rotacionu kosačicu sip 165, plug 757 dve brazde i 756 tri brazde. Tel: 065/2195-605
- Prodajem traktor Ferguson 533, špediter 2,5 t, špartač 4 reda olt, trokrilnu drljaču i berač Zmaj jednodredni. Tel: 022/476-680, 064/1224-665
- Prodajem traktor IMT 542 i jednobrazni plug. Tel: 064/3453-121
- Prodajem kombajn Zmaj 142 sa 3 adaptera i kombajn John Deere 950 sa 2 adaptera (žito i kukuruz). Tel: 064/1765-373

OPREMA

- Prodajem adapter za kukuruz Class, 4 reda, sečka, očuvan, garažiran, Voganj. Tel: 064/2563-689
  - Prodajem ratarsku prskalicu 400 litara. Tel: 064/168-46-52
  - Prodajem atestiranu prikolicu 370 kg nosivosti, cena 120 evra. Tel: 063/748-78-23, 062/52-03-30
  - Prodajem berač Šempeter 3500. Tel: 063/728-5803
- Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799**
- Prodajem fabričku cisternu za nafu 2.000 litara cena 200 evra. Tel: 022/670-442
  - Prodajem jednodredni berač kukuruz, rotacionu kosačicu, levator. Tel: 063/700-58-89
  - Prodajem sejalicu pneumatik za kukuruz. Tel: 064/079-72-82
  - Prodajem plug IMT 757/2. Tel: 060/70-12-582
  - Prodajem veću količinu štapova za tunele. Tel: 022/453-486, 060/4533-799

- Prodajemo prikolicu Zmaj 8 t. Tel: 061/6078-788
- Prodajem prikolicu za stoku i špediter 2,5 t, kompletno sreden. Tel: 022/2713-674
- Prodajem viljuškar Caterpillar nosivosti 2,5 t, visina strele 6 m. Tel: 060/7001-093
- Kupujem presu tvrde bale. Tel: 066/400-927
- Prodajem kukuruznu korpu za aksijalni kombajn Case Internacional, povoljno. Tel: 061/2003-217
- Prodajem prikolicu Dubrava 3 t i kupujem traktorsku gumu 15.5.38 Tel: 022/715-406
- Prodajem sejačicu za kukuruz i sejačicu za žito, uvoz iz Austrije. Tel: 063-8259-342
- Prodajem plug Olt orač 2 14c. Tel: 060/5001-605
- Prodajem ratarsku prskalicu 400 litara. Tel: 064/168-46-52
- Prodajem čekičar, pumpu Bauer, prikolicu 5 tona, auto prikolicu i roto drljaču Lejli. Tel: 063/888-13-31
- Prodajem aparat za varenje, bušilicu i gorionik za peč CG. Tel: 630-544 i 064/20-155-21
- Prodajem mašinu za drvo frezu. Tel: 022/472-061
- Prodajem prekrujač, krunjač i komplet pribor za klanje. Tel: 022/627-602
- Prodajem oraniju 120 l, korito za šurenje, furunu i kantu emajliranu za mast od 25 kg. Tel: 022/630-544 i 064/20-155-21
- Prodajem atestiranu prikolicu 370 kg nosivosti, cena 120 evra. Tel: 063/748-78-23 i 062/52-03-30
- Prodajem berač Šempeter 3500. Tel: 063/728-5803
- Kupujem trobradni plug Leopard ili IMT. Tel: 063/1094-759
- Prodajem trobradni plug IMT 757 sa točkom. Tel: 065/8353-679
- Prodajem plug IMT 756 i 755. Tel: 069/717-615
- Prodajem kukuruzni adapter Zmaj sa tarupom. Tel: 060/0258-141
- Prodajem prikolicu Dubrava 3t i krunjač odžački. Tel: 022/715-406
- Kupujem setvospremač 2,1 m. Tel: 022/670-267
- Prodajem ratarsku prskalicu kapaciteta 400 litara. Tel: 064/168-46-52
- Prodajem sejalicu pneumatik za kukuruz. Tel: 064/079-72-82
- Prodajem berač Šempeter 3500. Tel: 063/728-58-03
- Prodajem atestiranu prikolicu 370 kg nosivosti, cena 120 evra. Tel: 063/748-78-23, 062/52-03-30
- Prodajem prikolicu za stoku i špediter nosivosti 2,5 t, kompletno sreden. Tel: 022/2713-674
- Prodajem Class adapter za kukuruz 4 reda, garažiran, Voganj. Tel: 064/2563-689
- Prodajem dve drljače, jedna je sa valjcima, jednobrazni IMT plug, prikolicu za stoku, prikolicu nosivosti 3 t, mali i veliki špediter, dve nove autoprikolice i odžački krunjač. Tel: 063/870-30-14
- Prodajem vučeni atomizer 1.000 litara, aparat za autogeno varenje sa crevima, ratarsku prskalicu od 450 litara, motorin voćne rakije od breskve, nektarine, šljive, jabuke, presu za vino. Tel: 065/36-84-652
- Prodajem plug IMT 756 i 755. Tel: 069/717-615
- Prodajem berač Zmaj 222. Tel: 060/500-16-05
- Prodajem prikolicu Dubrava nosivosti 3 t i krunjač odžački. Tel: 022/715-406

"ГЕОПЛАН-СРЕМ"

Д.О.О. ЗА ГЕОДЕЗИЈУ И ИЖЕЉЕРИНГ
 Канцеларија: Сремска Митровица, Краља Петра I бр. 5
 Тел/факс: 022/626-566, 614-706

- СНИМАЊЕ И ИЗРАДА КАТАСТАРСКО-ТОПОГРАФСКИХ ПЛАНОВА
- СНИМАЊЕ И ИЗРАДА СИТУАЦИОНИХ ПЛАНОВА ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ
- СНИМАЊЕ ОБЈЕКТА
- СНИМАЊЕ СВИХ ВРСТА ИНСТАЛАЦИЈА
- СУДСКА ВЕШТАЧЕЊА ИЗ ОБЛАСТИ ГЕОДЕЗИЈЕ
- ДЕОБА ПАРЦЕЛА
- ОСТАЛИ ПОСЛОВОИ У ИНЖЕЊЕРСКОЈ И ПРИМЕЊЕНОЈ ГЕОДЕЗИЈИ

E-mail: geoplan_srem@ptt.yu www.geodezija.com/GeoplanSm.html

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja.

Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

- Kupujem trobradni plug Leopard ili IMT. Tel: 063/1094-759
- Kupujem setvospremač 2,1 m. Tel: 022/670-267
- Prodajem sejalicu za kukuruz pneumatsku RAU, kombi sistem, u odličnom stanju. Tel: 063/82-59-342
- Prodajem nov rasipač za veštačko đubrivo. Tel: 022/743-745, 064/913-18-49
- Prodajem prikolicu Dubrava 3t. Tel: 022/715-406
- Prodajem plug tri brazde, 12 coli. Tel: 022/681-424
- Prodajem niske klerove plugove IMT i setvospremač 200cm slovenački. Tel: 022/743-487
- Prodajem trobradni plug IMT 757 16 coli, dobro stanje. Tel: 062/41-93-57
- Prodajem plug krivi Leopard, 2 boš pumpe i 5 hidro pumpi. Tel: 064/49-043-49
- Prodajem žitnu sejalicu i dvoredni špartač, sve ispravno. Tel: 064/422-56-92
- Prodajem dve drljače, jedna je sa valjcima, jednobrazni IMT plug, prikolica za stoku, prikolica 3t, mali i veliki špediter, dve nove autoprikolice i odžački krunjač. Tel: 063/870-30-14
- Prodajem nov rasipač za veštačko đubrivo. Bačini. Tel: 022/743-745
- Prodajem neispravan kultivator sa prikolicom, frezom i plugom. Tel:022/673-553
- Prodajem krunjač na korpe trofazni i elevator Lifam. Tel: 022/670-901, 063/83-68-768
- Kupujem trobradni plug Leopard ili IMT. Tel: 063/109-47-59
- Prodajem trobradni plug u super stanju. Tel: 069/774-858
- Prodajem tanjiraču 28 diskova. Tel: 064/6668-772
- Kupujem trobradni plug IMT ili Leopard. Tel: 063/1094-759
- Prodajem liniju za vađenje šećerne repe. Tel: 062/8480-081
- Prodajem jednobrazni plug, špartač i drljaču. Tel: 022/2680-081
- Prodajem Lifam presu u radu. Može zamena za kravu i tele. Tel: 060/5840-183
- Prodajem trobradni plug Eberhard u super stanju. Tel: 069/774-858
- Prodajem IMT vučenu tanjiraču 3,2m 30 diskova u odličnom stanju. Tel: 022/622-829
- Prodajem presu Lifam, može zamena za steone junice ili krava sa teletom. Tel: 060/5840-183
- Prodajem adapter Zmaj 4 reda za kukuruz. Tel: 5065-877

ZEMLJA, PLACEVI, KUĆE, STANOVI, LOKALI

- Prodajem kuću na placu od 34 ara sa baštom u Martinima, Železnička 74. Tel: 063/888-10-23
- Izdajem ili prodajem nameštenu kuću u Lačarku ulica 1. Novembar 407 ili menjam za stan. Tel: 064/426-00-88
- Prodajem kuću u Beočinu naselje Šljivik. Tel: 021/454-357 063/108-19-06
- Prodajem kuću u Beški na 7 ari placa, vlasnik. Tel: 064/287-18-98
- Prodajem dve kuće na jednom placu, Stari šor 6, cena 128.000 evra. Tel: 022/628-479
- Kupujem manju kuću u fruškogorskom selu. Tel: 022/625-414
- Prodajem kuću u Badovincima na 10 ari placa i 30 ari šume. Tel: 064/423-932-55
- Prodajem salaš. Tel: 022/613-977
- Prodajem 3,5 jutra zemlje u Ilincima potes Marinci. Tel: 021/527-329
- Prodajem stan 43 m² u naselju Kابلar Novi Banovci. Tel: 064/1107454
- Prodajem kuću u centru Čalme sa pratećim objektima i velikom baštom. Tel: 064/4615-799
- Prodajem 0,5 jutara zemlje kod Agrounije (Kudeljara). Tel: 022/551-518
- Prodajem kuću u Šašincima, ulica Vuka Karadžića 34, sa pomoćnim objektima i nameštajem. Odmah useljiva, cena po dogovoru. Tel: 062/446-515
- Prodajem vikendicu u Indiji, 35 kvadrata na 8.5 ari ograđenog placa. Tel: 064/1738-991
- Prodajem kuću u Bešenovu, cena po dogovoru. Tel: 069/8650-844
- Prodajem 2 jutra zemlje u arendu u Vašici blizu sela. Tel: 061/6193-552
- Prodajem kuću sa lokalom u centru vašice. Cena po dogovoru. Tel: 022/711-952
- Prodajem kuću na placu od 34 ara sa baštom u Martinima, Železnička 74. Tel: 063/888-10-23
- Prodajem kuću u Beočinu naselje Šljivik. Tel: 021/454-357 063/108-19-06
- Prodajem kuću u Beški na 7 ari placa vlasnik. Tel: 064/287-18-98
- Prodajem dva jutra zemlje u Lačarku potes Livade. Cena 15000 evra. Tel: 064/135-96-06
- Prodajem plac vikend zona Jazak-Vrdnik. Tel: 022/473-024 i 064/494-42-46
- Prodajem 2 jutra poljoprivrednog zemljišta, potez jezero Sremska Mitrovica, zvati posle 16 časova. Tel: 062/800-66-97

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta

615-200

- Prodajem dve kuće na jednom placu, Stari šor 6, cena 128.000 evra. Tel: 022/628-479
- Izdajem nameštenu kuću u ulici Fruškogorska. Tel: 064/063-2416
- Kupujem manju kuću u Frušskogorskom selu. Tel: 625-414
- Prodajem jutro zemlje kod Vodovoda u Sremskoj Mitrovici. Zvatli posle 15:30 časova. Tel: 060/673-7030
- Prodajem kuću u Sremskoj Mitrovici, povoljno. Tel: 022/473-201, 064/0726-149
- Prodajem salaš. Tel: 022/613-977
- Prodajem stan 67m² u Orlu ili mešnjak za stan u Novom Sadu. Tel: 063/748-78-23
- Prodajem stan 43m² u naselju Kablar Novi Banovci. Tel: 064/11-07-454
- Prodajem stan 45m² u naselju Matija Hudi, preko puta obdaništa, visoko pri-zemlje. Tel: 064/256-256-8
- Prodajem manji dvosoban stan u Šećer sokaku cena 15.000 evra. Tel: 063/168-06-53
- Izdajem jednosoban namešten stan u strogom centru Novog Sada. Tel: 065/696-6763
- Kupujem jednosoban stan. Tel: 069/626-985
- Izdajem restoran na Lekinom salašu. Tel: 063/1548-181

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Kupujem pšenicu. Plaćanje odmah. Tel: 060/7001-092
- Prodajem veću količinu sena. Tel: 064/2195-652
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 060/6676-626
- Prodajem rakiju, šljiva prepečenica. Tel: 063/344-836
- Prodajem baliranu detelinu, cena 30 dinara za kilogram. Tel: 064/2071-138
- Prodajem veću količinu deteline i sena. Tel: 063/569-417.
- Prodajem 100 bala deteline, Berka-sovo. Tel: 022/ 718-174

Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ara, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra.
Mob: 063/592-235

- Prodajem Kornovu kukuruznu prekrupu. Tel: 063/567-420
- Prodajem veću količinu deteline i sena. Tel: 063/569-417
- Prodajem Kornovu kukuruznu prekrupu. Tel: 063/567-420
- Prodajem 200 bala deteline. Tel: 066/40-36-56
- Prodajem preparat za prehranu biljaka Mineral-forte. Tel: 064/94-28-230
- Prodajem kotobanju, 25 m i novu rumsku ciglu, 20.000 komada. Tel: 062/44-65-15
- Prodajem kornovu prekrupu. Tel: 063/567-420
- Prodajem ren u korenu, cena je 150/kg din na veliko. Tel: 015/292-514
- Tražim posao kao traktorista ili radnik na nekoj farmi u blizini Rume. Tel: 062/ 40-55-39
- Prodajem kukuruza ekstra kvaliteta. Tel: 022/660-171
- Prodajem baliranu detelinu. Tel: 066/5154-165
- Prodajem sadnice kalemljenog rod-nog belog duda i žalosni patuljci, pa-dajući dud. Srebrna medalja 2004. Tel: 022/584-494, 064/3220-576
- Prodajem bundeve. Imam taburice bele (Dobrinci). Tel: 022/453-338
- Prodajem kukuruz rod 2011, 5 do 6 tona. Tel: 022/743-444, 063/1051-926
- Prodajem 4,5 tone okrunjenog kuku-ruza. Tel: 022/631-495, 066/403-677
- Prodajem 4 tone soje u zrnu. Bosut. Tel: 022/687-388
- Prodajem 7 tona kukuruza. Tel: 022/660-171
- Kupujem detelinu. Indija. Tel: 022/553-168
- Prodajem 200-300 bala slame. Tel: 060/0730-008
- Prodajem oko 700 bala deteline. Tel: 022/731-309

**SREMSKA
POLJOPRIVREDA**

• **Vaš poljoprivredni savetnik**
• **Novine koje Vas uvode
u savremeni agrobiznis**

MARKETING

Tel/fax: 022/610-496

Mob: 064/1629-737

E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

- Prodajem cisternu zapremine 3.000 litara, korišćena samo za vodu. Tel: 064/18-53-053
- Prodajem domaće patke, 30 kom. Tel: 022/732-157
- Prodajem sjajne ovce i magaricu u ekstra stanju. Može i zamena za IMT 357. Tel: 064/2188-266
- Prodajem mlade petlove iz odgoja. Tel: 022/614-125
- Prodajem prasice težine 12 kila 25 komada . Tel: 022/737-283, 063/72-63-531
- Kupujem jednodnevne jaganjce. Tel: 062/241-020
- Prodajem vijećnamsku nazimicu staru 6 meseci. Tel: 064/8648-336
- Prodajem iznošene koke nosilje. Tel: 022/ 670-267
- Prodajem inkubator kapaciteta 200 jaja i uzeo bih 20 ovaca na pola. Tel: 064/9917-263
- Prodajem sjajne ovce i magaricu u ekstra stanju. Može i zamena za IMT 357. Tel: 064/2188-266
- Ozbiljna žena negovala bi nepo-kretne starije osobe i čuvala decu. Tel: 064/050-16-36
- Dajem časove engleskog i nemačkog jezika za sve uzraste. Tel: 064/3144-666
- Ženskoj osobi hitno potreban bilo koji posao. Tel: 061/173-94-52

USLUGE, POSLOVI

- Industrija mesa Zmajevac iz Iriga potrebni automehaničari sa iskustvom. Tel: 022/462-433, 064/891-38-11
- Usluga zavaranja. Tel: 066/942-1117
- Tražim ženu za pomoć u ku-ći stan, hrana i plata po dogovoru. Tel: 061/2892-945
- Vršim negu starih, bolesnih i osobe sa posebnim potrebama. Tel: 064/133-19-35
- Potreban električar za servis i mon-tažu. Tel: 060/6070-106
- Tražim posao: čuvanje dece, pomoć u kući i starima za stan, hranu i platu. Tel: 064/4723-813
- Freziram bašte u Mitrovici i okolini. Tel: 022/631-495
- Pouzdan čovek održavao bi vikendice na Fruškoj gori. Tel: 064/514-7251
- Diplomirani ekonomista daje časove matematike. Tel: 064/264-76-91

- Prodajem pumpu za navodnjavanje Tomos. Mandelos. Tel: 022/681-664, 064/3311-638
- Prodajem zalivni sistem za navodnja-vanje kompletan, plug obrtač dvobrazni Cron i plug dvobrazni leskovački, kru-njač sip na kardan. Tel: 064/4944-907
- Prodajem 10 aluminijumskih cevi za navodnjavanje sa rasprskivačima. Tel: 022/688-133
- Prodajem 30 cevi za navodnjavanje, aluminijumske, slovenačke proizvodnje. Tel: 022/465-808
- Prodajem pumpu Morava za zaliva-nje, ima 2 usisna i 2 potisna creva. Veli-ki Radinci. Tel: 022/660-016
- Prodajem cevi za navodnjavanje fi 50, 9 komada sa prskalicama i 3 para krajeva cevi fi 70. Tel: 060/5840-183
- Prodajem pumpu za zalivanje marke Tomos, 2 kW. Tel: 022/640-286
- Prodajem pumpu Tomos za navod-njavanje i cevi za sistem kap po kap. Tel: 022/715-095
- Prodajem 4 plastenika dužine 40 m i visine 8 m sa najlonom. Tel: 062/405-539
- Prodajem aluminijumske cevi za navodnjavanje, fi 70, 60 komada sa prska-licama i 9 komada fi 50 sa prskalicama. Tel: 064/4113-590
- Prodajem tifon Fores prečnika 90 mm, 420 cm, 2003. godište, pumpa Ba-uer. Tel: 022/445-375, 063/1188-219
- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245
- Prodajem cevi za navodnjavanje prečnika 70 i 90, kompletan sistem. Ra-dinci. Tel: 022/660-249

ZALIVNI SISTEMI

- Prodajem pumpu za navodnjavanje Tomos. Mandelos. Tel: 022/681-664, 064/3311-638
- Prodajem zalivni sistem za navodnja-vanje kompletan, plug obrtač dvobrazni Cron i plug dvobrazni leskovački, kru-njač sip na kardan. Tel: 064/4944-907
- Prodajem 10 aluminijumskih cevi za navodnjavanje sa rasprskivačima. Tel: 022/688-133
- Prodajem 30 cevi za navodnjavanje, aluminijumske, slovenačke proizvodnje. Tel: 022/465-808
- Prodajem pumpu Morava za zaliva-nje, ima 2 usisna i 2 potisna creva. Veli-ki Radinci. Tel: 022/660-016
- Prodajem cevi za navodnjavanje fi 50, 9 komada sa prskalicama i 3 para krajeva cevi fi 70. Tel: 060/5840-183
- Prodajem pumpu za zalivanje marke Tomos, 2 kW. Tel: 022/640-286
- Prodajem pumpu Tomos za navod-njavanje i cevi za sistem kap po kap. Tel: 022/715-095
- Prodajem 4 plastenika dužine 40 m i visine 8 m sa najlonom. Tel: 062/405-539
- Prodajem aluminijumske cevi za navodnjavanje, fi 70, 60 komada sa prska-licama i 9 komada fi 50 sa prskalicama. Tel: 064/4113-590
- Prodajem tifon Fores prečnika 90 mm, 420 cm, 2003. godište, pumpa Ba-uer. Tel: 022/445-375, 063/1188-219
- Prodajem Honda MIO 10, pumpu kapaciteta 1100 l/min, benzinska. Cena 400 evra. Tel: 022/312-740, 063/71-66-245
- Prodajem cevi za navodnjavanje prečnika 70 i 90, kompletan sistem. Ra-dinci. Tel: 022/660-249

PLASTENICI, STAKLENICI

- Kupujem rasadnik 8 x 50 m sa du-plom konstrukcijom. Tel: 022/453-028
- Staklenik 1100 m² u radu. Tel: 063/535-179
- Plastenici alu konstrukcija 28x4,5 m. Tel: 063/85-11-323

- Prodajem platenik 12 x 4 m, 300 evra. Tel: 013/839-300

ČELARSTVO

- Prodajem med lipa i bagrem. Tel: 022/716-516, 064/6522-453
- Prodajem med Lipov i bagremov na veliko. Tel: 066/005-655
- Prodajem šumski med 350 din/kg. Tel: 022/712-355
- Prodajem med bagremov, lipov, polen i društva sa 10 ramova. Tel: 022/718-292 064/6522-453
- Prodajem 10 košnica sa pčelama. Tel: 022/2710-130, 063/8574-180
- Prodajem 30 košnica sa pčelama. Tel: 064/33-11-629
- Prodajem 30 društava pčela. Tel: 022/630-843, 064/66-11-629
- Prodajem 30 košnica sa pčelama. Tel: 022/325-110, 063/81-61-031
- Prodajem pčele sa košnicama. Tel: 022/714-575
- Prodajem LR košnice nove sa pčela-ma ili menjam za razno. Tel: 063/574-211

KUĆNI LJUBIMCI

- Prodajem kućice rotvajlere stare me-sec dana, 60e. Tel: 060/7352-070
- Prodajem štence Labradora. Tel: 060/010-19-71
- Sibirski haski, ekstra štenad. Tel: 065/6573-857
- Hitno poklanjam ženku šarplaninca sa papirima, zbog odlaska u inostran-stvo. Tel: 031/154-001
- Pikinezeri stari preko dva meseca. Tel: 064/2159-053
- Lesi muško štene odnegovano staro osam meseci. Tel: 063/234-219
- Prodajem kućice pekinezera, patulja-ste pinčeve, nemačke kratkodlake ptičar-e, lovne terijere, vakcinisani i revakcini-sani. Dublje. Tel: 062/188-00-24
- Prodajem štence kratkodlakog ptičar-a. Tel: 022/716-200

MOTORNA VOZILA

- Prodajem BMW 325, 1986. godište. Registrovan do kraja marta 2013. Cena povoljna i po dogovoru. Tel: 022/670-332
- Prodajem Pežo 206 HDI, 2,0 godina proizvodnje 2002, u besprekornom stanju. Tel: 063/852-60-21
- Prodajem Gofa 4 karavan, go-dina proizvodnje 2005, ocarinjen. Tel: 061/1733789
- Prodajem Alfa Romeo 153, godina proizvodnje 2002, registrovan do avgu-sta. Tel: 061/17-33-789
- Prodajem Fiat Tipo 1.6 GT registrovan do avgusta 2013. u odličnom stanju. Tel: 063/551-634
- Prodajem Varburg karavan u isprav-nom stanju. Tel: 022/625-371
- Prodajem Ladu Nivu 1.7, godina pro-izvodnje 2005, registrovana do marta. Tel: 060/687-26-80
- Prodajem Gofa 2 1,6 dizel 1986. godište, u prvij boji, vlasnik. Tel: 065/5200-961

Prodajem Opel Kadet, kocka 1,2, godište '83., benzin-plin, povoljno. **Tel: 064/14-69-263**

- Prodajem Juga 55, motor i limarija u odličnom stanju, registrovan do oktobra 2013, plin atestiran, Sid, cena 650 evra. Tel: 063/7659-856
- Prodajem Citroen C4 Elegance 2006. godište, 1400 kubika ili 90 KS. Metalik crne boje, zatamljena stakla, aluminij-umske felne, registrovan do juna 2013. Tel: 022/742-714, 063/1737-787
- Prodajem BMW 316 ti 2001. godište kupe. Tel: 060/4400-346

RAZNO

- Dajem pozajmice ozbiljnim poljopri-vrednicima. Tel: 064/3697-915
- Prodajem mlin trofazni za klip i zrno. Tel: 069/0040-198
- Prodajem kombinovanu lovačku pu-šku, kao nova. Tel: 062/339-821

- Prodajem čokove ili menjam za dete-linu. Tel: 066/403-677

- Prodajem pet metara mekanog drve-ta, cena 2.000 dinara. Tel: 063/551-634
- Pouzdan čovek održavao bi vikendice na Fruškoj gori. Tel: 064/514-7251
- Prodajem fazane, može kompenzaci-ja za žito ili vinje. Tel: 063/875-0875
- Prodajem razboj za tkanje. Tel: 022/612-045
- Prodajem đubrivo od koka nosilja, cena po dogovoru. Tel: 069/294-94-80
- Prodajem trofazni el. motor snage 5 kw. Tel: 062/8776-497
- Prodajem kazan za rakiju od 150 litara. Tel: 064/1734-144
- Prodajem mlin na kamen za palentu i integralno. Tel: 063/8701-913
- Prodajem mašinu za pletenje žice ili menjam za drva ili auto do 500 evra. Tel: 670-940
- Prodajem čekićar, pumpu Bauer, pri-kolicu 5 tona, auto prikolicu i roto drlja-ču Lejli. Tel: 063/888-13-31
- Prodajem kompletnu opremu za klanje i Bagat mašinu za šivenje. Tel: 064/4615-799
- Prodajem prekrupač, krunjač i kom-plet pribor za klanje. Tel: 022/627-602

MOTIVNI LJUBIMCI

- Prodajem aparat za varenje, bušilicu i gorionik za peč CG. Tel: 022/630-544 i 064/20-155-21
- Prodajem furunu za topljenje masti Tel: 063/587-782
- Prodajem lipova drva za ogrev sa prevozom. Tel: 062/314-330
- Prodajem kazan za rakiju od 160 litara. Tel: 064/1734-144
- Prodajem kalorični briket za loženje pakovan u džambo vreće od 1.000 kg. Uvoz iz Austrije. Tel: 062/314-330
- Prodajem kazan za pečenje raki-je od 300 litara. Cena po dovoru. Tel: 021/769-020
- Prodajem dve duvaljke za žita-rice većeg i manjeg kapaciteta. Tel: 060/0670-145
- Prodajem silo frezu i nabijač za sili-ranje zrna kukuruza. Tel: 060/0670-145
- Prodajem bagremove stubove za vinograde, voćnjake, ograđivanje. Tel: 062/314-330
- Kupujem soju u zrnu. Tel: 022/668-030

LIČNI OGLASI

- Tražim dobru skromnu i slobodnu da-mu do 50 godina. Tel: 063/8703-014
- Slobodan ozbiljan muškarac upoznao bi slobodnu ženu mitrovčanku do 60 god. Tel: 063/8817-329
- Tražim penzionera stambeno obez-beđenog do 65 godina za brak. Tel: 065/2004-958
- Razveden (25) iz Šida traži ženu sa detetom za brak. Tel: 065/4588-419
- Penzioner (57), stambeno obezbe-đen traži ženu od 45 do 55 god radi druženja i braka. Tel: 062/630-881
- Muškarac (50) želi upozna-ti ženu istih godina bez obaveza. Tel: 065/6653-301
- Razveden, ozbiljan muškarac 55 godina iz Šida želi upoznati skromnu slobodnu ženu sa područja Šida. Tel: 063/1048-111
- Penzioner 63 godine upoznao bi žen-sku osobu radi druženja, moguć brak. Tel: 064/576-67-89
- Ozbiljna žena penzionerka 70-ih go-dina traži situiranog penzionera od 70-75 godina radi braka. Tel: 022/671-135
- Razveden muškarac, 40 godina, že-leo bi da upozna žensku osobu za vezu. Tel: 061/1848-617
- Tražim slobodnog muškarca od 55-60 godina. Tel: 061/1500-575

**SREMSKA
POLJOPRIVREDA**

Mali oglasi

064/1629-737

**SREMSKA
POLJOPRIVREDA**

Stvaranje brenda „Fruškogorska jabuka“

U okviru posete, Ješić je obišao rasad „Grow“, jedan od tri najmodernija rasada za proizvodnju salate u Evropi, kao i voćnjak „Atos Vinum“ u mestu Mala Remeta, gde je razgovarao sa voćarima iz irškog kraja o mogućnostima i prednostima udruživanja, protivgradnoj zaštiti, navodnjavanju, te stvaranju brenda „Fruškogorska jabuka“

Potpredsednik Vlade Vojvodine i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Goran Ješić** posetio je krajem decembra opštinu Irig kako bi se upoznao sa dosadašnjim aktivnostima i planovima za razvoj voćarstava i povrtarstva u ovom delu Srema. U okviru posete, Ješić je obišao rasad „Grow“, jedan od tri najmodernija rasada za proizvodnju salate u Evropi, kao i voćnjak „Atos Vinum“ u mestu Mala Remeta, gde je razgovarao sa voćarima iz irškog kraja o mogućnostima i prednostima udruživanja, protivgradnoj zaštiti, navodnjavanju, te stvaranju brenda „Fruškogorska jabuka“.

Predsednik opštine Irig Vladimir Petrović istakao je da je u protekloj godini, u razvoj poljoprivrede u irškoj opštini izdvojeno oko 1,1 milion evra kroz direktne subvencije proizvođačima, te da će se sa ovom praksom nastaviti i u 2013. godinu, uz podršku pokrajinske i republičke Vlade.

- Cilj nam je da ojačamo selo, jer bez jakog sela nema ni jakog Srema, Vojvodine i Srbije - rekao je Petrović i dodao da opština Irig pruža posebnu podršku mladima, kako bi ostali na selu i nastavili da se bave poljoprivredom.

Potpredsednik Goran Ješić je izjavio da je opština Irig, od devastirane

Razgovori u SO Irig

sredine, kakva je nakon raspada velikih kombinata koji su tu poslovali, u proteklih nekoliko godina, značajnim ulaganjima u oblast poljoprivrede, krenula putem razvoja, i to upotrebom visokih tehnologija.

- O tome svedoči i poslovanje rasada „Grow“, koji u svom radu i proizvodnji koristi ne samo visoku tehnologiju, nego i univerzitetsko znanje - rekao je potpredsednik Ješić i dodao da će resorni sekretarijat i nadalje po-

državati projekte koji doprinose povećanju konkurentnosti vojvođanske, a time i srpske poljoprivrede.

- Namera nam je da pokušamo da zauzmemo srpsko tržište, da smanjimo uvoz poljoprivrednih proizvoda u Srbiju, a sa druge strane da države u okruženju „napadnemo“ izvozom, i na taj način povećamo spoljno-trgovinski bilans i napravimo bogatije društvo - rekao je Ješić i podsetio da je u pokrajinskom budžetu za 2013. godinu,

za poljoprivredu planirano oko šest milijardi dinara, odnosno konsolidovano 10 milijardi dinara, što je, do sada, najveći agrarni budžet.

- Sredstva smo opredelili isključivo za kapitalne investicije, odnosno značajna sredstva biće uložena u zaštitne mreže za voćnjake, sisteme za

navodnjavanje, „kap po kap“ sisteme, plasteničku i povrtarsku proizvodnju, stočarstvo i melioraciju - naveo je Ješić i podsetio da je veoma važno da se konačno očisti kanalska mreža u Vojvodini čime će biti omogućeno povećanje prinosa, pre svega kukuruza.

S. N.

Poseta jednom od najmodernijih rasada u Evropi

KERMESS
KLIMT
KWS 3381
KRABAS
MIKADO

Stabilno i provereno!

KERMESS - Zakon
KLIMT - Savremen i prinosan
KWS 3381 - Rani hibrid za rekorde
KRABAS - Najraniji
MIKADO - Šampion silaže

Sejemo budućnost
od 1856

KWS Seme Yu d.o.o.
Milutina Milankovića 136 a/1, 11070 Novi Beograd, Tel: 011 301 69 65, 011 301 69 66, Fax: 011 711 08 80, www.kws.rs